

Załącznik nr 2 do Uchwały nr XV I/132/2016

Rady Gminy i Miasta w Drzewicy z dnia 31 marca 2016r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY i MIASTA DRZEWICA

Źródło: Strona internetowa Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

na lata 2015 - 2022

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	4
2. Obszar i czas realizacji Strategii	5
3. Aktualna sytuacja społeczno- gospodarcza na obszarze objętym Strategią	6
3.1. Podstawowe dane dotyczące obszaru.....	6
3.1.1. Położenie	6
3.1.2. Powierzchnia	9
3.1.3. Ludność	10
3.1.4. Środowisko przyrodnicze.....	11
3.1.5. Rys historyczny.....	15
3.1.6. Rys kulturowy	17
3.2. Zagospodarowanie przestrzenne.....	22
3.2.1. Infrastruktura techniczna	22
3.2.2. Własność nieruchomości.....	29
3.2.3. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego	30
3.2.4. Uwarunkowania ochrony środowiska	31
3.3. Sfera społeczna	32
3.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna na danym obszarze	32
3.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców.....	38
3.3.3. Oświata i edukacja.....	44
3.3.4. Opieka zdrowotna.....	51
3.3.5. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia	52
3.3.6. Rynek pracy.....	58
3.4. Sfera ekonomiczna	64
3.4.1. Gospodarka	64
3.4.2. Turystyka	71
3.5. Analiza SWOT	74
3.6. Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na danym obszarze.....	79
4. Cele ogólne i szczegółowe rozwoju danego obszaru.....	82

5.	Zadania zmierzające do poprawy sytuacji na danym obszarze	87
5.1.	Zmiany w strukturze gospodarczej obszaru.....	87
5.2.	Zmiany w sposobie użytkowania terenu	88
5.3.	Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury	88
5.4.	Poprawa stanu środowiska	88
5.5.	Poprawa stanu środowiska kulturowego.....	88
5.6.	Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców	88
6.	Realizacja zadań.....	88
6.1.	Planowane zadania inwestycyjne w okresie 2015 – 2022	88
6.2.	Zadania planowane do realizacji po roku 2022.....	89
6.3.	Powiązania realizowanych zadań z innymi działaniami realizowanymi na terenie powiatu/województwa	89
7.	Oczekiwane wskaźniki efektów realizacji Strategii.....	101
8.	Plan finansowy.....	103
9.	System wdrażania Strategii.....	104
10.	Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii.....	105
10.1.	System monitorowania	105
10.2.	Sposób oceny.....	106
10.3.	Sposób inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym ... i organizacjami pozarządowymi.....	108
10.4.	Działania informacyjne i promocja Strategii	112

1. Wstęp

Działalność władz samorządowych oparta jest w szczególności na realizacji zadań własnych określonych przez ustawę, podstawowym zaś celem działań powinno być jak najlepsze zaspokojenie indywidualnych i zbiorowych potrzeb społeczności lokalnej oraz zapewnienie jej jak najwyższego standardu życia. Realizacja tych zamierzeń powinna również sprzyjać długookresowemu rozwojowi lokalnemu.

Najlepsze efekty przynoszą dobrze zaplanowane, komplementarne wobec siebie nawzajem, a także wobec już zrealizowanych, działania o charakterze długookresowym. Przynoszą one maksymalizację efektów, przy optymalnym wykorzystaniu zasobów. Postępujący rozwój społeczno- gospodarczy, uwarunkowania endo- i egzogeniczne oraz integracja Polski z Unią Europejską niemalże wymuszają na władzach samorządowych właśnie takiego przemyślanego długofalowego podejścia. Jest ono podstawą do prowadzenia stabilnej polityki wzrostu gospodarczego. Podstawowym narzędziem umożliwiającym zarządzanie jednostką terytorialną w długim horyzoncie czasu jest strategia rozwoju.

Strategia rozwoju Gminy i Miasta jest dokumentem poprzedzającym podejmowanie działań, stanowi koncepcję ich realizacji, przy jednoczesnym uwzględnieniu szans i zagrożeń wynikających ze zmiennego otoczenia i działań innych podmiotów, ukierunkowanym przez wartości i opcje uznane przez społeczność lokalną, bazującym na wewnętrznym potencjale sił i uwzględniającym wewnętrzne słabości.

Strategia stanowi koncepcję rozwoju, wytycza cele rozwoju oraz kierunki działania. Jest ona instrumentem stymulowania procesów społeczno- gospodarczych zachodzących na terenie Gminy i Miasta, a w szczególności:

- dyktuje główne kierunki rozwoju Gminy i Miasta;
- stanowi plan będący podstawą do podejmowania decyzji rozwojowych;
- zwiększa spójność decyzji podejmowanych przez władze samorządowe;
- pozwala na lepsze zagospodarowanie zasobów Gminy i Miasta;
- stanowi podstawę do ubiegania się o środki finansowe z krajowych i zagranicznych funduszy pomocowych;
- informuje mieszkańców i inwestorów o spodziewanych kierunkach rozwoju Gminy i Miasta.

Strategia spełnia zatem funkcję:

- materiału informacyjnego, określającego aktualny potencjał społeczny, ekonomiczny i gospodarczy Gminy i Miasta;
- programu działania dla władz lokalnych;
- formalnej podstawy umożliwiającej ubieganie się o środki wsparcia z budżetu państwa oraz o środki z funduszy pomocowych Unii Europejskiej;
- materiału promocyjnego.

Prace nad strategią Gminy i Miasta Drzewica toczyły się z uwzględnieniem następujących zasad:

- zasada koncentracji na realnych siłach Gminy i Miasta Drzewica – największą siłę stanowią zasoby lokalne, historyczne, przyrodnicze, kapitał ludzki oraz wszelkie cenne cechy świadczące o odmienności obszaru. Strategia ma za zadanie wykorzystać je w sposób optymalny, stąd konieczność zebrania pomysłów wszystkich grup społecznych, poczynając od władz samorządowych, mieszkańców oraz organizacji działających na terenie Gminy i Miasta. To właśnie te grupy posiadają największą wiedzę na temat atutów obszaru, a także moc, by je wykorzystać.

- zasada koncentracji na zagadnieniach najistotniejszych dla przyszłości – przyjęto, że każdy potencjalny cel strategiczny powinien być rozpatrywany w kontekście jego doniosłości dla przyszłości Gminy i Miasta. Dokonano zatem selekcji i wyodrębniono cele o najwyższym priorytecie;

- zasada koncentracji tematycznej – Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2015 - 2022 będzie koncentrowała się na niewielu, ale najważniejszych zagadnieniach z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego. Ta swojego rodzaju wybiórczość zapobiega stworzeniu dokumentu, który będzie obejmował wszystkie cele, a faktyczna realizacja następuje tylko w niewielu przypadkach.

Dla prawidłowego przebiegu realizacji procesu powstawania Strategii oraz w trosce o dobro mieszkańców, a także ich czynny udział w tworzeniu Dokumentu, w grudniu 2014 roku odbyły się konsultacje społeczne z mieszkańcami Gminy i Miasta Drzewica. Spotkania zrealizowano w czterech miejscowościach: Drzewica, Domaszno, Radzice Duże oraz Trzebina. W trakcie konsultacji przedstawiono drzewickiej społeczności plan dokumentu oraz wysłuchano opinii. Konsultacje społeczne są niezwykle istotnym elementem tworzenia Strategii, ponieważ zawarte w nich plany realizacji poszczególnych przedsięwzięć mają bardzo duży wpływ na życie codzienne oraz pracę mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica.

Realizacja zadań określonych w Strategii przypada na okres programowania Unii Europejskiej i zawiera się w latach 2015 – 2022. Rezultaty i oddziaływania niektórych zadań, szczególnie tych rozpoczętych w latach 2019 – 2020 obejmą także następny okres programowania.

2. Obszar i czas realizacji Strategii

OBSZAR: Gmina i Miasto Drzewica, powiat opoczyński, województwo łódzkie

CZAS: lata 2015 – 2022; rezultaty i oddziaływania niektórych zadań, szczególnie tych rozpoczętych w latach 2019 – 2020 obejmą także następny okres programowania

3. Aktualna sytuacja społeczno- gospodarcza na obszarze objętym Strategią

3.1. Podstawowe dane dotyczące obszaru

3.1.1. Położenie

Gmina miejsko- wiejska Drzewica położona jest w centralnej Polsce, przy dawnym trakcie warszawsko-krakowskim, na pograniczu Mazowsza, Ziemi Łódzkiej i Gór Świętokrzyskich. Gmina leży w granicach administracyjnych powiatu opoczyńskiego, zlokalizowanego w południowo- wschodniej części województwa łódzkiego.

Województwo łódzkie z zaznaczonym kolorem zielonym powiatem opoczyńskim

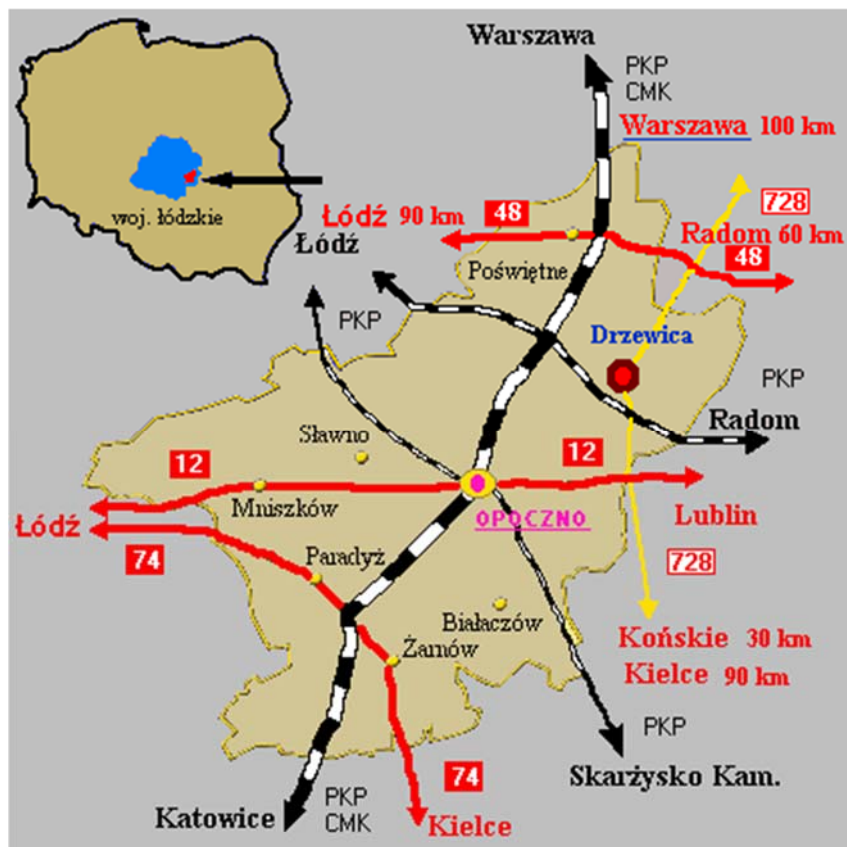
Źródło: Mapa zaczerpnięta z www.osp.org.pl

Gmina położona jest w północno- wschodniej części Powiatu. Graniczy z gminami:

- od północy: Poświętne i Odrzywół;
- od wschodu: Odrzywół, Rusinów i Gielniów;
- od południa: Gielniów i Opczno;
- od zachodu: Opczno i Poświętne.

Gmina złożona jest z miasta Drzewica będącego jej siedzibą oraz 17 sołectw.

Sieć drogowa powiatu opoczyńskiego

Źródło: Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

Gmina usytuowana jest korzystnie względem ciągów komunikacyjnych. Przez jej obszar przebiega droga wojewódzka nr 728 łącząca Grójec z drogą krajową nr 7 w Jędrzejowie.

Na północ od Gminy prowadzi droga krajowa nr 48 relacji Tomaszów Mazowiecki – Kozienice – Kock (do drogi krajowej nr 19).

Na południe od Gminy prowadzi zaś droga krajowa nr 12 we fragmencie od Sulejowa przez Opoczno i Radom.

Największe węzły drogowe w pobliżu omawianego obszaru znajdują się w Piotrkowie Trybunalskim oraz Radomiu.

Wymienione połączenia drogowe uzupełniają podstawowy układ drogowy Gminy złożony z dróg powiatowych i gminnych oraz dróg dojazdowych.

Położenie względem innych ośrodków miejskich

Odległość Gminy Drzewica względem większych ośrodków miejskich wynosi:

- Warszawa - około 100 km;
- Łódź - około 90 km;
- Kielce - około 80 km;
- Radom - około 60 km;
- Piotrków Trybunalski - około 58 km;
- Opoczno - około 12 km.

3.1.2. Powierzchnia

Gmina miejsko- wiejska Drzewica zajmuje powierzchnię 11 819 ha, czyli 11,36% powierzchni powiatu opoczyńskiego.

Miasto Drzewica o powierzchni 481 ha stanowi 0,46% powierzchni powiatu oraz 4,07% powierzchni gminy miejsko- wiejskiej Drzewica. Dominującymi terenami w Gminie są zatem obszary wiejskie.

Miasto Drzewica pełni funkcję siedziby Gminy, to tutaj znajduje się Urząd Gminy i Miasta Drzewica, Komisariat Policji czy ważniejsze placówki kultury i oświaty. Miasto pełni również funkcję rekreacyjną dla mieszkańców całej Gminy.

Wśród wszystkich gmin wchodzących w skład powiatu opoczyńskiego gmina Drzewica zajmuje 6 miejsce pod względem powierzchni. Największa jest gmina miejsko- wiejska Opoczno (18,33% powierzchni powiatu), zaś najmniejsza to gmina wiejska Paradyż (7,82% powierzchni).

Podział terytorialny powiatu opoczyńskiego

Jednostka terytorialna	powierzchnia w ha	udział % w powierzchni powiatu
powiat opoczyński	104 019	
gmina wiejska Białaczów	11 463	11,02%
gmina miejsko- wiejska Drzewica	11 819	11,36%
miasto Drzewica	481	0,46%
obszar wiejski Drzewica	11 338	10,90%
gmina wiejska Mniszków	12 416	11,94%
gmina miejsko- wiejska Opoczno	19 064	18,33%
miasto Opoczno	2 475	2,38%
obszar wiejski Opoczno	16 589	15,95%
gmina wiejska Paradyż	8 139	7,82%
gmina wiejska Poświętne	14 081	13,54%
gmina wiejska Sławno	12 931	12,43%
gmina wiejska Żarnów	14 106	13,56%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Mapa poniżej przedstawia sołectwa Gminy i Miasta Drzewica.

Sołectwa Gminy i Miasta Drzewica

Źródło: Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

W gminie znajduje się 17 jednostek pomocniczych – sołectw, należą do nich:

Brzuza, Brzustowiec, Dąbrówka, Domaszno, Gielżów, Idzikowice, Jelnia, Krzczonów, Radzice Duże, Radzice Małe, Strzyżów, Świerczyna, Trzebina, Werówka, Zakościele, Żardki oraz Żdżary.

3.1.3. Ludność

Liczba ludności w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica stopniowo zmniejsza się. Wpływ ma na to ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji wewnętrznych. Zjawiska te znajdują swoje odzwierciedlenie w postępującym procesie starzenia się społeczeństwa. Gęstość zaludnienia w Gminie w 2013 roku wynosiła 92 osoby/km².

Poziom wykształcenia mieszkańców jest stosunkowo niski, co ma znaczny wpływ na późniejszą ich sytuację na rynku pracy. Wzrasta w Gminie liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych, w tym długotrwale pozostających bez zatrudnienia.

3.1.4. Środowisko przyrodnicze

Gmina Drzewica zlokalizowana jest w krainie Wzgórz Opoczyńskich, nad mocno wyżłobioną pradoliną rzeki Drzewiczki i dużymi kompleksami leśnymi na północnych terasach nadzalewowych. Północna część Gminy usytuowana jest w otulinie Spalskiego Parku Krajobrazowego.

Najbardziej wartościowymi dla środowiska przyrodniczego Gminy są:

- pradolina rzeki Drzewiczki,
- zalew,
- duże kompleksy leśne północnego i południowo- wschodniego fragmentu Gminy.

Rzeka Drzewiczka

Rzeka Drzewiczka o długości 81,3 km i powierzchni dorzecza równej 1089,9 km² stanowi prawy dopływ Pilicy, charakteryzuje się pięknym naturalnym meandrowym brzegiem. Dolina rzeki jest obszarem bardzo ciekawym i zróżnicowanym, dzięki towarzyszącej starorzeczom i rowom melioracyjnym roślinności, muraw zalewowych i łąk, rozległym panoramom oraz pięknym krajobrazom, obszar ten można zaliczyć do jednego z bardziej urokliwych miejsc w Gminie. Rzeka choć nizinna wyróżnia się charakterem rzeki podgórskiej. Głównymi gatunkami ryb bytujących są tu: płoć, leszcz, jaź, okoń, sandacz, szczupak, ukleja, jelec i lin. Występują tu również inne niemniej cenne gatunki jak: sum, miętus i kleń. Ciekawostką jest niewielka rybka- różanka, która w Drzewicze znalazła doskonałe warunki do bytowania. Również licznie występuje tu minog strumieniowy, a od około 10 lat także minog ukraiński.

Rzeka Drzewiczka

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta w Drzewicy, www.drzewica.pl

Dolina Drzewiczki obfituje w dość liczne obustronne dopływy. Jednym z nich jest rzeka Brzuśnia, prowadząca wody I klasy czystości (0,5 km na wschód od miasta). Głębokość rzeczki wynosi od 30 do 1 metra. Choć jest płytka, cechują ją prawie wszystkie zalety wody pstrągowej: gęsto zarośnięte brzegi, które tworzą zielone tunele, podmyte brzegi, liczne konary leżące w wodzie. Brzuśnia jest więc miejscem bytowania głównie pstrąga potokowego, jednak występują tu również – choć już niezbyt licznie – inne gatunki ryb tj.: jelec, kielb, kleń a nawet minog strumieniowy i ukraiński. Żyją tu również skorupiaki i bobry budujące na rzece zapory, które punktowo spiętrzają rzekę. Dolina Brzuśni tworzy interesujący krajobraz, porośnięta jest bujnym lasem. O randze rzek świadczy ich symboliczna obecność w herbie miasta, wyrażona dwoma falującymi wstęgami umiejscowionymi pod złotą koroną szlachecką.

Kiedyś wody Drzewiczki były wykorzystywane do napędzania młynów, kuźnic i zakładów przemysłowych. Obecnie zasilają w dużej mierze Zalew Drzewicki.

Zalew

Na rzece Drzewiczce został utworzony zalew o powierzchni ponad 80 ha, powstały w wyniku spiętrzenia rzeki, spełniający funkcję zbiornika retencyjnego i rekreacyjnego. Najliczniej występują tu takie gatunki ryb jak: płoć, leszcz, okoń i jaź. Mniej licznie występuje tu: szczupak, sandacz, sum, lin, węgorz czy ukleja. Łowienie ryb dozwolone jest tylko z brzegu, który jest w każdym miejscu dostępny dla wędkarzy. Liczne wybudowane kładki i stanowiska wędkarskie ułatwiają również rekreacyjne wędkowanie.

Rzeki oraz zalew zamieszkują raki: rak błotny, rak szlachetny i tzw. raczek amerykański.

Na obszarze Miasta i Gminy Drzewica znajduje się 5 użytków ekologicznych:

1. bagno śródleśne (Nadleśnictwo Opoczno, Leśnictwo Babichy oddział 235b) – 1,5ha;
2. bagno śródleśne (Nadleśnictwo Opoczno, Leśnictwo Grabica oddział 185t) – 1,0ha;
3. bagno śródleśne (Nadleśnictwo Opoczno, Leśnictwo Grabica oddział 154h) - 0,49ha;

Powyższe użytki ekologiczne zostały utworzone Rozporządzeniem Nr 57/2001 Wojewody Łódzkiego z dnia 17 grudnia 2001r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. U. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z dnia 29 grudnia 2001 r.).

4. pastwisko porośnięte pojedynczymi brzożami i osikami (Nadleśnictwo Przysucha, Leśnictwo Przysucha oddział 28h) - pow. 0,45ha;
5. w mieście Drzewica dawno nieużytkowane pastwisko, silnie wilgotne porośnięte grupami olch, brzoż i osik (Nadleśnictwo Przysucha, Leśnictwo Przysucha oddział 30w) - pow. 0,87ha.

Użytki 4 i 5 zostały utworzone Rozporządzeniem Nr 13 Woj. Radomskiego z dnia 4 maja 1998r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Radomskiego Nr 70 poz. 71 z 1998 r.).

W Mieście i Gminie Drzewica nie zarejestrowano pomników przyrody, choć wiele drzew zasługuje na ich prawną ochronę. Nie występuje tu również obszar Natura 2000.

Lasy

Położona w krainie Wzgórz Opoczyńskich Gmina Drzewica posiada duże kompleksy leśne. Północno-wschodnią część Gminy pokrywają piękne lasy, tworzące swoisty mikroklimat, natomiast północna część Gminy usytuowana jest w otulinie Spalskiego Parku Krajobrazowego. Obszary leśne, podmokłe łąki, pastwiska, doliny rzeczne, całe to bogactwo sprzyja bytowaniu wielu gatunków ptaków, gadów, płazów oraz ssaków. Lasy to również miejsce spędzania wolnego czasu, zbioru grzybów i owoców leśnych. W 1983 został ustanowiony Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Pilicy i Drzewiczki” o powierzchni ponad 70 tys. ha. Obszar ten włączony jest do europejskiego systemu ECUNET, jako obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym i krajowym. Jest to obszar o bogatej, różnorodnej roślinności m.in. występuje tutaj: nasięźrzał pospolity, widłaki, grzebień biały, traganek, grązel żółty, goździk pyszny, szałwia lepka, zaciąg pospolity. Świat zwierząt na tym terenie tworzą m.in. bobry, wydry, borsuki, łosie, z płazów gadów – rzekotka drzewna, grzebiuszka, zaskroniec, żmija zygzakowata, jaszczurka zwinka. Najliczniejszą grupę reprezentuje około 149 gatunków ptaków, co najmniej 60 zatrzymuje się tu w okresie wiosennej i jesiennej wędrówki. Gniazdują tu m.in. bąk, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, rycyk, mewa, rybitwa. Na terenie Gminy występują cenne przyrodniczo i krajobrazowo ekosystemy. Za godne ochrony i uwagi należy uznać parki podworskie w Drzewicy, Dąbrówce i Radzicach Dużych.

Powierzchnia lasów [ha]

	gmina miejsko-wiejska Drzewica	Drzewica - miasto
las ogółem	3 844,42	23,40
las publiczne ogółem	1 765,42	5,40
las publiczne Skarbu Państwa	1 765,42	5,40
las publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	1 760,42	5,40
las publiczne Skarbu Państwa - Parki Narodowe	0,00	0,00
las prywatne ogółem	2 079,00	18,00

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Lasy w Gminie Drzewica zajmują 32,5% powierzchni. Ponad połowę lasów w Gminie, czyli 2079 ha stanowią lasy prywatne (54,01%), pozostałą część tworzą lasy publiczne Skarbu Państwa (1765,42 ha), w tym 1760,42 ha pozostaje w zarządzie Lasów Państwowych.

W mieście Drzewica znajduje się 23,4 ha lasów, przy czym aż 18 ha stanowią lasy prywatne.

W proponowanym według ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego systemie obszarów chronionych, tworzącym docelowy system ekologiczny województwa spójny z systemem krajowym oraz obszarami chronionymi województw ościennych, część Gminy i Miasta Drzewica winna znaleźć się w Obszarze Chronionego Krajobrazu „Spalsko - Sulejowski”.¹

¹ Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Drzewica

Gleby

Na obszarze gminy Drzewica dominują gleby o najwyższej klasie bonitacyjnej, czyli gleby najłabsze. Gleby powyżej III klasy znajdują się koło miejscowości: Drzewica, Brzustowiec, Trzebina, Gielzów i Domaszno. W związku z tym, gleby III klasy bonitacyjnej winny podlegać całkowitej ochronie (w Gminie brak jest gleb zakwalifikowanych do I i II klasy). Klasyfikacja gleb gruntów ornych w układzie procentowym przedstawia się następująco:

klasa gleby	udział %
III a	0,79
III b	5,00
IV a	19,90
IV b	18,28
V	24,44
VI	23,96
VI z	7,63
Razem	100,00

Źródło: Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Drzewica

Powietrze atmosferyczne²

Podstawowymi źródłami emisji zanieczyszczeń do atmosfery w Mieście i Gminie Drzewica są indywidualne paleniska domowe, oparte o konwencjonalne nośniki energii cieplnej. Powinno się wziąć pod uwagę potrzebę pozyskiwania mniej szkodliwych źródeł ciepła, jak np. oparcie gospodarki cieplnej gminy o gaz ziemny lub odnawialne źródła energii. Gmina powinna propagować ekologiczne źródła energii również na terenach usługowych, produkcyjnych oraz o funkcji mieszanej z dopuszczeniem usług. Ponadto ochrona powietrza będzie przeprowadzana poprzez zastosowanie technologii eliminujących szkodliwe emisje.

Znacznymi źródłami zanieczyszczenia są również spaliny z tras komunikacyjnych drogi wojewódzkiej oraz pobliskich dróg krajowych.

² Ibidem

3.1.5. Rys historyczny³

„Drzewica jest miastem o bogatej, historycznej przeszłości. Miejscowość powstała na początku XIII wieku, kiedy to książę Konrad II Mazowiecki nadał Drzewicę komesowi Gosławowi. Potomkowie Gosława – ród Drzewickich herbu Ciołek – byli właścicielami Drzewicy przez ponad 500 lat i dzięki swoim staraniom i zaangażowaniu doprowadzili do rozkwitu majątku obejmującego pas ziemi między Puszcza Pilicką a Górami Świętokrzyskimi. W 1429 roku w Nieszawie król Władysław Jagiełło, na prośbę braci Drzewickich Mikołaja (zastępcy podkanclerzego koronnego) i Jana (proboszcza Warszawy, sekretarza królewskiego) nadał Drzewicy prawa miejskie na prawie magdeburskim, uprawniające do urządzania cotygodniowych targów oraz trzech jarmarków rocznie.

Prawdziwy rozkwit Drzewicy miał miejsce w wieku XVI, za czasów najwybitniejszego z rodu Drzewickich – Macieja (1467 – 1535) pełniącego funkcję osobistego sekretarza króla Jana Olbrachta, kanclerza wielkiego koronnego króla Zygmunta Starego, biskupa wrocławskiego następnie biskupa gnieźnieńskiego, prymasa Polski. Magnat ten w latach 1527 – 1535 przebudował istniejący gotycki zamek na renesansową rezydencję rodową. W 1655 roku przemarsz armii szwedzkiej Karola Gustawa pozostawił Drzewicę zniszczoną, a rozwój miasteczka został zatrzymany.

Z początkiem XVIII wieku majątek Drzewickich, po bezpotomnej śmierci ostatniego z rodu – Hieronima, stał się własnością rodziny Szaniawskich herbu Junosza. Okres Oświecenia to czas wielkiego rozkwitu (ożywienia) miasteczka za sprawą Filipa Szaniawskiego, który rozpoczął budowę wielkiego pieca hutniczego (jednego z pierwszych i najnowocześniejszych w kraju) tworząc w Drzewicy ośrodek hutniczy „Kuźnice”. Sukces tego przedsięwzięcia gwarantował fakt, że cały kraniec ziemi od Pilicy aż po Góry Kieleckie wszędy i wzdłuż „zawalony” był rudą żelaza. Filip Szaniawski dla potrzeb zakładu hutniczego spiętrzył wody Drzewiczki, sprowadził z zagranicy, za pozwoleniem króla Stanisława Poniatowskiego, mistrzów, rzemieślników i założył manufaktury: słuckich pasów kontuszowych, kaflowych pieców „saskich” zdobionych motywami mitologicznymi, powozów (karet, kolasek), kapeluszy, angielskich siodeł i chomąt, wytwórnie piwa. W dniu 18 lipca 1787 roku przybył do Drzewicy król Stanisław August Poniatowski wracając z Krakowa do Warszawy. Gościł u Ludwiki Szaniawskiej, zwiedzał zamek i kościół.

W listopadzie 1794 roku zatrzymał się w Drzewicy generał Jan Henryk Dąbrowski ze swoją dywizją, upamiętnia to płyta na granitowym głazie znajdująca się w parku miejskim na Pl. Wolności. W okresie napoleońskim Drzewica stała się własnością pochodzącego z Czech, austriackiego oficera Franciszka Ksawerego barona Reisky’ego, który poślubił jedyną właścicielkę dóbr drzewickich – Ludwikę Szaniawską - córkę Fabiana.

W 1814 roku wielki pożar całkowicie zniszczył trzystuletni zamek. Ruiny tego zamku stanowią dziś zabytek o wartościach artystycznych i krajobrazowych.

Baron Reisky nie radził sobie z prowadzeniem zakładu hutniczego, który następnie wydzierżawił i sprzedał warszawskiej spółce „Bracia Evans”.

³ Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

W 1866 roku drzewickie „Kuźnice” stały się własnością spółki „Lilpop- Rau- Loewenstein”, a w późniejszym czasie zostały zakupione przez braci Samuela i Bronisława Kobyłańskich. W okresie Powstania Styczniowego w Kuźnicach Drzewickich wyrabiano szable, lance, odlewano kule do armat. Za pomoc udzieloną powstańcom Drzewica utraciła prawa miejskie w 1869 roku.

W 1916 roku powstała przy udziale Kobyłańskich i Reiskych Straż Pożarna. W 1928 roku strażacy założyli własną Orkiestrę Dętą.

W okresie II wojny światowej 8 września 1939 roku w lesie Parchowiec pod Drzewicą miała miejsce krwawa potyczka, w której zginęło wielu polskich żołnierzy. Jesienią 1940 roku na polecenie okupanta ekshumowano szczątki żołnierzy i złożono je do wspólnej mogiły na cmentarzu w Drzewicy.

W miejscu potyczki w lesie Parchowiec koło miejscowości Zakościele przy drodze Nr 728 Warszawa - Końskie stoi ufundowany przez mieszkańców Drzewicy granitowy obelisk z krzyżem „Virtuti Militari.” Mieszkańcy Drzewicy i okolicznych miejscowości rokrocznie składają hołd za ofiarę życia złożoną przez poległych w obronie Ojczyzny.

W 1942 roku Niemcy zorganizowali w Drzewicy getto dla Żydów, które rok później zostało zlikwidowane. 15 października 1944 roku miała miejsce pacyfikacja ludności Drzewicy. Aresztowano około 300 osób, część wywieziono na roboty przymusowe, a część trafiła do obozów koncentracyjnych. 28 osób poniosło śmierć – symbolizuje to pomnik na cmentarzu parafialnym.

1 stycznia 1987 roku Drzewica odzyskała prawa miejskie.”

Dnia 29 czerwca 1990 roku Rada Gminy i Miasta w Drzewicy przyjęła w Statucie Gminy Uchwałę Nr III/15/90, że herbem Gminy będzie herb miasta Drzewica.

Herb Drzewicy

„Herb przedstawia w polu czerwonym dwie białe (poziomo) falujące wstęgi a nad nimi złotą koronę.

Dwie wstęgi symbolizują żywotnie z miastem związane rzeki: Drzewiczkę i Brzuśnię.

Korona złota jest tzw. koroną szlachecką, która umieszczona była nad hełmem w herbie rodu Ciołek Drzewickich.”

3.1.6. Rys kulturowy

Gmina i Miasto Drzewica posiada bogatą kulturę powiatu opoczyńskiego. Miejskowy folklor kształtował się przez wiele lat, tworząc swoistą kulturę ludową wypełnioną obrzędami, zwyczajami, wierzeniami, pieśniami i tańcem.

Instytucją zajmującą się propagowaniem miejscowych tradycji jest w głównej mierze Ośrodek Kultury Gminy i Miasta Drzewica. Jego działalność wspomagają: biblioteka, koła gospodyń wiejskich, stowarzyszenia oraz organizacje. W Gminie powstaje również Regionalne Centrum Kultury w Drzewicy.

Ośrodek Kultury Gminy i Miasta w Drzewicy⁴

OKGiM podtrzymuje i przekazuje kolejnym pokoleniom dorobek kulturowy regionu opoczyńskiego. Organizuje obsługę artystyczną i techniczną gminnych imprez kulturalnych, rekreacyjno- sportowych i okolicznościowych, takich jak: „Dni Drzewicy”, „Sobótki”, „Letnie Spotkania z Muzyką”, „Święto plonów” – dożynki gminne, ogólnopolskie plenery malarskie pod hasłem: „Drzewica w obrazach zaklęta”. Co roku w Gminie organizowana jest również „Noc Świętojańska”. Działalność ośrodka przejawia się w codziennej pracy

instruktorskiej z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi oraz w integrowaniu społeczności poprzez tworzenie możliwości uczestnictwa mieszkańców Gminy i Miasta w różnych formach życia kulturalnego. Ośrodek stwarza warunki do amatorskiego ruchu artystycznego.

Przy Ośrodku działają: Zespół Pieśni i Tańca „Drzewiczanie” oraz dziecięcy zespół folklorystyczny „Mali Drzewiczanie”. Zespoły wykonują pieśni i tańce regionu opoczyńskiego, uczestniczą w przeglądach, festiwalach i imprezach okolicznościowych organizowanych nie tylko na obszarze Gminy. Przy OKGiM działa również Młodzieżowa Orkiestra Dęta nawiązująca do tradycji strażackiej orkiestry dętej, której historia sięga aż 1928 roku. Orkiestra zapewnia oprawę muzyczną uroczystości gminnych i kościelnych. Gra przeboje polskiej muzyki rozrywkowej i światowej.

W ramach Ośrodka funkcjonują ponad to:

- Zespoły wokalne- instrumentalne;
- Zespół wokalny Mulieris;
- Grupy taneczne: „Akant”, „Rytm”, „Perspektywa”, „Fuksiary”, „Chichotki”, „Attack” i „Zadymiarze”.

⁴ Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

Organizowane są zajęcia indywidualne, np.: nauka tańców użytkowych i gry na instrumentach, kursy tańca towarzyskiego, zajęcia plastyczne dla dzieci i młodzieży, warsztaty artystyczno- teatralne dla dzieci i młodzieży, prowadzona jest świetlica środowiskowa oraz zajęcia aerobic.

Biblioteka Samorządowa Gminy i Miasta w Drzewicy⁵

Biblioteka publiczna w Drzewicy istnieje od 1948 roku. Od 1996 roku działa pod nazwą Biblioteka Samorządowa Gminy i Miasta w Drzewicy, a od 01.01.2006 roku funkcjonuje jako instytucja kultury.

W skład biblioteki wchodzi wypożyczalnia dla dorosłych i oddział dla dzieci. Do dyspozycji czytelników pozostaje zróżnicowany gatunkowo księgozbiór złożony z literatury popularnonaukowej, literatury pięknej dla dorosłych, literatury pięknej dla dzieci i młodzieży oraz magazyny i czasopisma. Od kilku lat zbiory uzupełniane są o nowości książkowe finansowane z własnego budżetu i dotacji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na zakup nowości wydawniczych dla bibliotek. Popularyzacji książki i czytelnictwa służą organizowane przez bibliotekę lekcje biblioteczne i imprezy czytelnicze (konkursy, sesje głośnego czytania, spotkania autorskie, wycieczki, gry i zabawy w czasie ferii zimowych i wakacji letnich).

Użytkownicy biblioteki mogą korzystać także z kilku komputerów z bogatym oprogramowaniem i bezpłatnym dostępem do Internetu oraz drukarek, skanerów, faksu i kserokopiarki.

Biblioteka bierze udział w projekcie Polsko- Amerykańskiej Fundacji Wolności wspieranej przez sieć Fundacji Społeczeństwa Otwartego pn. „Rozpracuj to z biblioteką”. Projekt ma na celu poszerzenie oferty bibliotek o elementy wsparcia dla osób poszukujących pracy lub planujących karierę zawodową.

Koła Gospodyń Wiejskich⁶

Na terenie Gminy Drzewica funkcjonują:

1. „Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Radzicach”;
2. „Moje tradycje i Innowacje w Żardkach”;
3. Koło Gospodyń Wiejskich w Strzyżowie;
4. Koło Gospodyń Wiejskich Brzuza - Idzikowice;
5. Koło Gospodyń Wiejskich w Trzebinie.

Koła Gospodyń to organizacje kobiece działające na terenach wiejskich. Celem ich działalności jest podnoszenie poziomu życia mieszkańców wsi, organizowanie imprez artystycznych i kursów. Koła Gospodyń Wiejskich na terenie Gminy Drzewica kultywują folklor opoczyński, uczestniczą w lokalnych i regionalnych świętach ludowych oraz targach regionalnych. Przez cztery kolejne lata promowały Gminę na Międzynarodowych Targach Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki „Agrotravel” w Kielcach. Uczestniczyły w jarmarku produktów lokalnych i rękodzieła pn. „Smaki Ziemi Łódzkiej”. Gospodynie z Gminy brały również udział w szkoleniach organizowanych przez Lokalną Grupę Działania „Nad Drzewiczką”. Promowały Gminę i Miasto Drzewica podczas wyjazdów integracyjnych.

⁵ Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

⁶ Ibidem

Regionalne Centrum Kultury w Drzewicy⁷

Instytucja powstaje w ramach projektu „Budowa Regionalnego Centrum Kultury w Drzewicy” współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013.

Projekt zakłada wykreowanie produktu kulturowego trwale promującego region. Celem rozwoju Gminy jest również turystyka krajoznawcza i agroturystyka. Zachowanie dziedzictwa kulturowego poszerzy ofertę turystyczną regionu. Jednakże produktem trwale promującym region jest projekt w znaczeniu – obiekt instytucji kultury – nowoczesny i dostosowany do zapotrzebowania na usługi kulturalne w regionie. Gminę corocznie odwiedzają turyści zagraniczni podczas międzynarodowych wydarzeń sportowych organizowanych wokół sztucznego toru kajakowego. Regionalne Centrum Kultury będzie przyciągać turystów poprzez organizowane wystawy i warsztaty oraz zapewniać im organizację czasu wolnego. Swoistym produktem trwale promującym region są również zespoły ludowe, których działalność rozwinie się dzięki realizacji projektu.

W ramach projektu planuje się założenie kolektorów słonecznych na budynku oraz interaktywnego portalu internetowego, który powstanie na potrzeby obsługi nowoczesnej infrastruktury. Centrum i jego oferta będą również dostępne dla osób niepełnosprawnych. Nowoczesne rozwiązania technologiczne zastosowane w obiekcie zapewnią dostęp osobom niepełnosprawnym do szeroko pojętych usług kulturalnych. Osoby niepełnosprawne będą mogły korzystać z zajęć stałych oraz projekcji kina.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Drzewicy⁸

Warsztat funkcjonuje od 2005 roku, jednostką prowadzącą jest Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy. Placówka „została stworzona dla młodzieży i osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną oraz fizyczną. W warsztacie osoby niepełnosprawne pokazują, że potrafią i chcą tworzyć. Terapia przez pracę daje im poczucie bycia potrzebnym, umożliwia realizację własnych pasji i umiejętności. Warsztat to również możliwość pełnienia różnych ról społecznych i wnoszenia własnego wkładu w życie lokalnej społeczności.”

Organizacje pozarządowe⁹

– „Towarzystwo Przyjaciół Drzewicy”

Organizacja realizuje działania z zakresu pielęgnowania kulturowego dziedzictwa narodowego, pamięci historycznej. Wydaje kwartalnik „Wieści znad Drzewiczki”, na łamach którego oprócz informacji o historii i zabytkach przekazuje informacje z życia Gminy i lokalnej społeczności. Organizacja działa od 1991 roku.

– „Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło w Drzewicy”

⁷ Ibidem

⁸ Oficjalna strona Warsztatu Terapii Zajęciowej w Drzewicy, www.wtzdrzewica.pl

⁹ Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

Organizacja działa od 1990 roku. Członkowie Koła pomagają mieszkańcom Drzewicy chorym na cukrzycę. Głównym celem działalności organizacji jest edukacja. Dla osób potrzebujących jest udostępniany Dom Samopomocowy, gdzie chorzy w razie potrzeby mogą się zgłaszać .

– **Stowarzyszenie „Budźmy nadzieję”**

Stowarzyszenie działa na rzecz osób niepełnosprawnych, powstało w 2008 roku.

– **Polski Związek Niewidomych Punkt Informacyjno- Konsultacyjny w Drzewicy** - Koło Polskiego Związku Niewidomych w Drzewicy istnieje od 1993 roku. Koło zrzesza osoby niewidome i słabowidzące. Instytucja organizuje szkolenia z zakresu orientacji przestrzennej i samoobsługi, prelekcje na temat metod rehabilitacji i zasad ich stosowania, prelekcje usprawniania widzenia i okulistyczne.

– **Koło Łowieckie „Gerlach”** - koło powstało w 1965 roku, zrzesza 16 członków.

– **Koło Wędkarskie** - organizuje zawody wędkarskie dla dorosłych i dzieci, uczestniczy również w zawodach wyjazdowych. Zrzesza 150 członków.

– **Drzewickie Centrum Wolontariatu „Ofiarna Dłoń”**

Stowarzyszenie powstało 3 grudnia 2010 roku - głównym celem jest niesienie pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Prowadząc Świetlicę Integracyjną w Drzewicy dąży do wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży. Stosując innowacyjne wynalazki dydaktyczne i sprzęt multimedialny przyciąga uczestników na zajęcia edukacyjne, wychowawcze, integracyjne i rozrywkowe. Swoją działalnością wspiera również osoby w wieku emerytalnym i osoby niepełnosprawne. Współpracuje z placówkami oświatowymi, instytucjami publicznymi oraz lokalnymi instytucjami pomocy społecznej.

– **Kluby sportowe¹⁰:**

– Klub Sportowy „Gerlach” - istnieje od 1924 roku. Prowadzone są tu dwie drużyny juniorów i jedna drużyna seniorów. Klub posiada stadion z trybunami dla około 1145 osób, pełnowymiarowe boisko z nawierzchnią trawiastą oraz budynek klubowy wyposażony w zaplecze socjalne, sanitarne i magazynowe.

– Ludowy Klub Kajakowy w Drzewicy - działa od 1978 roku. Od 1985 roku odbywały się w Drzewicy regaty kajakowe, co dwa lata rozgrywano regaty Mistrzostw Polski, po 1999 roku zawody o „Puchar Ziemi Opoczyńskiej”. Na drzewickim torze w roku 2013 odbyła się XIX Ogólnopolska Olimpiada Młodzieży w Sportach Letnich "Łódzkie 2013".

– Ludowy Klub Sportowy „Radzice” - powstał w 1988 roku. Klub posiada stadion z pięcioma trybunami o pojemności 51 osób każda, pełnowymiarowe boisko z piłkochwyłtami, parkingiem i boksami dla zawodników rezerwowych.

– Klub Sportowy „Syrenka Zakościele” - istnieje od 2007 roku. Obecnie rozgrywa mecze w Klasie A.

Wśród cyklicznych imprez sportowych prowadzonych w Gminie wymienia się: Halowy Turniej w Piłce Nożnej o Puchar Burmistrza Gminy i Miasta Drzewica, Turniej Tenisa Stołowego o Puchar Burmistrza Gminy i Miasta Drzewica, Turniej w Piłce Siatkowej o Puchar Burmistrza Gminy i Miasta Drzewica,

¹⁰ Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

Turniej o Puchar Stanisława Kowalczyka „Brata” czy Splawikowe Zawody Wędkarskie z okazji Dnia Dziecka.

– **Lokalna Grupa Działania „Nad Drzewiczką”¹¹**

Stowarzyszenie ma na celu działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Działalność uwzględnia integrację osób marginalizowanych z lokalną społecznością, ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno- kulturowych, rozwój turystyki i sportu oraz popularyzację i rozwój produkcji wyrobów regionalnych.

Stowarzyszenie realizuje swoje cele w szczególności poprzez:

- organizowanie i finansowanie przedsięwzięć o charakterze informacyjnym lub szkoleniowym, w tym seminariów, szkoleń, warsztatów, wizyt studyjnych, konferencji i konkursów, imprez kulturalnych i sportowo- rekreacyjnych służących zwłaszcza promocji regionu i jego tożsamości kulturowej, opracowywanie i druk broszur, folderów, plakatów, materiałów audiowizualnych;
- prowadzenie bezpłatnego doradztwa w zakresie przygotowywania projektów inwestycyjnych związanych z realizacją LSR;
- współpracę i wymianę doświadczeń z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie objętym celami Stowarzyszenia na poziomie krajowym i międzynarodowym;
- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw;
- odnowa i rozwój wsi, wdrażanie lokalnej strategii rozwoju, funkcjonowanie lokalnej grupy działania.

Na terenie gminy Drzewica funkcjonuje **11 Ochotniczych Straży Pożarnych**, w tym jedna należąca do Krajowego Systemu Ratowniczo- Gaśniczego (KSRG) tj. OSP Drzewica. Jednostki działają w miejscowościach: Drzewica, Domaszno, Radzice Duże, Krzczonów, Brzustowiec, Strzyżów, Zakościele, Jelnia, Dąbrówka, Trzebina oraz Żardki.

W Gminie prowadzone są trzy **Parafie**:

1. Parafia Drzewica - Kościół pw. św. Łukasza w Drzewicy;
2. Parafia Domaszno - Kościół pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Domasznie;
3. Parafia Radzice Duże - Kościół pw. św. Jadwigi Królowej w Radzicach.

¹¹ Oficjalna strona LGD „Nad Drzewiczką”, www.lgd-drzewica.pl

3.2. Zagospodarowanie przestrzenne

3.2.1. Infrastruktura techniczna¹²

W ciągu ostatnich siedmiu lat Gmina i Miasto Drzewica dokonała wielu inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej. Były to prace związane z remontem dróg, termomodernizacją budynków, czy przebudową sieci wodociągowo- kanalizacyjnej.

Infrastruktura kolejowa

Przez obszar Gminy Drzewica przebiega infrastruktura komunikacji kolejowej:

- CMK - Centralna Magistrała Kolejowa relacji Warszawa – Zawiercie;
- linia pierwszorzędna PKP relacji Tomaszów Mazowiecki - Radom.

Infrastruktura drogowa

Połączenia drogowe zapewniają:

- droga wojewódzka nr 728 łącząca Grójec z drogą krajową nr 7 w Jędrzejowie;
- sieć dróg powiatowych:

Wykaz dróg powiatowych zamiejskich w gminie Drzewica

l.p.	numer drogi	nazwa drogi	długość całkowita na terenie gminy	w tym długość o nawierzchni twardej	średnia szerokość jezdni
1	3113E	Drzewica – Rusinów	0,618	0,618	5,0
2	3139E	Radzice Duże - Drzewica	4,349	4,349	5,1
3	3108E	Opoczno – Krzczonów - Drzewica	5,000	5,000	5,1
4	3111E	Radzice Małe - Trzebina – Zameczek - Karwice	5,547	5,547	4,9
5	3141E	Radzice Duże – Gielzów – Trzebina	5,368	3,711	4,0
6	3109E	Drzewica - Libiszów– Wola Załęzna	10,778	10,778	5,3
7	3110E	Drzewica - Ossa	3,690	3,690	5,0
razem			35,350	33,693	

¹² Na podstawie m.in: oficjalnej strony internetowej Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl; „Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Drzewica”; Główny Urząd Statystyczny

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Opocznie, Biuletyn Informacji Publicznej, www.bip.zdp.opoczno.pl

- sieć dróg gminnych o łącznej długości 33 km:

L.p.	Nazwa drogi	Długość [m]	Nr drogi	asfalt/ grunt
1	Brzustowiec - gr. gminy Gielniów	1050	107051E	asfaltowo- gruntowa
2	Radzice Małe - Ossa	5000	107052E	gruntowa
3	Domaszno do drogi woj. Nr 728	3100	107053E	asfaltowa
4	Krzczonów do drogi woj. Nr 728	2900	107054E	asfaltowo- gruntowa
5	Droga przez wieś Zakościele	1800	107055E	asfaltowa
6	Żardki - Żdźary	3500	107056E	asfaltowo- gruntowa
7	Radzice Małe - Brudzewice	5752	107057E	asfaltowo- gruntowa
8	Droga przez wieś Jelnia	2600	107058E	asfaltowo- gruntowa
9	Radzice Duże - Jelnia	2150	107058E	asfaltowo- gruntowa
10	Droga przez wieś Brzustowiec	1700	109059E	asfaltowo- gruntowa
11	Radzice Duże - Kolonia	900	107060E	asfaltowa
12	Droga przez wieś Świerczynę	2600	107061E	gruntowa

Źródło: „Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Drzewica”

Na terenie Gminy usługi przewozowe świadczą:

- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Opocznie Sp. z o. o.;
- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Radomsku Sp. z o. o.;
- Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Grójcu Sp. z o. o.;
- Przedsiębiorstwo Transportu Samochodowego Bracia Woźniak E. Woźniak, M. Woźniak, W. Woźniak s. j. w Opocznie.

Inwestycje z zakresu infrastruktury drogowej przeprowadzone w Mieście i Gminie Drzewica w latach:

2014:

- Remont drogi gminnej w miejscowości Brzustowiec – Smugi;

2013:

- Przebudowa fragmentu drogi gminnej i placu przed budynkiem OSP w Krzczonowie;
- Budowa drogi gminnej w miejscowości Żdźary;
- Remont dróg gminnych;
- Remont ul. Cmentarnej I etap;
- Remont ul. Stawowej II Etap;
- Przebudowa drogi powiatowej numer 3108 - E, na odcinku granica gminy Opoczno/Drzewica - Drzewica, Etap I: Jelnia – Drzewica;
- Przebudowa drogi powiatowej numer 3110 - E, ulica Kilińskiego w Drzewicy;

2011:

- Rozbudowa ul. Stawowej w Drzewicy;
- Remont ciągu pieszego od ul. Braci Kobyłańskich wraz z zagospodarowaniem terenów przyległych przy rzece;
- Remont fragmentu drogi gminnej w miejscowości Jelnia;

- Budowa drogi gminnej w miejscowości Brzustowiec;
- Budowa drogi wewnętrznej dojazdowej do gruntów rolnych wsi Giełzów;

2010:

- Przebudowa dróg gminnych we wsi Jelnia – 570 mb i Idzikowice – 264mb;
- Rozbudowa ul. Staszica w Drzewicy – 267 mb. Zakres robót objął: poszerzenie jezdni do 7m., budowę chodników i przebudowę parkingów;
- Budowa nowej ulicy Prymasa Macieja Drzewickiego – 460 mb, wraz z chodnikami;
- Remont Dróg w Trzebinie (2 odcinki- 1980 mb i 564 mb);
- Wyłożenie kostką brukową parkingu i drogi dojazdowej do budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Drzewicy;
- Budowa ścieżki pieszo- rowerowej przy Zalewie w Drzewicy o nawierzchni asfaltowej - I etap. Zakres zadania obejmował również: budowę placu zabaw, montaż mola pływającego, wykonanie instalacji oświetleniowej, montaż elementów małej architektury i nasadzeń;
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 728 przez wieś Brzustowiec. Wykonano trzywarstwową nawierzchnię asfaltową, chodnik wraz ze ścieżką rowerową i zjazdy;
- Remont Placu Wolności w Drzewicy. Zakres rzeczowy obejmował: wymianę sieci wodociągowej, nawierzchni, oświetlenia oraz wykonanie nasadzeń;
- Przebudowa drogi powiatowej przez Krzczonów. Wykonano odcinek 600 mb. z chodnikami i zatokami przystankowymi;
- Położenie nowej nawierzchni na drogach powiatowych w Świerczynie i Radzicach Małych;
- Wykonanie nowej nawierzchni asfaltowej na ul. Sportowej w Drzewicy;
- Budowa oświetlenia ulicznego przy ulicy Sportowej w Drzewicy;
- Budowa parkingu z kostki brukowej przy ul. Braci Kobyłańskich w Drzewicy;
- Oświetlenie drogi do cmentarza w Radzicach Małych;

2009:

- Budowa asfaltowej drogi gminnej w miejscowości Brzuza o długości 1322mb;
- Remont drogi gminnej w Zakościelu o długości 1062 mb;
- Dobudowa oświetlenia drogowego w Drzewicy na ul. Armii Krajowej, Jelni i Radzicach Dużych;
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 728 na odcinku Drzewica – Zakościele - Domaszno. Prace obejmowały wykonanie nowej trzywarstwowej nawierzchni asfaltowej z miejscową wymianą podbudowy oraz wykonanie zjazdów indywidualnych, zjazdów publicznych, zatok przystankowych, wiat przystankowych, chodników i rowów;
- Przebudowa drogi powiatowej Radzice Duże - Drzewica. Długość odcinka 5 km. Zakres rzeczowy obejmował: wykonanie nawierzchni asfaltowej o szerokości 6 m. oraz chodników, zjazdów i rowów;
- Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Radzice Duże – Giełzów. Zakres rzeczowy prac objął wyrównanie istniejącej nawierzchni oraz wykonanie nawierzchni asfaltowej;

2008:

- Budowa drogi asfaltowej w Idzikowicach (dwa odcinki: 1056 mb i 665 mb);

- Przebudowa drogi gminnej przez wieś Jelnia – 200 mb.;
- Przebudowa chodnika przy ulicy Sportowej w Drzewicy – 300 mb.;
- Remont drogi powiatowej w Radzicach Małych na odcinku 560 mb. i w Radzicach Dużych na długości 390 mb.;

2007:

- Przebudowa drogi wewnętrznej od ulicy Stawowej w Drzewicy do Zakładu Gerlach;
- Dobudowa linii oświetlenia drogowego w miejscowościach: Drzewica - Błonie, Drzewica - Hubala, Radzice Duże - PKP, Brzustowiec - Górki.

Infrastruktura wodno- kanalizacyjna

Zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi realizowane jest przez istniejący system wodociągowy na terenie całej gminy Drzewica. Woda produkowana jest na dwóch ujęciach wody w Drzewicy i Strzyżowie. Każde ujęcie pracuje w oparciu o dwie studnie głębinowe. Surowa woda pobierana ze studni poddawana jest uzdatnianiu, a następnie gromadzona jest w zbiornikach wody czystej. Nie występują braki wody.

Sieć wodociągowa na terenie gminy Drzewicy z oznaczonymi ujęciami wody (UW)

Źródło: Strona internetowa Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Drzewicy Sp. z o.o., www.pgkim.drzewica.pl

W 2013 roku na obszarze Gminy funkcjonowało 123,1 km czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej oraz 2566 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Do gospodarstw domowych dostarczono 235,5 dam³ wody. W 2012 roku z instalacji tej korzystało 84,8% ogółu ludności.¹³

¹³ GUS, Bank Danych Lokalnych

Gmina i Miasto Drzewica to pierwsza gmina w Województwie Łódzkim w 100% skanalizowana. Rozporządzenie Wojewody potwierdza, że Gmina wypełniła zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej przyjęte w Traktacie Akcesyjnym, dotyczące oczyszczania ścieków komunalnych.

Ścieki komunalne kolektorami kanalizacji grawitacyjnej przy pomocy 56 przepompowni sieciowych i 10 przepompowni przydomowych dostarczane są do miejskiej oczyszczalni ścieków. Oczyszczalnia mechaniczno- biologiczna typu Hydrocentrum zlokalizowana jest w Drzewicy - pracuje od 2000 roku. Obecnie kieruje się do niej 750 m³ ścieków na dobę. Oczyszczone ścieki trafiają do odbiornika, którym jest rzeka Drzewiczka.

W 2013 roku na obszarze Gminy funkcjonowało 114 km czynnej sieci oraz 2198 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Odprowadzono z nich 219 dm³ ścieków. W 2012 roku z instalacji tej korzystało 66,7% ogółu ludności.¹⁴

Rozwój aglomeracji będzie odbywał się w kierunku objęcia kanalizacją wszystkich mieszkańców (dalsze podłączenia do wybudowanej już kanalizacji), z jednoczesnym założeniem wzrostu liczby jej mieszkańców i rozwojem turystyki. Planowana ilość ścieków kierowanych na oczyszczalnię wyniesie 900 m³/dobę. Docelowo z kanalizacji zbiorczej będzie korzystało ok. 11.000 osób. Eksploatowana oczyszczalnia osiąga wymagane jakości ścieków odprowadzanych do środowiska (rzeki Drzewiczki).

Inwestycje z zakresu infrastruktury wodociągowo- kanalizacyjnej przeprowadzone w Mieście i Gminie Drzewica w latach:

2014:

- Budowa odcinków sieci kanalizacyjnej w miejscowościach: Strzyżów, Dąbrówka, Zakościele oraz odcinka sieci wodociągowej w miejscowości Strzyżów;

2013:

- Budowa sieci wodociągowej ul. Stawowa w Drzewicy;

2012:

- „Remont infrastruktury wodno- kanalizacyjnej na terenie Gminy Drzewica” - projekt realizowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;
- Budowa sieci wodno- kanalizacyjnej ul. Żeromskiego w Drzewicy;

2010:

- Remont Placu Wolności w Drzewicy. Zakres rzeczowy obejmował: wymianę sieci wodociągowej, nawierzchni, oświetlenia oraz wykonanie nasadzeń;
- Wymiana sieci wodnej i kanalizacyjnej na ulicy Stawowej i Szkolnej;

2009:

- „Budowa zbiornika wyrównawczego wody pitnej na terenie stacji uzdatniania wody w Strzyżowie” - projekt realizowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;

2008:

¹⁴ Ibidem

- Remont Stacji Uzdatniania Wody w Drzewicy oraz renowacja istniejącej studni głębinowej.

Infrastruktura elektroenergetyczna

Sieć elektroenergetyczna obszaru składa się z linii WN 110 kV spiętych w Głównym Punkcie Zasilania (GPZ „Radzice”). Sieć rozdzielcza transformowana jest lokalnymi stacjami trafo, a energia dostarczana do odbiorców liniami niskiego napięcia.

W ramach działań proekologicznych, ale również w celu oszczędności wymieniona została część lamp oświetlenia ulicznego na energooszczędne.

Inwestycje z zakresu infrastruktury elektroenergetycznej przeprowadzone w Mieście i Gminie Drzewica w latach:

2008:

- Wymiana lamp oświetlenia drogowego na energooszczędne III etap Strzeszkowice, Świerczyna, Trzebina, Zakościele;

2007:

- Wymiana lamp oświetlenia ulicznego na energooszczędne - I etap; Drzewica, Radzice Duże, Domaszno, Idzikowice;
- Wymiana lamp oświetlenia drogowego na energooszczędne - II etap w miejscowościach Drzewica, Żardki, Żdźary, Domaszno, Jelnia, Idzikowice;

Gazyfikacja

Gmina nie posiada sieci gazowej gazu przewodowego. Zaopatrzenie w energię gazu odbywa się dystrybucją gazu płynnego (w butlach).

Ciepłownictwo

Zaopatrzenie w ciepło wszystkich użytkowników, zarówno indywidualnych gospodarstw domowych, jak i obiektów użyteczności publicznej odbywa się poprzez lokalne źródła ciepła.

Proponuje się:

- preferowanie ogrzewania z wykorzystaniem oleju opałowego, energii elektrycznej bądź innych niskoemisyjnych źródeł energii,
- tworzenie zachęt do ocieplania istniejących budynków i propagowanie budowy energooszczędnych domów.

W budynkach użyteczności publicznej prowadzone są prace związane z ich termomodernizacją, montowane są pompy ciepła i kolektory słoneczne.

Inwestycje z zakresu ciepłownictwa przeprowadzone w Mieście i Gminie Drzewica w latach:

2013:

- Projekt realizowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013: „Instalacja pomp ciepła i kolektorów słonecznych na budynkach użyteczności publicznej w Gminie Drzewica” etap II;
 - Remont Instalacji c.o. z montażem pompy ciepła dla budynku S.P. w Brzustowcu;
 - Remont Instalacji c.o. z montażem pompy ciepła dla budynku S.P. w Domasznie;

2012:

- Projekt realizowany w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013: „Instalacja pomp ciepła i kolektorów słonecznych na budynkach użyteczności publicznej w Gminie Drzewica.”
 - Instalacja solarna do podgrzania ciepłej wody dla budynku LKK w Drzewicy;
 - Instalacja solarna do podgrzania ciepłej wody dla budynku KS GERLACH w Drzewicy;
 - Remont Instalacji c.o. z montażem pompy ciepła dla budynku P.S.P. w Radzicach Dużych;

2007:

- Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Drzewicy.

Gospodarka odpadami

Ustawą z dnia 08 lipca 2011 roku Sejm RP wprowadził zmiany w systemie odbioru i gospodarowania odpadami komunalnymi. W nowym systemie Gmina w drodze przetargu wybiera specjalistyczną firmę odbierającą odpady z jej terenu oraz podpisuje umowę na wywóz odpadów komunalnych z przedsiębiorstwem wywozowym.

Wszyscy mieszkańcy powinni segregować odpady (w przypadku niesegregowania odpadów właściciel nieruchomości ponosi wyższą opłatę).

Właściciele nieruchomości, na której powstają odpady komunalne (śmieci) muszą uiścić opłatę. Opłata z mocy ustawy jest powszechna i obowiązująca.

Począwszy od 1 lipca 2013 roku każdy mieszkaniec Gminy Drzewica powinien prowadzić selektywne zbieranie następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metalu, tworzywa sztucznego, szkła, opakowań wielomateriałowych oraz odpadów ulegających biodegradacji (gromadzenie w workach odpowiednich kolorów).

Usługi odbioru odpadów są wykonywane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Drzewicy. Odpady będą odbierane zgodnie z ustalonymi harmonogramami.

W gminie Drzewica w miejscowości Domaszno funkcjonuje składowisko odpadów. „Znajduje się około 6 kilometrów od Drzewicy jest jedynym wysypiskiem śmieci w Gminie Drzewica. Składowisko istnieje

od 20 lat. Szacuje się że wypełni się w ciągu (według danych z 2001r.) 10-20 lat (2011 - 2021 r.). Według danych PGKiM całkowita ilość odpadów złożonych na składowisku do końca sierpnia 2001 r. wynosi 89 000 m³, pozostała szacunkowa pojemność do wypełnienia 30 000m³. Powierzchnia ogrodzonego terenu wysypiska wynosi 9 200 m². Pierwotnie składowisko powstało na potrzeby firmy Gerlach, odpady wierzchniej warstwy składają się z opakowań plastikowych, szklanych i papierowych stosunkowo mało jest resztek żywności i innych odpadów organicznych.”¹⁵

Łączność

Wzrost zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne rodzi potrzebę budowy dalszych połączeń między abonentami a centralami telefonicznymi w Gminie oraz modernizację tych central z zastosowaniem techniki cyfrowej dla uzyskania niezbędnej pojemności numerycznej.

Na obszarze opracowania funkcjonują światłowody:

- relacji Końskie - Drzewica - Odrzywół,
- relacji Drzewica - Krzczonów,
- relacji Drzewica - Radzice Duże.

Na obszarze Gminy funkcjonuje system informowania SISMS, dzięki któremu można otrzymywać krótkie wiadomości tekstowe przesyłane z Urzędu Gminy i Miasta dla mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica dotyczące zagrożeń, takich jak: huragany, gwałtowne burze, powodzie, ale również: awarii prądu czy wody. Są to także komunikaty o ważnych imprezach kulturalnych, sportowych itd. Warunkiem otrzymywania wiadomości jest zarejestrowanie się w systemie. Jedynym wydatkiem jest koszt związany z rejestracją w systemie, który wynosi tyle, ile standardowy SMS.

Dzięki komunikatorowi SISMS można również otrzymywać wiadomości o tym, co się dzieje w Gminie i Mieście Drzewica, wzbogacone dodatkowo plikami multimedialnymi (np. zdjęcia). Komunikator SISMS przeznaczony jest dla posiadaczy urządzeń mobilnych typu smartfon z systemem Android i iOS, a w najbliższej przyszłości Windows Phone. Aplikacja jest zupełnie bezpłatna dla użytkowników, wystarczy mieć połączenie z Internetem.

Pobranie aplikacji jak i korzystanie z niej jest dla użytkownika bezpłatne.

3.2.2. Własność nieruchomości

Gmina i Miasto Drzewica jest właścicielem wszystkich obiektów użyteczności publicznej, gdzie prowadzi działalność publiczną.

¹⁵ Strona internetowa Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Drzewicy Sp. z o.o., www.pgkim.drzewica.pl

3.2.3. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

„Do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru zabytków, a także jego nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna (art. 8, 9 pkt. 1, 2).”¹⁶

Na podstawie „Wykazu zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków – stan na 30 czerwca 2014”, do obiektów zabytkowych na obszarze gminy i miasta Drzewica zaliczają się w Drzewicy¹⁷:

- kościół parafialny p.w. św. Łukasza, nr rej.: 297/A/56 z 26.10.1956, 338/A/67 z 21/06.1967 oraz 48/A z 7.05.1980
- cmentarz parafialny rzymsko- katolicki, ul. Cmentarna, poł. XIX, nr rej.: 473/A z 5.11.1991
- cmentarz żydowski, ul. Kolejowa, XIX-1942, nr rej.: 472/A z 5.11.1991
- zespół zamkowy:
 - zamek (ruina), 1527-35, nr rej.: 47/A z 28.04.1980

Źródło: Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

- dwór (na podzamczu), XIX, nr rej.: 46/A z 28.04.1980

¹⁶ Narodowy Instytut Dziedzictwa www.nid.pl

¹⁷ Narodowy Instytut Dziedzictwa www.nid.pl

- o park (pozostałości), XIX, nr rej.: 46/A z 28.04.1980

W ewidencji konserwatorskiej znajduje się:¹⁸

- 110 obiektów architektonicznych (domy, poczta, krzyże stodoły, chałupy, oficyny itp.);
- 3 zabytki techniki: młyn w Drzewicy, młyn w Radzicach Małych oraz Kuźnia w Radzicach;
- Cmentarz rzymsko- katolicki w Drzewicy.

3.2.4. Uwarunkowania ochrony środowiska

Ochroną środowiska nazywa się działania podejmowane lub zaniechane mające na celu zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej; ochrona ta polega w szczególności na:

- Racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju;
- Przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom;
- Przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Ochrona środowiska w Gminie skupia się głównie wokół ochrony powietrza, zasobów wodnych, gleb, zasobów przyrody, ale ma również na celu zmniejszenie hałasu, optymalną gospodarkę odpadami oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Ważnym zadaniem jest także edukacja ekologiczna społeczeństwa, która ma na celu uświadomić, jak ważne są zasoby środowiskowe, w jaki sposób je niszczymy i – co najważniejsze - jak temu zapobiegać.

W realizacji polityki rozwoju na terenie Miasta i Gminy respektowane powinny być ustalenia określone w odpowiednich zarządzeniach dotyczących wyżej wymienionych form przyrody, które będą wymagać zachowania wielkości i wartości ekologicznej istniejących systemów przyrodniczych, zakazywać lokalizacji działalności, mogących spowodować zanieczyszczenia gleby, powietrza oraz wód powierzchniowych i podziemnych.

Działania związane z ochroną środowiska mogą być finansowane/ współfinansowane ze środków: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, funduszy Unii Europejskiej, w tym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Ochrona środowiska na obszarze Gminy prowadzona jest w oparciu o dokumenty strategiczne Unii Europejskiej. Nie możemy zapominać o tym, że Polska jest zobowiązana do osiągnięcia 15% udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym do 2020 roku. W związku z tym bardzo ważne jest, aby Miasto i Gmina Drzewica wzięły aktywny udział w dążeniu do tego celu i wprowadzały na swoim obszarze jak najwięcej rozwiązań z zastosowaniem OZE (oczywiście muszą być

¹⁸ „Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Drzewica”

to rozwiązania efektywne ekonomicznie oraz nie kolidujące z innymi sferami życia społeczno-gospodarczego Gminy).

3.3. Sfera społeczna

3.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna na danym obszarze

Liczba i struktura ludności

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego gminę miejsko- wiejską Drzewica w 2013 roku faktycznie zamieszkiwało 10 815 osób (6807 osób na obszarze wiejskim oraz 4008 w mieście Drzewica). W 11- letnim okresie poddanym analizie co roku niewielką przewagę stanowiły kobiety, przy czym w 2013 roku współczynnik feminizacji wyniósł 50,81%, na 100 mężczyzn przypadały 103 kobiety, co oznacza zjawisko normalne w warunkach europejskich (w powiecie opoczyńskim są to 102 kobiety, zaś w województwie łódzkim 110 kobiet – oznacza to mocno zachwianą równowagę płci, która występuje w szczególności w miastach).

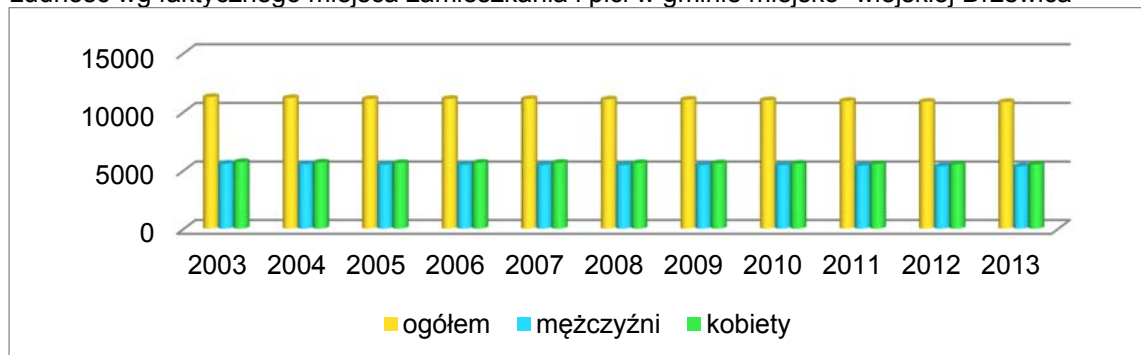
Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania i płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica (stan na 31 XII)

	ogółem	mężczyźni	kobiety	współczynnik feminizacji
2003	11 247	5 553	5 694	50,63%
2004	11 157	5 507	5 650	50,64%
2005	11 075	5 461	5 614	50,69%
2006	11 087	5 455	5 632	50,80%
2007	11 076	5 447	5 629	50,82%
2008	11 037	5 433	5 604	50,77%
2009	11 020	5 437	5 583	50,66%
2010	10 975	5 420	5 555	50,62%
2011	10 919	5 390	5 529	50,64%
2012	10 845	5 335	5 510	50,81%
2013	10 815	5 325	5 490	50,76%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba ludności w Gminie systematycznie maleje, w 2013 roku w porównaniu do roku 2003 odnotowano o 432 osoby mniej. Kształtowanie się liczby ludności przedstawia wykres poniżej.

Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania i płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W 2013 roku liczba ludności faktycznie zamieszkałej Miasto Drzewica wynosiła 4008 osób, w tym 50,87% stanowiły kobiety. Gęstość zaludnienia wynosi 833 osoby/km². Liczba ludności ulega niewielkim wahaniom. W roku 2013 w stosunku do roku 2003 ubyły 43 osoby. Co roku odnotowuje się nieznaczną przewagę liczby kobiet.

Liczba ludności faktycznie zamieszkałej Miasto Drzewica, stan na 31 XII

	ogółem	kobiety	mężczyźni	udział kobiet w liczbie ludności ogółem
2003	4 051	2 071	1 980	51,12%
2004	4 022	2 066	1 956	51,37%
2005	3 954	2 037	1 917	51,52%
2006	3 990	2 054	1 936	51,48%
2007	3 998	2 060	1 938	51,53%
2008	3 958	2 044	1 914	51,64%
2009	3 962	2 033	1 929	51,31%
2010	4 038	2 047	1 991	50,69%
2011	4 012	2 039	1 973	50,82%
2012	3 994	2 039	1 955	51,05%
2013	4 008	2 039	1 969	50,87%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba ludności w poszczególnych grupach wieku wskazuje na znaczny udział osób w grupie „70 lat i więcej” w ogólnej liczbie ludności. W 2013 roku liczba ta była wyższa niż łączna ilość dzieci w przedziale wiekowym od 0 do 9 lat. Dane te potwierdzają tezy o wydłużaniu się życia ludności, co wiąże się ze zwiększeniem obciążenia dla służby zdrowia, ale również wymaga prowadzenia odpowiedniej polityki prospołecznej, ukierunkowanej ku zwiększeniu aktywności osób starszych oraz stworzeniu im warunków dla godnego i urozmaiconego spędzania czasu wolnego.

Ludność wg grup wieku

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0-4 lat	602	555	518	534	549	571	581	606	595	586	554

5-9 lat	684	669	653	638	612	581	541	531	527	539	562
10-14 lat	907	849	807	742	730	688	669	647	637	599	568
15-19 lat	887	884	856	879	853	862	812	772	720	691	670
20-24 lat	926	911	948	912	901	863	878	777	783	796	814
25-29 lat	785	857	837	874	888	930	914	871	815	768	753
30-34 lat	729	705	735	754	756	716	773	793	804	802	803
35-39 lat	691	692	691	689	690	696	675	736	765	747	728
40-44 lat	738	719	668	664	670	673	675	677	690	690	704
45-49 lat	770	756	784	757	727	720	697	658	645	665	665
50-54 lat	813	796	782	776	759	758	750	777	748	718	708
55-59 lat	652	692	737	780	793	772	765	754	745	733	743
60-64 lat	517	506	495	507	570	619	646	693	738	745	737
65-69 lat	503	525	530	528	502	482	475	463	466	533	579
70 lat i więcej	1 043	1 041	1 034	1 053	1 076	1 106	1 169	1 220	1 241	1 233	1 227

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wg ekonomicznych grup wieku, dla potrzeb statystycznych ludność dzielona jest na 3 grupy, do których należą osoby w wieku:

- przedprodukcyjnym (17 lat i mniej);
- produkcyjnym – ludność w wieku zdolnym do pracy, mężczyźni w wieku 18-64 lata, kobiety w wieku 18-59 lat);
- poprodukcyjnym – mężczyźni od 65 roku życia, kobiety od 60 roku życia.

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	liczba osób	udział % w ogóle	liczba osób	udział % w ogóle	liczba osób	udział % w ogóle
2003	2688	23,9	6738	59,9	1821	16,2
2004	2592	23,2	6728	60,3	1837	16,5
2005	2519	22,7	6720	60,7	1836	16,6
2006	2483	22,4	6745	60,8	1859	16,8
2007	2393	21,6	6789	61,3	1894	17,1
2008	2336	21,2	6773	61,4	1928	17,5
2009	2258	20,5	6766	61,4	1996	18,1
2010	2242	20,4	6689	60,9	2044	18,6
2011	2169	19,9	6674	61,1	2076	19
2012	2115	19,5	6597	60,8	2133	19,7
2013	2064	19,1	6560	60,7	2191	20,3

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

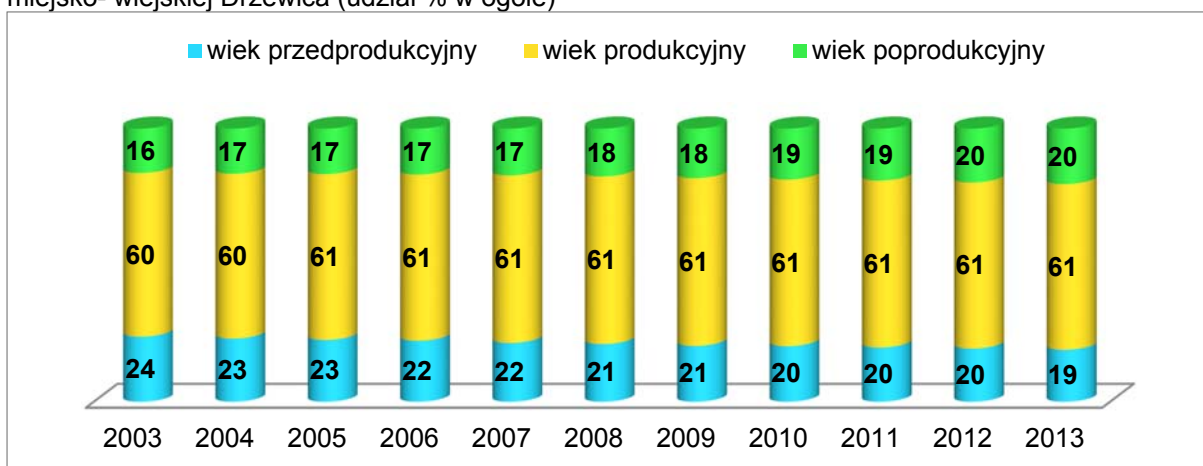
W gminie miejsko- wiejskiej Drzewica obserwujemy proces starzenia się ludności, wzrasta bowiem udział osób starszych (w wieku poprodukcyjnym) w ogólnej liczbie ludności.

Od roku 2012 udział osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem jest wyższy od liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Liczba ludności w wieku produkcyjnym ulega niewielkim wahaniom, jej udział w liczbie ludności ogółem oscyluje w granicach od 59,9% do 61,4%. W 2013 roku w porównaniu do roku 2003 zarejestrowano w grupie osób w wieku:

- przedprodukcyjnym – 624 osoby mniej,
- produkcyjnym – 178 osób mniej,
- poprodukcyjnym – 370 osób więcej.

Zmiany dotyczące w szczególności liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym zachodzą systematycznie z roku na rok i wskazują na utrzymanie się tendencji po 2013 roku. Starzenie się społeczeństwa jest procesem złożonym, który głównie wynika z trzech innych procesów: rozrodczości (spadku liczby urodzeń), umieralności (wydłużanie się wieku ludności) oraz migracji (zwykle zjawiska emigracji).

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica (udział % w ogóle)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Poniżej przedstawiono udział ekonomicznych grup wieku w liczbie ludności ogółem w 2013 roku w gminach miejsko- wiejskich podobnych w swojej specyfice do gminy Drzewica.

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w wybranych gminach miejsko- wiejskich w 2013 roku

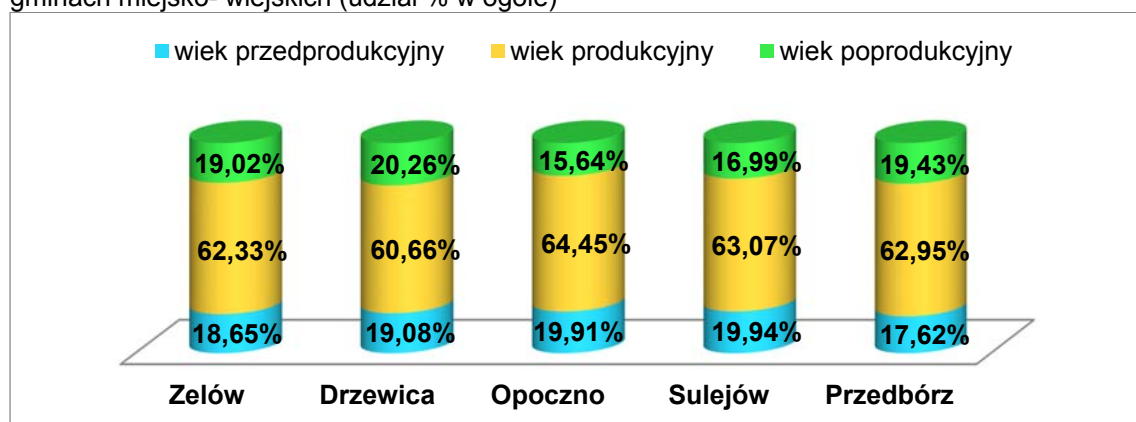
gminy miejsko- wiejskie	wiek przedprodukcyjny		wiek produkcyjny		wiek poprodukcyjny	
	liczba osób	udział % w ogóle	liczba osób	udział % w ogóle	liczba osób	udział % w ogóle
Zelów	2 825	18,65	9 444	62,33	2 882	19,02
Drzewica	2 064	19,08	6 560	60,66	2 191	20,26
Opoczno	7 008	19,91	22 687	64,45	5 504	15,64
Sulejów	3 246	19,94	10 268	63,07	2 766	16,99
Przedbórz	1 299	17,62	4 640	62,95	1 432	19,43

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W gminach: Zelów, Drzewica oraz Przedbórz liczba osób w wieku przedprodukcyjnym jest mniejsza od liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W gminach Opoczno i Sulejów jest na odwrót. Spośród

analizowanych obszarów w gminie Drzewica występuje najmniejszy odsetek osób w wieku produkcyjnym.

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w wybranych gminach miejsko- wiejskich (udział % w ogóle)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Ruch naturalny ludności

Ruch naturalny ludności, czyli zmiany ludności w stanie liczebnym, przedstawiono za pomocą danych statystycznych obejmujących urodzenia żywe oraz zgony ogółem. Różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów ogółem stanowi przyrost naturalny ludności.

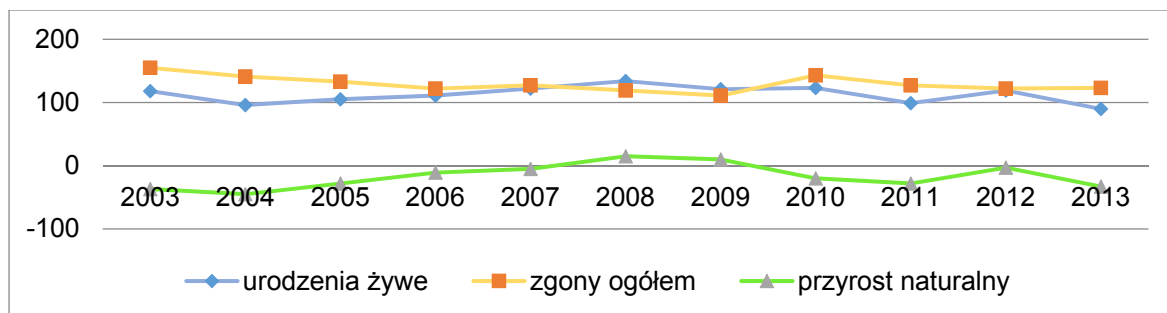
Ruch naturalny ludności w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

	urodzenia żywe	zgony ogółem	przyrost naturalny
2003	118	155	-37
2004	96	141	-45
2005	105	133	-28
2006	111	122	-11
2007	122	127	-5
2008	134	119	15
2009	121	111	10
2010	123	143	-20
2011	99	127	-28
2012	119	122	-3
2013	90	123	-33

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Widoczne są niewielkie wahania w liczbie urodzeń żywych oraz liczbie zgonów ogółem, jednak w większości analizowanych lat liczba zgonów była wyższa, zatem przyrost naturalny był ujemny. Najniższą wartość odnotowano w roku 2004 (- 45 osób), najwyższą w roku 2008 (15 osób).

Ruch naturalny w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Ostatnie cztery lata wskazują ujemny przyrost naturalny, przy czym najniższy (-33 osoby) zarejestrowano w roku 2013. Kształtowanie się wartości tych danych znajduje odzwierciedlenie w liczbie osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wieku. Dla porównania przedstawiono również dane dla innych gmin miejsko- wiejskich, tylko w Opocznie odnotowywany jest co roku dodatni przyrost naturalny, dość dobrze wskaźnik ten wygląda również w Sulejowie. W gminie Żelów i Przedbórz przyrost naturalny wykazuje podobną tendencję jak w gminie Drzewica.

Przyrost naturalny ludności w wybranych gminach miejsko- wiejskich

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Żelów	-52	-34	-68	-19	-91	-47	-8	-26	-5	-59	-35
Drzewica	-37	-45	-28	-11	-5	15	10	-20	-28	-3	-33
Opoczno	107	71	94	79	101	142	109	127	21	18	20
Sulejów	-10	-3	25	-4	-7	4	2	18	19	-7	1
Przedbórz	-20	-18	-30	-23	-22	-4	-23	-28	-38	-25	-54

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Migracje

Migracje ludności doskonale odzwierciedlają nastroje społeczeństwa, stanowią pochodną sytuacji społeczno- gospodarczej na danym obszarze. Obecnie częściej obserwowanym jest zjawisko emigracji, która zwykle ma podłoże o charakterze finansowym. Migracje o charakterze zarobkowym są najczęściej spotykanymi, migrują zwykle ludzie młodzi i wykształceni, którzy w rodzinnych stronach nie znajdują zatrudnienia umożliwiającego im dalszy rozwój oraz otrzymywanie satysfakcjonującego wynagrodzenia. Wyjeżdżają również osoby młode, które chcą się kształcić na studiach wyższych, ale nie mając takiej możliwości w rodzinnych stronach, wyjeżdżają do większego miasta, w którym zwykle następnie znajdują pracę, a kolejnym naturalnym krokiem staje się założenie tam rodziny i zamieszkanie. Poniżej przedstawiono saldo migracji¹⁹ wewnętrznych i zagranicznych dla wybranych gmin miejsko- wiejskich.

Spośród wybranej grupy porównawczej tylko w Sulejowie w całym badanym okresie odnotowywano dodatnie wartości salda, w pozostałych gminach jest ono w większości lat ujemne. W gminie Drzewica w 2013 roku zarejestrowano po raz pierwszy od 11 lat dodatnią wartość równą 9 osób.

Saldo migracji wewnętrznych ludności w wybranych gminach miejsko- wiejskich

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Żelów	41	34	43	4	1	27	-12	21	10	-31	10
Drzewica	-34	-30	-66	-13	-25	-36	-57	-30	-29	-58	9

¹⁹ Saldo migracji to różnica między liczbą osób, które napłynęły a liczbą osób, które opuściły dane terytorium.

Opczno	-61	-145	-64	-134	-82	-94	-116	-121	-131	-166	-199
Sulejów	152	131	119	87	152	52	103	88	109	49	18
Przedbórz	-37	-42	-32	-25	-27	-30	-34	-10	-24	-42	-29

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Migracje zagraniczne są mniej popularne, a przedstawione poniżej dane wskazują, że coraz częściej odnotowuje się przewagę liczby osób powracających z zagranicy nad liczbą osób opuszczających Polskę. W Gminie Drzewica najniższą wartość wskaźnika zarejestrowano w roku 2006 (-4), zaś najwyższą w roku 2008 i 2010 (po 3).

Saldo migracji zagranicznych ludności w wybranych gminach miejsko- wiejskich

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zelów	0	1	0	-10	-9	-7	4	5	10	9	-1
Drzewica	0	0	0	-4	-1	3	1	3	1	0	0
Opczno	2	1	1	-33	-19	-23	-12	1	6	-3	-7
Sulejów	0	1	2	-4	6	-6	6	12	4	3	10
Przedbórz	1	1	0	-3	-3	-3	3	1	4	1	2

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

3.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców

W Gminie i Mieście Drzewica stopniowo wzrastają warunki i poziom życia mieszkańców pod względem zasobów mieszkaniowych.

Wzrasta liczba budynków mieszkalnych na obszarze Gminy, w 2013 roku było ich 2750, przy czym 722 usytuowane były w mieście.

Budynki mieszkalne w gminie

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
gmina miejsko- wiejska Drzewica	2 729	2 742	2 753	2 726	2 737	2 750
miasto Drzewica	698	701	701	711	714	722

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Powiększają się również zasoby mieszkaniowe, w 2012 roku dostępnych było 3381 mieszkań, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 77,5 m², zaś na 1 osobę przypadało 24,2 m². W tym samym czasie wielkości te dla powiatu opoczyńskiego kształtowały się kolejno na poziomie 77,8 m² oraz 25,5 m². Pod względem dostępnej powierzchni mieszkaniowej Gmina charakteryzuje się wskaźnikami niewiele niższymi od średniej dla powiatu.

Zasoby mieszkaniowe w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

mieszkania	3 269	3 273	3 274	3 280	3 294	3 301	3 315	3 364	3 370	3 381
Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ²										
1 mieszkania	74,1	74,2	74,2	74,3	74,7	74,8	75,1	77,2	77,4	77,5
na 1 osobę	21,5	21,8	21,9	22,0	22,2	22,4	22,6	23,7	23,9	24,2
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne										
wodociąg	2 840	2 844	2 845	2 851	2 865	2 872	2 894	3 049	3 055	3 066
ustęp spłukiwany	2 301	2 305	2 306	2 312	2 326	2 333	2 347	2 791	2 797	2 808
łazienka	2 361	2 365	2 366	2 372	2 386	2 393	2 407	2 659	2 666	2 677
centralne ogrzewanie	2 066	2 070	2 071	2 077	2 091	2 098	2 112	2 283	2 290	2 301
gaz z sieci	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Gmina jest całkowicie zwodociągowana, w 2012 roku 3066 mieszkań posiadało dostęp do tej instalacji, przy czym podłączonych do sieci było 87,4% mieszkań z obszaru wiejskiego i 95,7% z miasta Drzewica.

Cały obszar Gminy objęty jest również siecią kanalizacyjną.

W łazienkę wyposażonych było 71,3% mieszkań na wsi i 91,3% z obszaru miasta; dostęp do centralnego ogrzewania posiadało 59,7% mieszkań z terenów wiejskich i 80,9% z miasta.

Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań

	2008	2009	2010	2011	2012
	wodociąg				
Drzewica - obszar wiejski	82,3	82,8	87,3	87,4	87,4
miasto Drzewica	94,1	94,1	95,7	95,7	95,7
	łazienka ²⁰				
Drzewica - obszar wiejski	62,1	62,3	71,1	71,2	71,3
miasto Drzewica	88,2	88,2	91,2	91,3	91,3
	centralne ogrzewanie				
Drzewica - obszar wiejski	54,3	54,6	59,4	59,5	59,7
miasto Drzewica	77,5	77,5	80,8	80,9	80,9

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Infrastruktura społeczna – obiekty sportowe i rekreacyjne

- STADION MGKS GERLACH DRZEWICA w Drzewicy.

Pięknie położony, kameralny stadion piłkarski posiada jedną z najlepszych nawierzchni trawiastych w województwie. W czerwcu 2014 roku dokonano odbioru przebudowanego obiektu.

- BOISKO LKS RADZICE w Radzicach.

²⁰ Wyjaśnienie GUS: „urządzenia kąpielowe, prysznice z odpływem wody”.

Gruntownie przebudowany w 2012 roku obiekt stanowi niedościgniony punkt odniesienia dla zdecydowanej większości klubów występujących w piłkarskiej klasie A czy wyższych ligach.

– MOJE BOISKO ORLIK 2012 w Drzewicy.

Zrealizowany w 2008 kompleks boisk sportowych składa się z boiska do piłki nożnej z nawierzchnią ze sztucznej trawy oraz boiska wielofunkcyjnego z nawierzchnią poliuretanową.

Boisko posiada sztuczne oświetlenie, jest ogrodzone. Wykorzystywane jest przez cały rok, w zależności od panujących warunków atmosferycznych.

W 2014 roku przy ścieżce pieszo- rowerowej nad Zalewem Drzewickim i na placu przy boisku „Orlik” zamontowano 11 obiektów małej infrastruktury rekreacyjnej, tworzących siłownie zewnętrzne, z których mogą korzystać zarówno mieszkańcy Gminy, jak i turyści.

W Gminie znajdują się również **boiska piłkarskie** z nawierzchnią trawiastą dla drużyn amatorskich w: Brzustowcu, Świerczynie, Trzebinie, Domasznie, Krzczonowie oraz Brzuzie.

W Drzewicy funkcjonują **plac zabaw** dla dzieci: plac zabaw przy ścieżce pieszo- rowerowej przy północnej stronie Zalewu Drzewickiego i plac zabaw na terenie Ośrodka Sportu i Rekreacji w Drzewicy oraz plac zabaw dla dzieci z Przedszkola Samorządowego w Drzewicy.

Plac zabaw znajdują się również w sołectwach: Brzuzza, Radzice Małe, Strzyżów, Świerczyna, Zakościele, Jelnia, Idzikowice i Brzustowiec, Domaszno, Dąbrówka, Radzice Duże.

Gmina stworzyła szeroką bazę sportowo- rekreacyjną. Oprócz wymienionych wyżej obiektów chlubą Drzewicy jest **tor kajakowy**. Kajakarze górscy rozslawiają Drzewicę na całym świecie. Reprezentowali Polskę podczas Igrzysk Olimpijskich w Barcelonie, Atlancie, Sydney, Atenach i Londynie. Zdobywali medale Mistrzostw Świata, Mistrzostw Europy. Największym sukcesem drzewickich zawodników jest srebrny medal olimpijski w kategorii C-2 zdobyty przez Krzysztofa Kołomańskiego i Michała Staniszewskiego podczas Igrzysk Olimpijskich w Sydney w 2000 roku. Na torze w Drzewicy corocznie odbywają się regaty kajakowe. Amatorzy ekstremalnych sportów wodnych znajdują tu dogodne warunki do uprawiania hydrospeed'u i freestyle'u. Zmodernizowany w 2005r. tor kajakowy przeznaczony do uprawiania kajakarstwa górskiego to nowoczesny obiekt zlokalizowany na nizinach. Doskonałe warunki wodne stworzone na rzece Drzewiczce oraz idealne ukształtowanie rynnę toru spełniają wszystkie normy dotyczące organizacji zawodów najwyższej rangi z mistrzostwami świata włącznie.

Tor kajakowy w Drzewicy

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta w Drzewicy, www.drzewica.pl

– W Gminie Drzewica funkcjonuje również **Ośrodek Sportu i Rekreacji**²¹
Ośrodek oferuje usługi od początku maja do połowy września. Znajduje się tam bezpłatne kąpielisko z zadbaną plażą i boiskiem do siatkówki plażowej, wypożyczalnia sprzętu wodnego oraz dwa place zabaw. Można skorzystać z usług gastronomicznych, organizowane są imprezy plenerowe oraz spływy kajakowe Drzewiczką i Pilicą.

Na jakość życia mieszkańców ma wpływ szereg innych czynników, takich jak: infrastruktura techniczna, dostęp do placówek oświaty i kultury, ochrona zdrowia czy posiadanie pracy. Zostały one przeanalizowane w pozostałych rozdziałach niniejszej Strategii.

Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej zrealizowane w Mieście i Gminie Drzewica w latach:

2014:

- Budowa Regionalnego Centrum Kultury w Drzewicy - etap II – Wyposażenie - projekt współfinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013;
- Budowa Regionalnego Centrum Kultury w Drzewicy - roboty związane z montażem urządzeń do instalacji słaboprądowych - projekt współfinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013;
- Rozbudowa, przebudowa i wyposażenie budynku OSP w miejscowości Trzebina z przeznaczeniem na świetlicę wiejską;
- Budowa placów zabaw w miejscowościach Domaszno, Dąbrówka, Radzice Duże i Świerczyna;

²¹ Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

2013:

- Budowa Regionalnego Centrum Kultury w Drzewicy - projekt współfinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013;
- Remont stadionu MGKS „GERLACH” w Drzewicy- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;
- Remont dachu na Szkole Podstawowej w Domasznie;
- Budowa placu zabaw w Drzewicy, Strzyżowie, Żardkach i Krzczonowie;
- EKO pracownie;
- Budowa budynku zaplecza socjalnego na boisku „Orlik”;

2012:

- Przebudowa boiska LKS Radzice - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;
- Rozbudowa i wyposażenie wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku Strażnicy OSP w Zakościelu z przeznaczeniem na świetlicę wiejską - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;
- Przebudowa i rozbudowa istniejącego budynku strażnicy OSP wraz ze zmianą sposobu użytkowania na świetlicę wiejską w Domasznie - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;
- Zaprojektowanie i budowa Regionalnego Centrum Kultury w Drzewicy Etap I - projekt współfinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013;
- Budowa placu zabaw w Radzicach Małych i budowa placu zabaw i boisk w Brzuzie;
- Budowa placu zabaw w Brzustowcu, Idzikowicach i Jelni;

2011:

- Zakup wyposażenia – kąpielisko;
- Remont sanitariatów w przedszkolu;

2010:

- Budowa ścieżki pieszo- rowerowej przy Zalewie w Drzewicy o nawierzchni asfaltowej - I etap. Zakres zadania obejmował również: budowę placu zabaw, montaż mola pływającego, wykonanie instalacji oświetleniowej, montaż elementów małej architektury i nasadzeń;
- Budowa placów zabaw dla dzieci w Zakościelu i Drzewicy (przy kąpielisku) z elementami małej architektury: drewniane huśtawki, zjeżdżalnie, drabinki, trapy i urządzenia zręcznościowe;
- Budowa Świetlicy Wiejskiej w miejscowości Strzyżów - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;
- Oddano do użytku nowo wybudowaną Salę Sportową wraz z zapleczem i łącznikiem przy PSP w Brzustowcu;
- Budowa boiska sportowego o nawierzchni trawiastej i placu zabaw dla dzieci z elementami małej architektury w Świerczynie;

- Budowa wielofunkcyjnych boisk sportowych o nawierzchni asfaltowej przy szkołach podstawowych w Domasznie i Idzikowicach;
- Remont świetlicy i izby pamięci w budynku strażnicy OSP w Radzicach Dużych;
- Przystąpiono do przebudowy wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku strażnicy OSP w Dąbrówce na Świetlicę Wiejską;
- Remont mieszkań komunalnych na Placu Wolności, Placu Narutowicza oraz na ul. Fabrycznej;
- Wyłożenie kostką brukową placu przy Szkole Podstawowej w Idzikowicach;

2009:

- Remont kapitalny i adaptacja pomieszczeń Gminnego Ośrodka Kultury na Warsztat Terapii Zajęciowej;
- Nieodpłatne przejęcie budynku Ośrodka Zdrowia w Radzicach Dużych od ZOZ w Grójcu i dokonanie jego remontu. W ramach zadania wymieniono stolarkę okienną i drzwiową, ocieplono ściany i strop, wykonano nowe pokrycia dachu, orynowanie i instalację odgromową;
- Przystąpiono do przebudowy wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku strażnicy OSP w Dąbrówce na Świetlicę Wiejską - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;
- Remont pomieszczeń w budynku Gminnego Ośrodka Kultury;
- Budowa boiska sportowego o nawierzchni trawiastej w Krzczonowie;
- Wykonanie monitoringu kompleksu sportowego „Orlik” w Drzewicy;
- Utworzenie w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Żardkach Centrum Kształcenia na Odległość na Wsiach;

2008:

- Budowa kompleksu boisk sportowych ORLIK przy Szkole Podstawowej w Drzewicy;
- Budowa boiska sportowego o nawierzchni trawiastej w Trzebinie;
- Wykonanie monitoringu w Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Drzewicy;
- Utworzenie w budynku Szkoły Podstawowej w Radzicach Dużych Centrum Kształcenia na Odległość na Wsiach;
- Zakup jednolitych strojów dla Młodzieżowej Orkiestry Dętej działającej przy Ośrodku Kultury Gminy i Miasta Drzewica;

2007:

- Wykonanie doposażenia technicznego toru kajakowego w Drzewicy.

3.3.3. Oświata i edukacja

Placówki oświatowe²²

Na obszarze Gminy i Miasta Drzewica funkcjonują następujące placówki oświaty: Przedszkole Samorządowe w Drzewicy, punkt przedszkolny w Jelni, 5 szkół podstawowych, 2 szkoły filialne, Gimnazjum im. Jana Pawła II w Drzewicy oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych.

W roku szkolnym 2013/2014 nauczaniem, wychowaniem oraz opieką drzewickich placówek oświatowych objętych było w sumie 1338 uczniów i przedszkolaków w wieku od 3 do 16 lat.

- Przedszkole Samorządowe w Drzewicy

Historia przedszkola sięga do 1979 roku.

²² Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

Od 1991 roku jednostka funkcjonuje pod nazwą Przedszkole Samorządowe w Drzewicy, jest placówką publiczną, dostępną dla wszystkich dzieci w wieku od 3 do 6 lat, z terenu Gminy i Miasta Drzewica. Organem prowadzącym jest Gmina i Miasto Drzewica. Nadzór Pedagogiczny sprawuje Kuratorium Oświaty w Łodzi – Delegatura w Piotrkowie Trybunalskim. W roku szkolnym 2013/2014 do przedszkola uczęszczało 210 wychowanków. Sale zajęć są przestronne, przystosowane dla dzieci w zależności od grupy wiekowej. Przedszkole posiada bogate zbiory strojów, w których dzieci prezentują swoje zdolności artystyczne podczas różnego rodzaju uroczystości na terenie przedszkola, gminy, powiatu i kraju. Praca wychowawczo- dydaktyczna i opiekuńcza prowadzona jest na 4 poziomach wiekowych w 9 grupach: 1 grupa dzieci 3- letnich; 3 grupy dzieci 4- letnich; 2 grupy dzieci 5- letnich; 3 grupy dzieci 6- letnich.

W przedszkolu prowadzone są zajęcia poza minimum programowym, finansowane przez Urząd Gminy i Miasta Drzewica, tj. rytmika i religia. W ramach wolontariatu prowadzone są również przez nauczycielki, anglistki – mamy przedszkolaków - zajęcia z języka angielskiego.

Według danych GUS, Bank Danych Lokalnych w Gminie i Mieście Drzewica w ostatnich latach obserwujemy wzrost liczby dzieci w wieku 3- 6 lat, jednak w 2013 roku w porównaniu do roku 2003 liczba ta zmniejszyła się o 46 osób. Większość dzieci w podanej kategorii wiekowej zamieszkuje obszary wiejskie, stanowią one 63,4% ogółu.

Wzrosła sumaryczna liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, przeważają tutaj dzieci w mieście Drzewica.

Dzieci w wieku 3 – 6 lat w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

	Dzieci w wieku 3 - 6 lat										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	538	500	474	449	419	425	419	440	469	479	492
miasto	191	189	177	159	138	134	139	161	162	156	180
wieś	347	311	297	290	281	291	280	279	307	323	312

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W 2013 roku w całej Gminie wychowaniem przedszkolnym objętych było 338 dzieci, czyli 68,7% dzieci w wieku 3 – 6 lat. W mieście wychowaniem przedszkolnym objętych było 116,7% dzieci, natomiast na obszarach wiejskich 41%. Świadczy to o tym, że do przedszkola w mieście Drzewica uczęszzczają również dzieci z okolicznych miejscowości.

Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w wieku 3 – 6 lat w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

	dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	242	255	259	236	227	238	248	276	300	302	338
miasto	165	181	205	177	176	174	170	193	212	202	210
wieś	77	74	54	59	51	64	78	83	88	100	128

	odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym										
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013

ogółem	45,0	51,0	54,6	52,6	54,2	56,0	59,2	62,7	64,0	63,0	68,7
miasto	86,4	95,8	115,8	111,3	127,5	129,9	122,3	119,9	130,9	129,5	116,7
wieś	22,2	23,8	18,2	20,3	18,1	22,0	27,9	29,7	28,7	31,0	41,0

Zródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

– Szkoła Podstawowa im. Polskich Olimpijczyków w Drzewicy

Obwód szkolny obejmuje: Drzewicę, Zakościele, Dąbrówkę, Strzyżów i Żdźary. W szkole funkcjonuje 14 oddziałów, w których aktualnie uczy się 334 uczniów. Opiekę nad nimi sprawuje 26 nauczycieli. W budynku znajduje się: 16 sal lekcyjnych, pracownia komputerowa, biblioteka, świetlica, sala językowa i stołówka, która codziennie wydaje około 180 obiadów. Szkoła posiada salę gimnastyczną wraz zapleczem socjalno- sanitarnym i siłownią. Szkoła Podstawowa w Drzewicy prowadzi liczne zajęcia pozalekcyjne. W trakcie roku szkolnego organizowane są wycieczki turystyczno- krajoznawcze, wyjazdy na basen, rajdy rowerowe i piesze, ogniska klasowe, wyjazdy na lekcje muzealne czy warsztaty muzyczne.

– Szkoła Podstawowa w Brzustowcu

Obecnie posiada: 6 sal lekcyjnych, pracownię komputerową, bibliotekę, świetlicę, kuchnię i salę gimnastyczną z zapleczem socjalnym. Od 1 września 2011 roku obwód szkoły powiększył się o miejscowości Jelnia i Krzczonów. Powstały dwie szkoły filialne z klasami 0 - III: Szkoła Filialna w Jelni i Szkoła Filialna w Krzczonowie, podporządkowane organizacyjnie Szkole Podstawowej w Brzustowcu.

o Szkoła Filialna w Jelni

Obecnie szkoła dysponuje: trzema salami lekcyjnymi, salą komputerową, jadalnią, kuchnią, biblioteką, łazienką oraz pokojem nauczycielskim. Szkoła w Jelni od września 2011 r. jest Szkołą Filialną organizacyjnie podporządkowaną Szkole Podstawowej w Brzustowcu. W szkole utworzono klasy 0 - I, II - III. Od marca 2012 r. przy szkole funkcjonuje Punkt Przedszkolny dla dzieci 3 i 4-letnich. W kolorowych i przytulnych salach uczniowie uczestniczą w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych oraz w wielu dodatkowych (edukacja ekologiczna, zajęcia wyrównujące start, koło polonistyczne i matematyczne, zajęcia wyrównawcze). Uatrakcyjnieniem oferty edukacyjnej jest realizacja wielu dodatkowych programów ("Czyste powietrze wokół nas", "Szlanka mleka dla każdego ucznia", "Owoce w szkole", "Klub bezpiecznego Puchatka"), również autorskich ("Bezpiecznie w szkole i po szkole", "Program ekologiczny Eko-uczeń").

o Szkoła Filialna w Krzczonowie

Rok szkolny 2011/12 przyniósł zmianę organizacyjną - szkoła stała się Szkołą Filialną Szkoły Podstawowej w Brzustowcu. W placówce uczą się uczniowie oddziału przedszkolnego i klas I, II i III. Pracują tu nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej. Budynek Szkoły Filialnej jest jednopiętrowy, znajdują się tam sale dydaktyczne dla poszczególnych klas oraz sala komputerowa, sala gimnastyczna, biblioteka, stołówka szkolna. Budynek jest usytuowany w pobliżu lasu, wokół jest dużo zieleni. Szkoła posiada duże boisko szkolne. Dzięki wsparciu władz gminnych i wojewódzkich od roku 2001 obiekt

szkolny podłączono do instalacji olejowej, oczyszczalni ścieków, odbył się kapitalny remont budynku szkolnego.

– Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Domasznie

Obecnie w budynku znajdują się: sale dydaktyczne, pokój nauczycielski, sekretariat, biblioteka, sklepik uczniowski, stołówka, kuchnia, szatnia oraz zastępcza sala gimnastyczna. Uczniowie mają do dyspozycji boisko sportowe, a także plac zabaw.

Dzieci uczą się w 6 klasach i oddziale przedszkolnym, do którego uczęszczają dzieci 5- i 6- letnie. Dokonano kapitalnego remontu dachu i zainstalowano ogrzewanie geotermalne. Sala humanistyczna została odnowiona i doposażona w sprzęt do projekcji multimedialnych.

Uczniowie czynnie uczestniczą w życiu szkoły. Chętnie uczęszczają na zajęcia pozalekcyjne: koło teatralne, historyczne, astronomiczne, języka angielskiego, taneczne, zajęcia rekreacyjno- sportowe, artystyczne. Biorą również udział w konkursach różnych szczebli - od szkolnych do wojewódzkich, zdobywając nagrody i wyróżnienia. W szkole prężnie działa Samorząd Uczniowski, który pod kierunkiem opiekuna redaguje gazetkę "Szkolny Szpieg" i prowadzi kronikę szkoły.

– Szkoła Podstawowa w Idzikowicach

Jest to placówka sześcioklasowa z oddziałem przedszkolnym. Szkoła posiada: 6 sal lekcyjnych, pracownię komputerową, bibliotekę, kuchnię, boisko sportowe do piłki nożnej oraz wielofunkcyjne – do piłki siatkowej, ręcznej i koszykówki oraz plac zabaw. Szkoła wyposażona jest w nowoczesne pomoce dydaktyczne i sprzęt multimedialny.

Szkoła bierze udział w akcjach i programach ogólnopolskich, np.: „Góra Grosza”, „Sprzątanie Świata”, „Światowy Dzień Ziemi”. W szkole prowadzi się zajęcia dodatkowe: muzyczne, gry i zabawy ogólnorozwojowe, koło rekreacyjno- przyrodnicze oraz zajęcia dydaktyczno- wyrównawcze.

– Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Radzicach Dużych

Na przestrzeni lat budynek szkoły został poddany licznym modernizacjom. Dobudowana została sala gimnastyczna, dokonano termoizolacji zewnętrznej elewacji budynku i naprawy pokrycia dachu, wymiany okien oraz zmieniono ogrzewanie z węglowego na olejowe, a w 2012 roku na geotermalne. Obok wspomnianej sali gimnastycznej szkoła dysponuje 9 klasami lekcyjnymi, w których uczą się uczniowie w 8 oddziałach (w tym w dwóch przedszkolnych 5 i 6- latków) oraz salą komputerową i biblioteką.

Do szkoły uczęszczają dzieci z następujących miejscowości: Radzice Duże, Radzice Małe, Werówka, Świerczyna, Trzebina i Giełzów. Dzieci miejscowe i dowożone pozostające w szkole po lekcjach mogą korzystać ze świetlicy szkolnej, która uczestniczy również w organizowaniu posiłków. Świetlica szkolna jest organizatorem spotkań z ciekawymi ludźmi, konkursów, uroczystości szkolnych. W szkole odbywają się zajęcia z wychowania komunikacyjnego prowadzone przez instruktora, prelekcje i ćwiczenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej oraz spotkania z pielęgniarką.

W szkole realizowane są liczne zajęcia pozalekcyjne: przedmiotowe (z języka polskiego, matematyki, przyrody i języka angielskiego, artystyczne (muzyczno- plastyczne), techniczne (komunikacyjne),

biblioteczne i sportowe. Dla uczniów mających trudności z nauką prowadzone są zajęcia wyrównawcze. Placówka utrzymuje stały kontakt z Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną w Drzewicy. Od kilku lat uczniowie przyłączają się do akcji charytatywnych, uczestniczą w „Sprzątaniu Świata”, konkursach, przeglądach artystycznych, zawodach organizowanych na terenie szkoły, gminy i powiatu. Szkoła realizowała również trzy projekty unijne: „Pracownie komputerowe dla szkół”, „Radosna Szkoła” i „Indywidualizacja”. Dzięki nim szkoła pozyskała nowe pomoce dydaktyczne wzbogacając w ten sposób swoją ofertę dla uczniów.

– Gimnazjum im. Jana Pawła II w Drzewicy

Gimnazjum funkcjonuje od 1999 roku. W roku 2005 nadano szkole zaszczytne imię Jana Pawła II. W roku 2005 oddano do użytku halę sportową, której otwarcie połączone było z uroczystością nadania szkole imienia. Hala posiada ultranowoczesną podłogę sportową, trybunę na ponad 200 miejsc siedzących, salę kondycyjną, siłownię, magazyny oraz zaplecze szatniowo- sanitarne. Swoim obwodem szkolnym placówka obejmuje całą gminę Drzewica. Uczniowie mogą korzystać z bogatej oferty zajęć dodatkowych: zespoły dydaktyczno- wyrównawcze oraz: koła zainteresowań, kluby, koła przedmiotowe, zespół wokalny, chór, zajęcia rekreacyjno- sportowe, na których uczniowie mogą poszerzać zainteresowania i rozwijać swoje zdolności. W zakresie nauczania szkoła osiąga dobre wyniki – uczniowie często uzyskują tytuły Laureatów Wojewódzkich Konkursów Przedmiotowych, mają też znaczące osiągnięcia sportowe.

W szkole funkcjonuje świetlica. Pełnione są dyżury podczas dowozu i odwozu uczniów dojeżdżających. Szkoła prowadzi szerokie działania profilaktyczne. Podejmuje też szereg przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia oraz podnoszących wiedzę i świadomość uczniów w tym zakresie. W ramach promocji zdrowia w roku szkolnym 2013/2014 przystąpiono do realizacji ogólnopolskiego projektu „Szkoła przyjazna żywieniu i aktywności fizycznej”.

– Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Drzewicy

Obecnie siedziba Szkoły mieści się w centrum Drzewicy obok Urzędu Gminy i Miasta. W skład Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych wchodzi: liceum ogólnokształcące, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa oraz policealna szkoła dla dorosłych. Sale lekcyjne są odnowione, wyposażone w tablice interaktywne, notebooki, wizualizery, tablety graficzne, projektory multimedialne, odtwarzacze DVD. Do dyspozycji uczniów są dwie sale gimnastyczne i boisko Orlik. Szkoła posiada trzy pracownie komputerowe oraz Centrum Multimedialne ze stałym dostępem do Internetu. W bibliotece szkolnej uczniowie mają dostęp do tradycyjnych książek oraz cyfrowych publikacji audio i video. W latach 2011 - 2013 Szkoła uczestniczyła w Programie Comenius organizując dla uczniów wyjazdy do Włoch, Portugalii, Turcji, Wielkiej Brytanii i Bułgarii. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Drzewicy posiada certyfikat potwierdzający jakość nauczania języków obcych i szkoły z klasą. W siedzibie Szkoły mieści się Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Drzewica” oraz Drzewickie Centrum Wolontariatu „Ofiarna dłoń”.

Dalsze kształcenie z zakresu szkolnictwa wyższego może odbywać się w najbliższych większych ośrodkach miejskich, takich jak Łódź, Kielce czy Radom.

Poziom wykształcenia mieszkańców

Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica został przedstawiony w oparciu o ostatnie dostępne dane GUS pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego 2002 – Ludność.

Poziom wykształcenia mieszkańców gminy był w 2002 roku niski. Dominowały osoby posiadające wykształcenie podstawowe ukończone, stanowiły aż 37,17% ogółu. Kolejną największą grupą były osoby o wykształceniu zasadniczym zawodowym: 24,09% oraz posiadające wykształcenie średnie razem: 23,69% osób. Wykształcenie policealne osiągnęło 2,24% mieszkańców, przy czym 77,4% stanowiły kobiety. Wykształceniem wyższym legitymowało się natomiast 5,02% ogółu osób, ponownie przewagę stanowiły kobiety (63,23% osób). W podziale na płeć przewaga mężczyzn zaznacza się na poziomie wykształcenia średniego zawodowego (około 53%) oraz zasadniczego zawodowego (około 62%).

Ludność wg poziomu wykształcenia i płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica w 2002 roku

	ogółem	mężczyźni	kobiety	udział % kobiet w danej kategorii wykształcenia
wyższe	465	171	294	63,23%
policealne	208	47	161	77,40%
średnie razem	2 195	1 011	1 184	53,94%
średnie ogólnokształcące	508	117	391	76,97%
średnie zawodowe	1 687	894	793	47,01%
zasadnicze zawodowe	2 232	1 380	852	38,17%
podstawowe ukończone	3 445	1 682	1 763	51,18%
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	722	221	501	69,39%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Narodowy Spis Powszechny 2002 - Ludność

W samym mieście Drzewica sytuacja przedstawiała się trochę lepiej. Wraz z poziomem wykształcenia zwiększała się liczba osób. I tak wykształcenie wyższe osiągnęło 8,65% osób, policealne 3,74% osób, średnie razem 32,49% osób. Mniejszy odsetek osób zakończył naukę na szkole zasadniczej zawodowej (20,78%) oraz szkole podstawowej (29,19%). W podziale na płeć sytuacja kształtuje się podobnie do tej w całej Gminie.

Ludność wg poziomu wykształcenia i płci w mieście Drzewica w 2002 roku

	ogółem	mężczyźni	kobiety	udział % kobiet w danej kategorii wykształcenia
wyższe	294	117	177	60,20%
policealne	127	34	93	73,23%
średnie razem	1 104	501	603	54,62%
średnie ogólnokształcące	248	58	190	76,61%
średnie zawodowe	856	443	413	48,25%
zasadnicze zawodowe	706	426	280	39,66%
podstawowe ukończone	992	490	502	50,60%
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	175	48	127	72,57%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Narodowy Spis Powszechny 2002 - Ludność

Tabela poniżej pozwala stwierdzić, że lepszy poziom wykształcenia osiągają osoby zamieszkujące miasto Drzewica. Znaczna przewaga jest widoczna na poziomie wyższym i policealnym

Ludność wg poziomu wykształcenia i płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

	ogółem	miasto	udział mieszkańców miasta w danej kategorii wykształcenia
wyższe	465	294	63,23%
policealne	208	127	61,06%
średnie razem	2 195	1 104	50,30%
średnie ogólnokształcące	508	248	48,82%
średnie zawodowe	1 687	856	50,74%
zasadnicze zawodowe	2 232	706	31,63%
podstawowe ukończone	3 445	992	28,80%
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	722	175	24,24%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: GUS, Bank Danych Lokalnych, Narodowy Spis Powszechny 2002 - Ludność

W całej Gminie niepokojąca jest natomiast liczba osób o wykształceniu podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia – w 2002 roku było to prawie 7,8% osób.

Bardziej aktualne dane dotyczące poziomu wykształcenia są dostępne dla powiatu opoczyńskiego – pochodzą z 2011 roku. Powiat opoczyński porównano do powiatu bełchatowskiego, piotrkowskiego oraz radomszczańskiego. Kolorem zielonym oznaczono najwyższy odsetek osób w danej kategorii wykształcenia spośród analizowanych powiatów.

Powiat bełchatowski jest obszarem, w którym odnotowywany jest najwyższy poziom wykształcenia w kategoriach: „wyższe”, „średnie i policealne ogółem” oraz „średnie i policealne - średnie zawodowe”. Powiat opoczyński charakteryzuje się natomiast najwyższym odsetkiem osób w kategoriach: „średnie i policealne - średnie ogólnokształcące” oraz „podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego”. Świadczy to niestety o niskim wykształceniu jego mieszkańców w porównaniu do wybranych trzech innych regionów. Można przypuszczać, że poziom wykształcenia w Gminie i Mieście Drzewica kształtuje się podobnie do tego w powiecie opoczyńskim.

Ludność wg poziomu wykształcenia w wybranych powiatach w 2011 roku

poziom wykształcenia	powiat bełchatowski		powiat piotrkowski	
	ogółem	udział % danej kategorii wykształcenia w ogółem	ogółem	udział % danej kategorii wykształcenia w ogółem
ogółem	98363		78355	
wyższe	14855	15,10%	7892	10,07%
średnie i policealne - ogółem	30787	31,30%	20828	26,58%
średnie i policealne - średnie zawodowe	16404	16,68%	11814	15,08%
średnie i policealne - średnie ogólnokształcące	11720	11,92%	7781	9,93%
zasadnicze zawodowe	21829	22,19%	18486	23,59%

gimnazjalne	5330	5,42%	4732	6,04%
podstawowe ukończone	20372	20,71%	22497	28,71%
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	1798	1,83%	2142	2,73%

poziom wykształcenia	powiat opoczyński		powiat radomszczański	
	ogółem	udział % danej kategorii wykształcenia w ogółem	ogółem	udział % danej kategorii wykształcenia w ogółem
ogółem	67461		102679	
wyższe	7730	11,46%	12825	12,49%
średnie i policealne - ogółem	18791	27,85%	29617	28,84%
średnie i policealne - średnie zawodowe	9250	13,71%	16765	16,33%
średnie i policealne - średnie ogólnokształcące	8344	12,37%	10561	10,29%
zasadnicze zawodowe	15449	22,90%	24350	23,71%
gimnazjalne	3990	5,91%	5458	5,32%
podstawowe ukończone	17910	26,55%	25844	25,17%
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	1913	2,84%	1758	1,71%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: GUS, Bank Danych Lokalnych, Narodowy Spis Powszechny 2011 - Ludność

3.3.4. Opieka zdrowotna

Zadania z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej wypełniają w Gminie trzy przychodnie:

1. Medycyna Rodzinna Wójcik WZOZ Przychodnia Rodzinna Dom - Med w miejscowości Jelnia
2. Medycyna Rodzinna Wójcik WZOZ Przychodnia Rodzinna Dom - Med filia w Radzicach Dużych
3. Przychodnia Rejonowa, Podstawowa Opieka Zdrowotna w Drzewicy.

Opieka szpitalna dostępna jest dla mieszkańców w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Nowym Mieście nad Pilicą przy ulicy Tomaszowskiej.

W Gminie funkcjonują 4 apteki oraz punkt apteczny. Trzy z nich znajdują się w mieście Drzewica, jedna w miejscowości Jelnia, punkt apteczny jest natomiast dostępny dla mieszkańców w miejscowości Radzice Duże.

W ramach akcji profilaktycznych w Gminie został opracowany i wdrożony m.in. „Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego w gminie Drzewica na lata 2013 - 2016”. Celem programu jest zmniejszenie liczby zachorowań na raka szyjki macicy u kobiet poprzez przeprowadzenie edukacji zdrowotnej oraz wykonanie szczepień ochronnych szczepionką przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego (typu 16. i 18.) w populacji 13- letnich dziewcząt, uczennic klas pierwszych gimnazjum, mieszkanek gminy Drzewica.

W Gminie prowadzona jest również profilaktyka uzależnień. Funkcjonuje tu Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Komisja kieruje na wniosek lub z urzędu osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizują małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny, na badanie do lekarza biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego, kieruje do Sądu wnioski o wszczęcie postępowania w sprawie orzeczenia o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Komisja wykonuje również inne zadania określone w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

3.3.5. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

Zadania z zakresu pomocy społecznej wypełnia na obszarze miasta i gminy Drzewica **Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drzewicy**. Jest to budżetowa jednostka organizacyjna Gminy i Miasta Drzewica, nie posiadająca osobowości prawnej.

Ośrodek realizuje zadania pomocy społecznej zlecone gminie i własne zgodnie z ustaleniami przekazanymi przez wojewodę i radę gminy.

Pomoc społeczna umożliwia przewyższanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach

zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiania im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

W ośrodku można uzyskać pomoc w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.

Wśród świadczeń pieniężnych wymienia się:

– zasiłek stały - świadczenie obowiązkowe (obowiązkowe) przysługujące na podstawie art. 37 ustawy o pomocy społecznej osobom całkowicie niezdolnym do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, spełniającym kryterium dochodowe i stanowi uzupełnienie dochodu tych osób do kryterium ustawowego. Kwota zasiłku nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie. Od dnia 1 października 2012 r. maksymalna kwota zasiłku stałego wynosi 529,00 zł.

– zasiłek okresowy - świadczenie przysługuje na podstawie art. 38 ustawy o pomocy społecznej i adresowane jest do osób i rodzin bez dochodów lub o dochodach niższych niż ustawowe kryterium oraz zasobach pieniężnych nie wystarczających na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych, zwłaszcza ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

– zasiłek celowy - świadczenie fakultatywne przyznawane na podstawie art. 39 ustawy o pomocy społecznej na zaspokojenie niezbędnej potrzeby życiowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Osobom bezdomnym i innym osobom nie posiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne. Zasiłek celowy może być przyznany również w formie biletu kredytowanego.

– specjalny zasiłek celowy - świadczenie przysługujące na podstawie art. 41 ustawy o pomocy społecznej i może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe - w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny.

Wśród świadczeń niepieniężnych wyróżnia się zaś:

- praca socjalna świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym;
- zakup jednego gorącego posiłku dziennie dla osób dorosłych, a także dla dzieci;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania;
- kierowanie do domów pomocy społecznej;
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym.

Liczba gospodarstw domowych oraz osób w tychże gospodarstwach korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w roku 2012 oraz 2011 była niższa niż w roku 2010, jednak przekracza poziom z roku 2008. W 2012 roku z pomocy korzystało 367 gospodarstw domowych, a w nich 1249 osób (11,5% ludności ogółem w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica).

Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej

2008	2009	2010	2011	2012
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej²³				
339	361	385	371	367
osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej²⁴				
1 161	1 252	1 309	1 269	1 249
udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem (%)				
10,5	11,4	11,9	11,6	11,5

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Począwszy od 2008 roku zmniejsza się liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci oraz liczba dzieci, na które rodzice otrzymują ten zasiłek. W 2012 roku było to 679 rodzin (1313 dzieci). 1164 dzieci to osoby do 17 roku życia, stanowiły one 54,1% ogólnej liczby dzieci w tym wieku.

Korzystający ze świadczeń rodzinnych

2008	2009	2010	2011	2012
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci²⁵				
919	827	755	731	679
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem				
1856	1629	1480	1425	1313
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny				
1654	1466	1333	1274	1164
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (%)				
69,6	63,8	59,5	58,7	54,1

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Ponad połowa dzieci do 17 roku życia żyje w rodzinach, które otrzymują zasiłek rodzinny. Świadczy to o niekorzystnej sytuacji finansowej większości rodzin, w których są dzieci w tym wieku.

²³ Definicja GUS: „Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej, to takie, które otrzymały pomoc materialną lub rzeczową za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. nr 175 z póź. zmianami). Warunkiem przyznania pomocy jest zaistnienie jednego z problemów wymienionych w ustawie. W przypadku świadczeń pieniężnych podstawowym warunkiem ich przyznania jest kryterium dochodowe, które w latach 2008 - 2010 wynosiło dla osoby w rodzinie 351 zł, a dla osoby samotnie gospodarującej 477 zł. Wyższe kryterium dochodowe obowiązuje w przypadku świadczeń realizowanych nieodpłatnie w ramach Programu Rządowego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania" oraz w ustalonych przez gminy zasadach odpłatności za usługi opiekuńcze.”

²⁴ Definicja GUS: „Osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych, które otrzymały pomoc materialną lub w formie usług bez względu na to kto i jakie świadczenie otrzymał.”

²⁵ Definicja GUS: „Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. nr 139 z póź. zmianami). Podstawą wypłaty zasiłku rodzinnego jest kryterium dochodowe, które w latach 2008 - 2010 wynosiło 504 zł na osobę lub 583 zł, jeżeli w rodzinie wychowuje się dziecko niepełnosprawne.”

MGOPS w Drzewicy realizuje projekt „UWIERZ W SIEBIE” współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Poddziałania 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Projekt skierowany jest do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, które nie pracują i są w wieku aktywności zawodowej. Uczestnicy otrzymują wsparcie w postaci warsztatów wspierających animację lokalną, treningu kompetencji społecznych, doradztwa zawodowego, konsultacji psychologicznych, szkoleń zawodowych oraz staży.

W Mieście Drzewica funkcjonuje również **Dom Pomocy Społecznej**²⁶. Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych w Drzewicy jest placówką przeznaczoną dla osób przewlekle somatycznie chorych, kobiet i mężczyzn. Oferowane usługi opiekuńcze i wspomagające polegają na udzielaniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych oraz umożliwiają poprawę sprawności fizycznej, udział w terapii zajęciowej i aktywizację społeczną.

Dom znajduje się w centrum miasta Drzewicy i obejmuje teren ponad dwóch hektarów. Otoczony jest pięknym, zielonym parkiem z alejkami, krzewami ozdobnymi i kwiatami. Znajduje się tam 77 miejsc w dwóch budynkach: budynku głównym²⁷ oraz pawilonie²⁸.

Potrzeby bytowe w zakresie wyżywienia to 3 posiłki dziennie z możliwością wyboru zestawu dań i posiłki dodatkowe oraz dostępność do podstawowych produktów żywnościowych przez całą dobę. Ponadto każdy mieszkaniec ma zapewnioną odzież, buty i bieliznę oraz wszystkie środki higieny osobistej, a więc mydło, szampon, pastę i szczoteczkę do zębów, przybory do golenia i ręczniki. Mężczyźni są strzyżeni i goleni przez pracownika Domu, natomiast kobiety są strzyżone i czesane przez fryzjerkę raz w miesiącu.

Realizacja usług opiekuńczych i wspomagających odbywa się poprzez świadczenie pracy socjalnej przez dwóch pracowników socjalnych oraz prowadzenie terapii zajęciowej przez instruktora terapii zajęciowej, zarówno w pracowni terapii jak i w pokojach mieszkalnych. Ponadto mieszkańcy mogą korzystać z książek zgromadzonych w bibliotece, mogą korzystać również z biblioteki miejskiej. W okresie letnim organizowane są ogniska w parku Domu, grzybobrania i inne imprezy rekreacyjne w plenerze. W okresie jesienno- zimowym do Domu zapraszane są dzieci z miejskiego przedszkola oraz młodzież ze szkół w Drzewicy i sąsiednich miejscowości.

Na obszarze gminy i miasta Drzewica funkcjonuje również **Drzewickie Centrum Wolontariatu „Ofiarna dłoń”**.

Centrum działa na rzecz m.in.:

²⁶ Oficjalna strona internetowa Domu Pomocy Społecznej w Drzewicy, www.dps.drzewica.pl

²⁷ Dwupiętrowy budynek główny wyposażony jest w windę dostosowaną dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Na parterze znajdują się pomieszczenia biurowe, pracownia terapii zajęciowej i pokój gościnny. Na pierwszym piętrze znajdują się pokoje mieszkalne dla 19 kobiet, pokój dziennego pobytu oraz 4 łazienki i 5 sanitariatów. Na drugim piętrze mieści się siedem pokoi mieszkalnych dla 14 kobiet oraz kaplica, gabinet zabiegowy, jadalnia, 3 łazienki i 4 sanitariaty.

²⁸ W budynku pawilonu znajdują się 23 pokoje jednoosobowe i 7 pokoi trzyosobowych, gabinet lekarski i zabiegowy, jadalnia, stołówka, świetlica, palarnia oraz 10 łazienek i 11 sanitariatów.

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- ochrony i promocji zdrowia w szczególności działania na rzecz osób niepełnosprawnych i osób w wieku emerytalnym;
- rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechnienia i ochrony praw dziecka;
- integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz ratownictwa i ochrony ludności;
- upowszechniania ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich;
- rozwoju wspólnot i społeczności lokalnej;
- promocji i organizacji wolontariatu;
- przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Drzewickie Centrum Wolontariatu "Ofiarna dłoń" realizuje swoje cele w szczególności poprzez m.in.:

- reagowanie na szczególne potrzeby społeczności poprzez działalność charytatywną;
- organizację i prowadzenie szkoleń przygotowujących wolontariuszy i instytucje do podejmowania wzajemnej współpracy;
- pomoc materialną lub fizyczną rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych i konfliktów zbrojnych;
- prowadzenie szkoleń i warsztatów oraz realizację akcji i projektów docelowych;
- organizowanie i prowadzenie społecznych akcji pomocowych.

Wśród realizowanych ostatnio akcji można wymienić:

- III edycję zbiórki plastikowych zakrętek na rzecz Funduszu Pomocowego dla Mieszkańców Gminy Drzewica;
- II Gminny Festiwal Kultury, Nauki i Talentów Drzewica 2014;
- AKCJA SPOŁECZNA "WYPRAWKA SZKOLNA 2014".

Wśród grup społecznych wymagających szczególnego wsparcia należy wymienić osoby bezrobotne. Ich struktura została szerzej opisana w rozdziale kolejnym 3.3.6 Rynek pracy. Osoby te to zarówno ludzie młodzi, jak i osoby starsze. Potrzebne jest zatem wsparcie w postaci szkoleń, spotkań z doradcą zawodowym czy psychologiem. Konieczne jest budowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży, tak aby w momencie wejścia na rynek pracy posiadała ona odpowiednie kompetencje, albo chęć do odbywania kolejnych szkoleń, podwyższania kwalifikacji.

Bezrobocie staje się przyczyną wielu problemów natury psychologicznej i społecznej. Liczba osób bezrobotnych zwiększa się, zatem grupa osób narażonych na to ryzyko również ulega powiększeniu. Brak pracy prowadzi do dezaktualizacji umiejętności i wiedzy, obniża się poziom samooceny, konieczne jest podnoszenie kwalifikacji lub całkowita zmiana zawodu. Długi okres pozostawania bez pracy zniechęca do jej podjęcia, budzi w ludziach poczucie odrzucenia i niesprawiedliwości. W skrajnych przypadkach prowadzi do ubóstwa, wzmożonego korzystania z używek (głównie alkoholu) oraz rozpadania się rodzin, w których nawarstwiają się problemy i brak perspektyw dla ich rozwiązania stają się przyczyną konfliktów. Problemy te, a w szczególności nadużywanie alkoholu prowadzą również do pojawienia się problemu przemocy w rodzinie, cierpią tu najczęściej matki i dzieci.

Ubóstwo

Za podstawową przyczynę ubóstwa uznaje się bezrobocie. Ubóstwem najczęściej dotknięte są osoby samotnie wychowujące dziecko, rodziny wielodzietne, w których nawet jeżeli opiekunowie posiadają pracę, to zwykle otrzymują zbyt niskie wynagrodzenie, aby utrzymać całą rodzinę. Ubóstwo dotyka również osoby samotne i starsze, których jedynym źródłem utrzymania są niskie świadczenia emerytalne. Ubóstwo staje się jednym z najważniejszych i najgroźniejszych zjawisk społecznych współczesnego świata.

Bezrobocie

Bezrobocie niesie za sobą szereg negatywnych konsekwencji, z których do najbardziej dotkliwych zalicza się popadanie w nałogi, przenoszenie negatywnych wzorców na dzieci, ubóstwo, czy marazm. Niezmiernie ważna jest pomoc osobom, które są już bezrobotne, ale równie istotne są działania minimalizujące ryzyko i zapobiegające powiększaniu się grona tych osób. W ramach działań pomocowych konieczne jest prowadzenie szkoleń, spotkań z doradcą zawodową, psychologiem czy osobami, którym udało się znaleźć zatrudnienie. W ramach działań zapobiegawczych konieczne jest natomiast krzewienie w uczących się jeszcze dzieciach i młodzieży postaw przedsiębiorczych, umożliwianie rozwoju osobistego, pogłębiania wiedzy, wskazywania ścieżek rozwoju i zachęcanie do kształcenia się. Bezrobocie wśród młodych ludzi wynika głównie z niskiego poziomu wykształcenia i braku doświadczenia zawodowego.

Alkoholizm

Problem alkoholizmu dotyka coraz większą grupę ludzi, również młodzież i dzieci w wieku szkolnym. Przeciwdziałanie temu zjawisku musi opierać się na długofalowych i wielokierunkowych działaniach. Uzależnienie od alkoholu to choroba, która zaczyna się i rozwija bez świadomości osoby zainteresowanej. Polega ona na niekontrolowanym picciu napojów alkoholowych, skutkiem może być przedwczesna śmierć oraz powikłania zdrowotne. Problem nadużywania alkoholu jest bardzo skomplikowany, wraz z nim występują bowiem zaburzenia komunikacji między członkami rodziny. Pojawia się problem biedy, bezrobocia, problemów wychowawczych i zdrowotnych, a także wchodzenie w konflikt z prawem. Zjawisku nadużywania alkoholu często towarzyszy zjawisko przemocy fizycznej i psychicznej stosowanej zarówno wobec dorosłych jak i dzieci. Dzieci tracą naturalną barierę opiekuńczą, jaką jest rodzina. Dziecko narażone jest na przeżywanie traumatycznych doświadczeń, które powodują zaburzenia jego rozwoju (np. zachowania agresywne, nadpobudliwość, unikanie bliskich kontaktów z dorosłymi i rówieśnikami, problemy szkolne).

3.3.6. Rynek pracy

Liczba osób bezrobotnych w gminie Drzewica w 2013 roku w porównaniu do roku 2003 zmniejszyła się o 658 osób. W latach 2010 – 2012 więcej zarejestrowanych było mężczyzn, w latach pozostałych przewagę stanowiły kobiety.

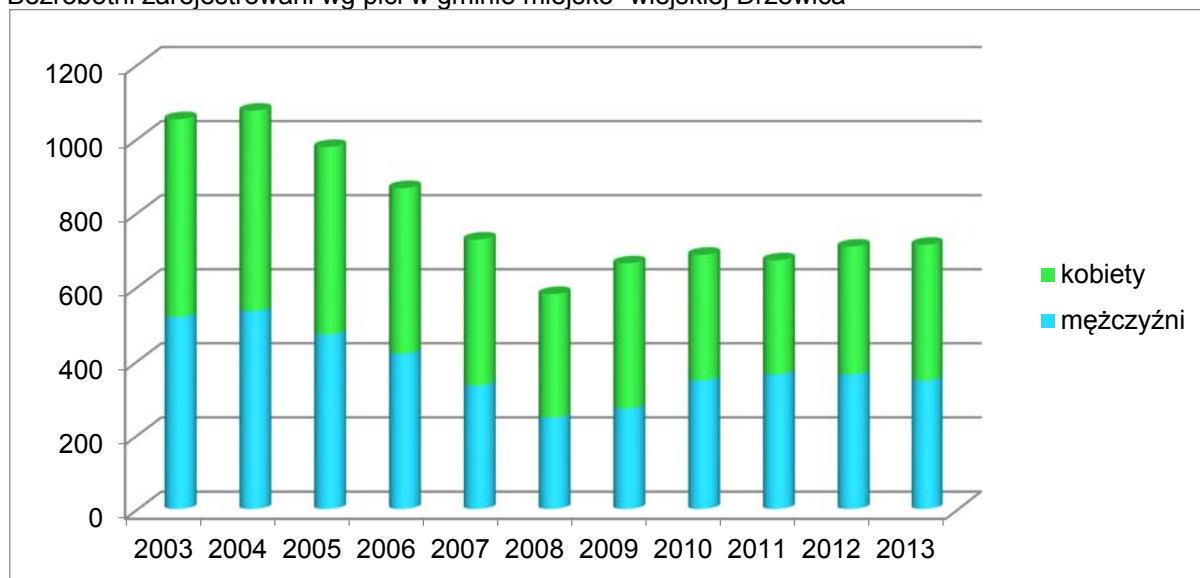
Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

	ogółem	mężczyźni	kobiety
2003	1 514	518	534
2004	1 476	534	541
2005	1 342	471	506
2006	1 203	419	447
2007	1 021	333	394
2008	713	246	334
2009	958	271	392
2010	738	347	339
2011	843	363	308
2012	898	363	345
2013	856	346	367

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Począwszy od 2008 roku liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych wzrasta. W 2013 roku w stosunku do roku 2008 odnotowano o 143 osoby więcej. Zarysowuje się tendencja wzrostowa.

Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W 2013 roku udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Drzewica wyniósł 13%, niższą wartość w wybranej grupie porównawczej prezentuje tylko gmina Sulejów. Wskaźnik ten w powiecie opoczyńskim kształtuje się na poziomie 11%, zaś w województwie łódzkim wynosi 9,7%. Oznacza to, że liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w gminie Drzewica zawyża zarówno średnią dla powiatu jak i dla województwa. Wskazuje to na niekorzystną sytuację na drzewickim rynku pracy.

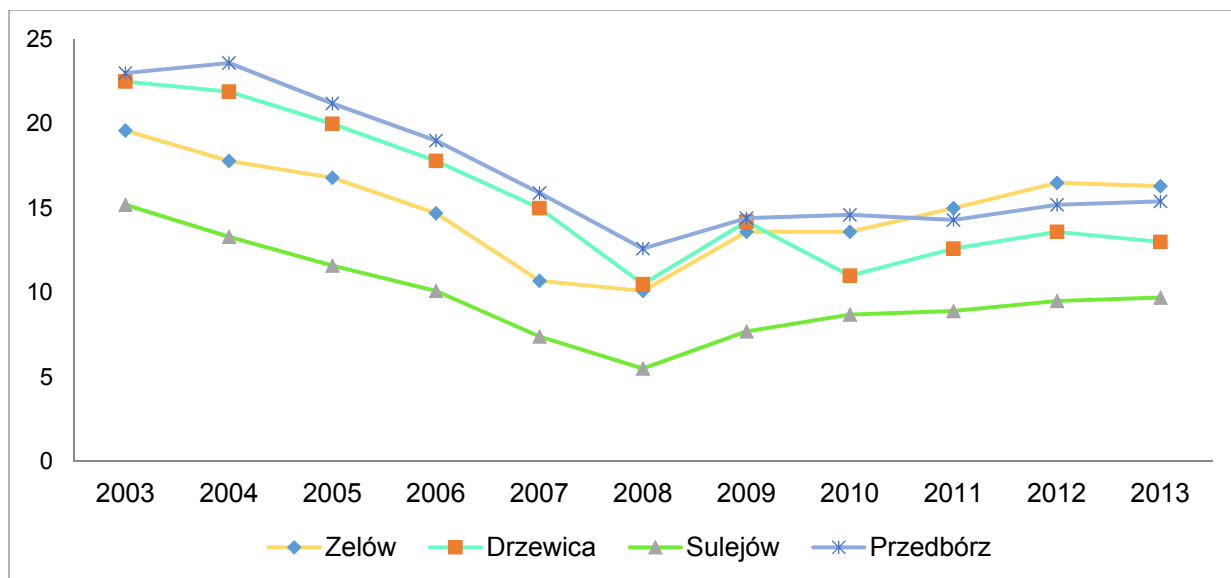
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w wybranych gminach miejsko- wiejskich

gminy miejsko- wiejskie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zelów	19,6	17,8	16,8	14,7	10,7	10,1	13,6	13,6	15,0	16,5	16,3
Drzewica	22,5	21,9	20,0	17,8	15,0	10,5	14,2	11,0	12,6	13,6	13,0
Sulejów	15,2	13,3	11,6	10,1	7,4	5,5	7,7	8,7	8,9	9,5	9,7
Przedbórz	23,0	23,6	21,2	19,0	15,9	12,6	14,4	14,6	14,3	15,2	15,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W analizowanych latach w wybranej grupie porównawczej gmin poziom bezrobocia kształtował się w podobny sposób – do 2008 roku następował spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych, a w kolejnych latach stopniowy ich wzrost.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w wybranych gminach miejsko- wiejskich

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Opocznie na koniec II kwartału 2014 roku zarejestrowanych było 4 567 osób bezrobotnych, większość stanowili mieszkańcy gmin miejsko- wiejskich, czyli Opoczna i Drzewicy. Rozważając miejsce zamieszkania, 66,4% zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkiwało wieś. Ponad połowę stanowiły kobiety, około 66,2% tych osób było w wieku od 18 do 44 roku życia, a zatem w wieku największych możliwości podjęcia i wykonywania pracy. Około 40 % osób zarejestrowanych było 12 miesięcy i dłużej.

Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowiły około 85,5% ogółu zarejestrowanych, większość pochodziła z gmin miejsko- wiejskich, kobiety stanowiły 51,3% tychże osób. Około 19% to osoby do 25 roku życia, zaś około 29% po 50 roku życia. Niepokojącym jest fakt, że ponad 63% tych osób jest długotrwale bezrobotna.

Z gminy miejsko- wiejskiej Drzewica w PUP w Opocznie zarejestrowano w tym czasie 789 osób (35,7% z nich zamieszkuje miasto, zaś 64,3% obszar wiejski). W każdej z kategorii przewagę stanowią osoby zamieszkujące na wsi. 49% osób stanowią kobiety, prawie 65% ogółu jest w wieku 18 – 44 lata, 46,4% to osoby zarejestrowane 12 miesięcy i dłużej, natomiast prawo do zasiłku posiada niespełna 16% zarejestrowanych.

Osoby pozostające na rynku pracy w szczególnej sytuacji w gminie Drzewica stanowią 84,4% ogółu zarejestrowanych z Gminy, w tym kobiety 49,8%. Około 17% tych osób to osoby do 25 roku życia, 29% ukończyło 50 lat. Tak jak w całym powiecie, tak i w Gminie obecny jest problem długotrwałego bezrobocia – wśród osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy niemalże 67% dotyczy ta sytuacja.

Zarejestrowani bezrobotni w Powiatowym Urzędzie Pracy w Opocznie

gminy	ogółem	w tym:											
		zamieszkali na wsi	kobiety	w wieku 18-44 lata	z prawem do zasiłku	zwolnieni z przyczyn dot. zakładu	zarejestrowani 12 m- cy i dłużej	zarejestrowani w okresie 12 m- cy od dnia ukończenia szkoły	osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy				
									ogółem	w tym kobiety	w tym do 25 roku życia	w tym po 50 roku życia	w tym długotrwale bezrobotni
PUP Opoczno	4 567	3 033	2 308	3 021	747	285	1 824	85	3 904	2 003	737	1130	2 460
Gminy wiejskie	1 776	1 776	851	1 182	266	97	686	32	1 527	748	316	447	935
Białaczów	494	494	244	307	81	45	194	12	432	217	74	140	262
Mniszków	198	198	90	122	25	7	93	1	174	79	31	55	113
Paradyż	223	223	98	164	20	6	81	2	199	91	51	43	126
Poświętne	154	154	75	114	15	10	80	3	136	69	35	32	93
Sławno	343	343	171	236	65	16	120	7	292	152	62	86	175
Żarnów	364	364	173	239	60	13	118	7	294	140	63	91	166
Gminy miejsko-wiejskie	2 791	1 257	1 457	1 839	481	188	1 138	53	2 377	1 255	421	683	1 525
Drzewica	789	507	389	511	125	58	366	14	666	332	113	193	445
miasto	282	0	132	174	44	22	122	2	208	93	38	75	147
wieś	507	507	257	337	81	36	244	12	458	239	75	118	298
Opoczno	2 002	750	1 068	1 328	356	130	772	39	1 711	923	308	490	1 080
miasto	1 252	0	642	800	240	90	459	19	950	547	169	343	654
wieś	750	750	426	528	116	40	313	20	761	376	139	147	426

Źródło: Informacja o bezrobociu w przekroju miast i gmin powiatu opoczyńskiego wg. stanu w końcu II kwartału 2014 r., Powiatowy Urząd Pracy w Opocznie

Zawody deficytowe i nadwyżkowe

Jak czytamy w opracowaniu Powiatowego Urzędu Pracy w Opocznie datowanego na marzec 2014 roku pn. „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie opoczyńskim w 2013 roku.”: „Oferty pracy zgłaszane do Powiatowego Urzędu Pracy w Opocznie adresowane są najczęściej do osób z wykształceniem średnim i zawodowym, co jest podyktowane specyfiką rynku pracy. Oprócz wykształcenia, pracodawcy określają specjalizacje i umiejętności niezbędne do wykonywania pracy na wolnym stanowisku pracy. Szczególnych umiejętności i kwalifikacji pracodawcy wymagają głównie na stanowiskach pracy tam, gdzie pracownik musi obsługiwać sprzęt i urządzenia, na które niezbędne jest posiadanie stosownych uprawnień a nie koniecznie wykształcenie zawodowe. Analizując oferty pracy (...) w stosunku do ogółu zgłoszonych ofert najczęściej pojawiającymi się ofertami pracy były oferty w zawodach:

1. robotnik gospodarczy - 17,30%
2. magazynier - 8,46%
3. sprzedawca - 7,94%
4. technik prac biurowych - 7,30%
5. operator urządzeń przetwórstwa drobiu - 5,62%
6. pakowacz - 2,13%
7. operator urządzeń do formowania wyrobów ceramicznych - 2,07%
8. operator urządzeń do produkcji wyrobów cukierniczych - 2,00% (...)

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych w 2013 roku w PUP w Opocznie przeważały głównie osoby: Bez zawodu oraz w zawodach: Sprzedawca, Robotnik gospodarczy, Robotnik budowlany, Technik ekonomista, Krawiec, Fryzjer. (...)

Największy napływ bezrobotnych w powiecie opoczyńskim w 2013 roku zaobserwowano wśród osób Bez zawodu i w zawodach: Sprzedawca, Robotnik gospodarczy, Robotnik budowlany, Murarz, Fryzjer, Robotnik placowy, Technik ekonomista, Ślusarz, Mechanik pojazdów samochodowych, Szwaczka, Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym. (...)

Zawody, które w 2013 r. generowały długotrwałe bezrobocie (zawierające się w przedziale grup dwucyfrowych) to: Kierownicy w branży hotelarskiej, handlu i innych branżach usługowych, Specjaliści do spraw technologii informacyjno- komunikacyjnych, Monterzy, Pracownicy pomocniczy przygotowujący posiłki, Rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni, Pracownicy opieki osobistej i pokrewni, Pozostali pracownicy obsługi biura, Pracownicy usług ochrony, Średni personel do spraw zdrowia, Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni, Pomoce domowe i sprzątaczkę, Sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni, Sprzedawcy i pokrewni, Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie, Ładowacze nieczystości i inni pracownicy przy pracach prostych, Kierownicy do spraw zarządzania i handlu, Rolnicy produkcji towarowej, Żołnierze szeregowi, Pracownicy usług osobistych, Specjaliści nauczania i wychowania, Leśnicy i rybacy, Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych, Robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków), Kierowcy i operatorzy pojazdów, Robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni. (...)

Największe zapotrzebowanie ze strony pracodawców oraz największe szanse na uzyskanie zatrudnienia na lokalnym rynku pracy odnotowano w złożonych w 2013 r. ofertach dla osób legitymujących się takimi zawodami, jak: Robotnik gospodarczy, Magazynier, Sprzedawca, Technik prac biurowych, Operator urządzeń przetwórstwa drobiu, Pakowacz, Operator urządzeń do formowania wyrobów ceramicznych, Operator urządzeń do produkcji wyrobów cukierniczych, Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym, Szwaczka, Archiwista, Robotnik budowlany, Operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego, Stolarz, Kierowca samochodu ciężarowego, Salowa, Pomoc kuchenna, Pokojowa, Księgowy, Opiekun w domu pomocy społecznej.”²⁹

Niestety nie są dostępne szczegółowe dane dla gminy Drzewica, jednak przedstawione powyżej informacje dają pewien ogólny obraz sytuacji na opoczyńskim rynku pracy, a zatem dotyczą również mieszkańców gminy i miasta Drzewica.

²⁹ „Informacje, które zostały zawarte w niniejszym raporcie, należy traktować, jako materiał diagnozujący w określonej sferze rynku pracy i grupach osób na nim funkcjonujących. Nie stanowi on jednak jedynej źródła informacji na temat kierunków rozwoju lokalnego rynku pracy.”

3.4. Sfera ekonomiczna

3.4.1. Gospodarka

Liczba i struktura podmiotów gospodarczych

Liczba podmiotów gospodarczych w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica ulega od 2003 roku wahaniom, jednak z tendencją malejącą. W 2013 roku w porównaniu do roku 2003 ubyły 83 podmioty gospodarcze. Zmiany te dotyczą w większości sektora prywatnego, w sektorze publicznym liczba podmiotów zwiększyła się w tym okresie zaledwie o 5 jednostek.

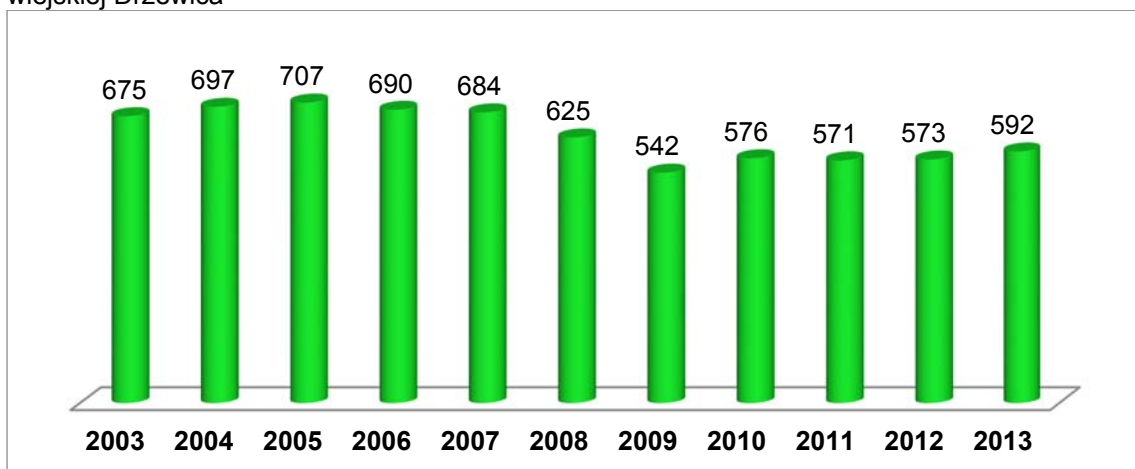
Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII) w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

	ogółem	sektor publiczny	sektor prywatny
2003	675	19	656
2004	697	18	679
2005	707	21	686
2006	690	22	668
2007	684	22	662
2008	625	22	603
2009	542	22	520
2010	576	23	553
2011	571	24	547
2012	573	24	549
2013	592	24	568

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych ogółem w latach 2003 – 2013.

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (stan w dniu 31 XII) w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Zgodnie z podziałem podmiotów gospodarczych wg Sekcji PKD 2007 w latach 2009 – 2013 największe zmiany w ilości podmiotów gospodarczych zaszły w Sekcjach:

- G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – przybyło 17 jednostek;
- M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – przybyło 8 jednostek;
- P – Edukacja – przybyło 7 jednostek;
- Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna – przybyło 11 jednostek.

Zmniejszenie się liczby podmiotów nastąpiło w Sekcjach: **D** - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; **F** – Budownictwo oraz **K** - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica wg Sekcji PKD 2007

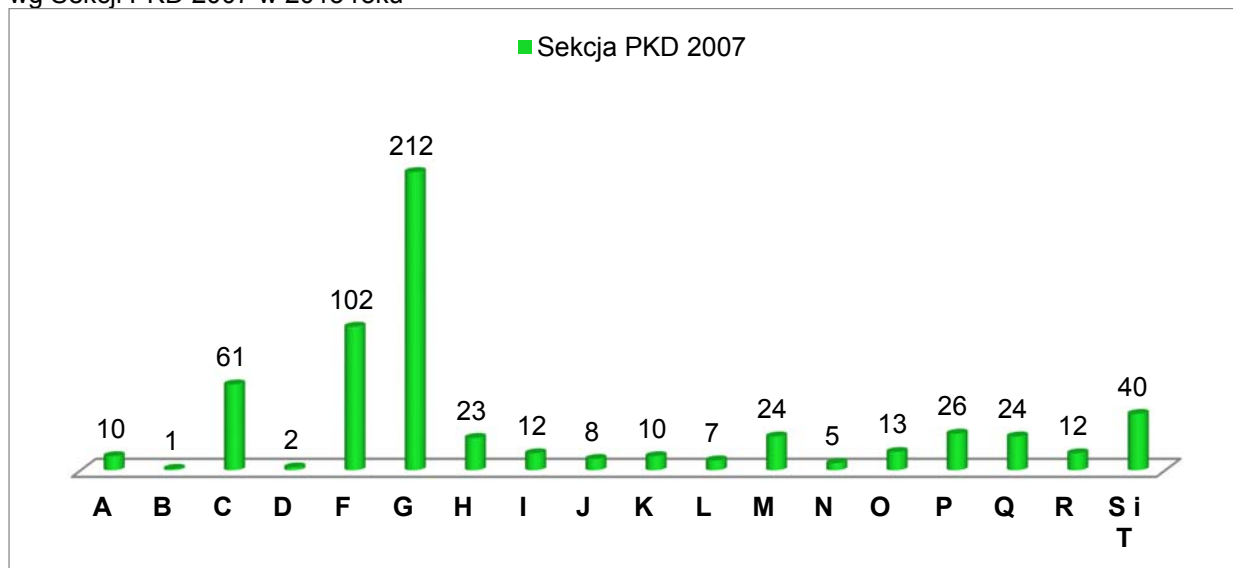
Sekcje PKD 2007	2009	2010	2011	2012	2013
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10	11	12	12	10
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	1	1	1	1	1
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	59	59	57	56	61
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0	0	0	0
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	2	2	2	2
Sekcja F - Budownictwo	108	108	112	111	102
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	195	206	199	192	212
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	23	25	23	23	23
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	10	12	8	10	12
Sekcja J - Informacja i komunikacja	4	5	6	7	8
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	14	13	10	13	10
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3	5	6	7	7
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	16	20	22	21	24
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	5	5	5	6	5
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	13	13	13	13	13
Sekcja P - Edukacja	19	22	23	27	26
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	13	18	20	22	24
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	9	12	13	12	12
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	37	39	39	38	40
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0
Ogółem	542	576	571	573	592

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Najwięcej podmiotów gospodarczych w 2013 roku odnotowano w Sekcjach:

- **G**: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 35,8%;
- **F**: Budownictwo – 17,23%;
- **C**: Przetwórstwo przemysłowe – 10,3%;
- **S i T**: Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby – 6,76%.

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w gminie miejsko- wiejskiej Drzewica wg Sekcji PKD 2007 w 2013 roku

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wśród ważniejszych instytucji w Drzewicy wyróżniają się:

- Urząd Gminy i Miasta w Drzewicy;
- Komisariat Policji
- Gerlach S.A. w Drzewicy;
- Spółdzielnia Mieszkaniowa w Drzewicy;
- Bank Spółdzielczy;
- Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej;
- Dom Pomocy Społecznej
- System Pruszyński Sp z o.o.
- Globplast Sp. z o.o.

Gospodarstwa domowe i gospodarstwa rolne

Zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym 2010 w gminie Drzewica funkcjonuje 1699 gospodarstw domowych, czerpią one dochody z:

- 71,6% - działalności rolniczej;
- 36,2% - emerytury i renty;
- 16% - pozarolniczej działalności gospodarczej;
- 27,37% - pracy najemnej;
- 7,7% - innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą.

Gospodarstwa domowe z dochodami z różnych źródeł w gminie Drzewica

ogółem	z dochodem z				
	działalności rolniczej	emerytury i renty	pozarolniczej działalności gospodarczej	pracy najemnej	innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą
1 699	1 217	615	272	465	131

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2010 – wg siedziby gospodarstwa

Wśród gospodarstw rolnych ogółem 71,6% prowadzi działalność rolniczą. Pod względem wielkości przeważają gospodarstwa powyżej 1 ha, wśród nich dominują te o powierzchni od 1 do 15 ha. Funkcjonuje 8 gospodarstw powyżej 15 ha, zaś od 10 do 15 ha – 31 gospodarstw.

Liczba gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych w gminie Drzewica

	gospodarstwa rolne ogółem, gospodarstwa indywidualne	
	ogółem	prowadzące działalność rolniczą ³⁰
ogółem	1 699	1 217
do 1 ha włącznie	460	130
powyżej 1 ha razem	1 239	1 087
1 - 5 ha	916	774
1 - 10 ha	1 200	1 049
1 - 15 ha	1 231	1 079
5 - 10 ha	284	275
5 - 15 ha	315	305
10 -15 ha	31	30
5 ha i więcej	323	313
10 ha i więcej	39	38
15 ha i więcej	8	8

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2010 – wg siedziby gospodarstwa

³⁰ Definicja GUS: „Do działalności rolniczej zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin oraz chowem i hodowlą zwierząt, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym również uprawę grzybów), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych, chów i hodowlę zwierząt w gospodarstwie (bydła, owiec, kóz, koni, trzody chlewnej, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, zwierząt łownych utrzymywanych na rzeź), pszczół oraz działalność polegającą na utrzymaniu gruntów rolnych już niewykorzystywanych do celów produkcyjnych według zasad dobrej kultury rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska (zgodnie z normami).”

Najbardziej popularną uprawą w gospodarstwach są zboża razem, występują one w 95,5% gospodarstw. Znaczny odsetek (46,5%) uprawia ziemniaki. Wśród upraw największą powierzchnię zajmują żyto i ziemniaki. Ponadto uprawia się pszenicę, pszenżyto, owies. W produkcji zwierzęcej dominuje bydło, trzoda chlewna i owce. Znaczna część rolników nastawia się na produkcję mleka, które jest dostarczane do dwóch Spółdzielni Mleczarskich: Końskie i Włoszczowa.

Gospodarstwa z uprawą wg rodzaju zasiewów w gminie Drzewica

	gospodarstwa rolne ogółem
ogółem	1 101
zboża razem ³¹	1 052
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	1 051
ziemniaki	512
uprawy przemysłowe ³²	8
strączkowe jadalne na ziarno razem ³³	3
warzywa gruntowe	18

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2010 – wg siedziby gospodarstwa

Poziom aktywizacji gospodarczej i wskaźnik aktualnej aktywności gospodarczej

Jednym z podstawowych wskaźników najlepiej ilustrujących stan lokalnej gospodarki jest poziom aktywizacji gospodarczej liczony jako ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Wyraża on skłonność danej populacji do podejmowania działalności gospodarczej, jak również zaufanie do sytuacji na rynku.

Poziom aktywizacji gospodarczej przedstawiono dla pięciu wybranych gmin miejsko- wiejskich. We wszystkich gminach za wyjątkiem Sulejowa wartość wskaźnika w 2013 roku w porównaniu do roku 2006 była niższa.

Poziom aktywizacji gospodarczej na przykładzie gmin miejsko- wiejskich

gminy miejsko- wiejskie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zelów	666,62	562,93	568,74	566,70	615,57	604,42	624,55	630,98
Drzewica	622,35	617,55	566,28	491,83	524,83	522,94	528,35	547,39
Opoczno	712,23	725,87	723,87	711,33	734,40	705,80	681,60	705,13
Sulejów	758,23	681,90	681,40	690,07	739,29	738,83	761,62	767,81
Przedbórz	952,76	982,76	935,92	783,89	790,07	749,36	757,88	786,87

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

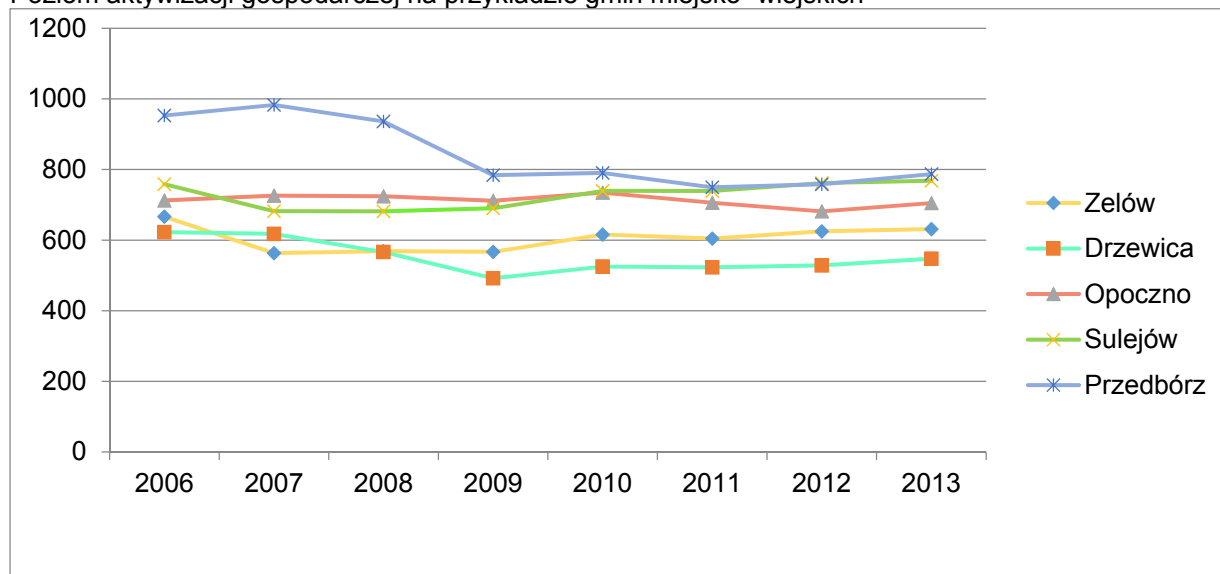
³¹ Definicja GUS: „Do grupy "zboż ogółem" zalicza się powierzchnię uprawy zbóż podstawowych (pszenica, żyto, jęczmień, owies, pszenżyto) z mieszankami zbożowymi łącznie z kukurydzą na ziarno i pozostałymi uprawami zbożowymi (gryka, proso itp.).”

³² Definicja GUS: „Do grupy "przemysłowych" zaliczono powierzchnię buraków cukrowych, rzepaku i rzepiku, Inu i konopi oraz tytoniu. Nie zalicza się tu maku, słonecznika, chmielu, ziół leczniczych, wikliny i innych przemysłowych. (...)”

³³ Definicja GUS: „Do grupy "strączkowych jadalnych" zalicza się groch, fasolę, bób oraz inne strączkowe jadalne uprawiane na ziarno (np. ciecierzycę). Powierzchnię zasianą grochem, fasolą, bobem itp. przewidzianą do zbioru w stanie niedojrzałym zaliczono do warzyw gruntowych.”

W gminie Drzewica wartości wskaźnika są w większości analizowanych lat najniższe, zachodzące zmiany nie są znaczne - w 2013 roku w stosunku do 2006 roku wskaźnik zmalał o 74,96 punktu. Najbardziej dynamiczne zmniejszenie się poziomu aktywizacji gospodarczej nastąpiło w gminie Przedbórz. Skłonność do zakładania działalności gospodarczej w podanych gminach (za wyjątkiem Sulejowa) zmniejsza się. Oznacza to, że z jednej strony obszary te w odczuciu ich mieszkańców nie są dobrym miejscem na prowadzenie własnej działalności gospodarczej, zaś z drugiej może to świadczyć o niskiej przedsiębiorczości mieszkańców.

Poziom aktywizacji gospodarczej na przykładzie gmin miejsko- wiejskich

Źródło: Opracowanie własne

Jednak poziom aktywizacji gospodarczej jest tylko jednym ze wskaźników obrazujących aktywność biznesową populacji. Ważnym wskaźnikiem dodatkowym jest tzw. indeks **PEAI** (Present Economic Activity Index – wskaźnik aktualnej aktywności gospodarczej), obliczamy jako procentową zmianę ilości firm na 10 tys. mieszkańców w ostatnich trzech latach. PEAi powyżej 9% oznacza pomyślną koniunkturę, a powyżej 15% gwałtowny rozwój. Okres od roku 2004 jest okresem bardzo dużego wzrostu gospodarczego w całym kraju. W gminach wiejskich wskaźnik PEAi bardzo często jest większy niż 4% a gminach miejsko- wiejskich często przekracza 9%.

Warto zauważyć, że nie ma prostej korelacji między poziomem aktywizacji gospodarczej a indeksem PEAi. Należy to interpretować następująco: poziom aktywizacji to skumulowany przez wiele lat dorobek aktywności lokalnego sektora gospodarczego, natomiast PEAi obrazuje aktualną dynamikę.

We wszystkich gminach poddanych analizie dynamika rozwoju jest raczej niska. W Opocznie i Przedborzu przyjmuje wartości ujemne. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w gminie Drzewica, wyniósł 4,30%. W ostatnich trzech latach przybyło tu 16 przedsiębiorstw.

Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach na analizowanym obszarze dla roku 2013

gminy miejsko-wiejskie	Saldo ilości firm w ostatnich trzech latach	
	Ilość nowych firm	Przyrost procentowy PEAI
Zelów	22	2,50
Drzewica	16	4,30
Opoczno	- 128	- 3,99
Sulejów	59	3,86
Przedbórz	- 15	- 0,41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Dodatknie wartości wskaźniki PEAI w gminie Drzewica występowały tylko w latach: 2006, 2012 oraz 2013. W 2012 roku było to 7,43%. Znamienne są wahania w ilości zakładanych i rozwiązywanych podmiotów gospodarczych. Gospodarka w Gminie nie jest stabilna.

Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach w gminie miejsko-wiejskiej Drzewica

rok	Ilość nowych firm	Przyrost procentowy PEAI
2006	15	3,70
2007	- 13	-1,15
2008	- 82	-11,29
2009	- 148	-20,97
2010	- 108	-15,01
2011	- 54	-7,65
2012	31	7,43
2013	16	4,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

3.4.2. Turystyka

Obszar Gminy i Miasta Drzewica jest regionem o wyjątkowych walorach turystycznych. Przyczynia się do tego malownicze położenie w krainie Wzgórz Opoczyńskich, występowanie dużych kompleksów leśnych oraz przepływające przez Gminę rzeki Drzewiczka i Brzuśnia, a także dostęp do Zalewu Drzewickiego. Walory przyrodniczo- krajobrazowe uzupełniają zabytki, instytucje kultury, baza noclegowa, szlaki turystyczne oraz infrastruktura sportowo- rekreacyjna.

W Gminie funkcjonuje Punkt Informacji Turystycznej w Drzewicy.

Rzeka Drzewiczka płynie przez Wyżynę Przedborską i Wzniesienia Południowo- Mazowieckie, jej długość wynosi 81,3 km a powierzchnia dorzecza 1089,9 km². Drzewiczka tworzy liczne meandry, wzdłuż jej biegu znajdują się łąki, stawy i kępy zarośli, a w dolnym biegu lasy. Północna część Gminy usytuowana jest w Spalskim Parku Krajobrazowym. Na rzece Drzewiczce utworzono **zalew** o powierzchni 80 ha, **pełni on funkcję retencyjno- rekreacyjną**. Latem można się tu kąpać i uprawiać sporty wodne. Zalew i rzeki to wspaniałe miejsce dla uprawiania **wędkarstwa** – organizowane są zawody w tej dziedzinie.

Zalew Drzewicki

Źródło: Oficjalna strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta Drzewica, www.drzewica.pl

Na rzece wytyczone są również **szlaki kajakowe** i organizowane spływy trasami:

1. Opoczno - Drzewica – czas trwania ok. 5 - 6 godzin;
2. Drzewica - Nieznamierowica – czas trwania ok. 2 - 3 godziny;
3. Drzewica - Odrzywół – czas trwania ok. 4 - 5 godzin;
4. Drzewica - Nowe Miasto: dwa etapy: Drzewica - Odrzywół i Odrzywół - Nowe Miasto – czas trwania ok. 10 - 12 godzin.

Ścieżki pieszo- rowerowe

1. Ścieżka pieszo- rowerowa przy północnym brzegu zbiornika Zalewu Drzewickiego
Ścieżka została oddana do użytkowania pod koniec 2010 roku. Jest oznakowana i oświetlona. Przy ścieżce powstał najlepiej wyposażony w Drzewicy plac zabaw dla dzieci. Ogródzony obiekt w kształcie statku pirackiego posiada urządzenia do wspinania, drabinki, huśtawki i zjeżdżalnie. Tuż obok, przy brzegu, wzrok przyciąga pływający pomost na planie litery T. Składa się z dwóch

segmentów i trapu dojściowego. Długość moła wynosi 15,4 m. Budowa była pierwszym etapem projektu pn. „Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Zalewu Drzewickiego”.

Z Placu Wolności biorą początek dwie trasy komunikacyjno- spacerowe po Drzewicy:

- Trasa I: Pl. Wolności – ul. Warszawska – ul. Słowackiego – ul. Mostowa – ul. Cmentarna (czas trwania spaceru - ok.35 minut)

Spacer rozpoczyna się w historycznym centrum Drzewicy – na rynku (pl. Wolności), którego większość powierzchni zajmuje lipowo- akacjowy park założony w latach pięćdziesiątych. Znajdują się tu 2 pomniki: pierwszy poświęcony żołnierzom poległym w czasie II wojny światowej i drugi – kamień z granitową płytą upamiętniającą pobyt w Drzewicy generała Jana Henryka Dąbrowskiego. Dalej ścieżka prowadzi do placu przy kościele św. Łukasza. Po obejrzeniu kościoła, idąc w kierunku wschodnim ulicą Słowackiego można dotrzeć do ruin starego młyna napędzanego niegdyś wodami Drzewiczki. Szlak prowadzi następnie do ruin XVI wiecznego rezydencjonalnego zamku rodu Drzewickich. Na wschód od zamczyska można podziwiać dwór szlachecki wybudowany na miejscu średniowiecznego kasztelu rycerskiego. Kolejnym cennym miejscem jest cmentarz parafialny, na którym można obejrzeć liczne zabytkowe groby z XIX - XX w.

- Trasa II: Pl. Wolności – Pl. Narutowicza – Pl. Kościuszki– ul. Braci Kobyłańskich – ul. Zdrojowa (czas trwania spaceru - ok.60 minut)

Plac Wolności w centrum Drzewicy - to miejsce gdzie można rozpocząć spacer, tematycznie związany z rozwojem metalurgii i działalnością klubu kajakarstwa górskiego. Następnie trasa prowadzi do Ośrodka Kultury Gminy i Miasta. Przy końcu ulicy znajduje się żelazny krzyż odlany w tutejszej fabryce w latach osiemdziesiątych XIX wieku (z ostatniego wytopu żelaza w spółce Lilpop – Rau - Loewenstein). Kolejnym obiektem na szlaku jest fabryczna firma „GERLACH” S.A., słynąca od stu lat z produkcji nakryć stołowych. Przed bramą po lewej stronie, znajdują się schody, którymi można zejść i przez mostek na kanale fabrycznym udać się w kierunku toru kajakowego (przez większość część roku można tam spotkać trenujących członków klubu). Przekraczając most na spiętrzeniu wody trasa prowadzi nad Jezioro Drzewickie, gdzie można odpocząć i powędrować.

Ścieżka pieszo-rowerowa przy północnym brzegu zbiornika Zalewu Drzewickiego

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy i Miasta w Drzewicy, www.drzewica.pl

2. Trasa rowerowa, pn.: „SZLAKIEM NATURY, HISTORII, KULTURY”

Szlak sfinansowany został ze środków Unii Europejskiej w ramach Osi 4 Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013. Oznakowanie, wytyczenie oraz wypromowanie trasy zorganizowała Lokalna Grupa Działania „Nad Drzewiczką”.

Na terenie gminy Drzewica szlak rozpoczyna się w Żardkach, na tzw. Olszowcu. Następnie prowadzi przez Żardki do drogi krajowej 728, dalej w kierunku Zakościela do Lasu Parchowiec. Tu na leśnym parkingu znajduje się pierwsza z dużych tablic prezentująca, m.in. mapę szlaku. Następnie trasa prowadzi leśną drogą w stronę drogi powiatowej Ossa - Drzewica, dalej w kierunku Drzewicy, na Plac Wolności, gdzie znajduje się druga duża tablica opisowo- poglądowa. Następnie szlak prowadzi ul. Słowackiego, obok ruin starego młyna, na drewnianą kładkę, a następnie polną drogę w stronę ul. gen. Sikorskiego. Dalej asfaltem w kierunku dworca PKS, gdzie usytuowana została mała tablica, zawierająca, m.in. pomiar tętna. Dalej w kierunku stadionu „Gerlach” i drogi krajowej 728. Po przecięciu drogi krajowej rowerzyści kierują się w kierunku Strzyżowa i Werówki. Dalej szlak prowadzi drogą polną do tzw. Lasu Werowskiego, a następnie przez most na Drzewicze do drogi powiatowej Drzewica - Radzice Małe. Kolejno do Dąbrówki, gdzie na leśnej drodze umiejscowiona została druga z małych tablic do pomiaru tętna. Następnie należy kierować się leśną drogą w stronę tzw. Żurawiej Góry i dalej, wg. oznakowania w stronę Poświętnego.

Baza noclegowa

Na obszarze Gminy noclegi oferują:

- Hotel Restauracja „Zamkowa” w Drzewicy (40 miejsc noclegowych);
- Domki w Drzewicy, Ludowy Klub Kajakowy;
- Gospodarstwo Agroturystyczne Zofii i Waldemara Zagdańskich w Radzicach Małych;
- Gospodarstwo Agroturystyczne Celiny i Ryszarda Kalinowskich, „Rajski Dworek” w Drzewicy;
- Pokoje dwu i trzyosobowe Marek Gąsiorowski w Drzewicy (11 miejsc);
- Pokoje do wynajęcia Maria Gapys w Drzewicy - nad Zalewem Drzewickim w odległości 50 m od plaży. Do dyspozycji gości pozostają dwa pokoje na parterze - dwuosobowy i trzyosobowy z łazienką i pełnym węzłem sanitarnym.

3.5. Analiza SWOT

SPOŁECZEŃSTWO, SYTUACJA SPOŁECZNA

Mocne strony

- Korzystne położenie względem ciągów komunikacyjnych
- Bogata historia i tradycja
- Funkcjonowanie Ośrodka Kultury Gminy i Miasta Drzewica, bibliotek, Kół Gospodyń Wiejskich, jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych
- Funkcjonowanie organizacji pozarządowych w tym Lokalnej Grupy Działania „Nad Drzewiczką”
- Dostęp do boisk, placów zabaw oraz świetlic wiejskich o wysokim standardzie

Słabe strony

- Liczba ludności stopniowo ulega zmniejszeniu
- Ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji wewnętrznych
- Społeczeństwo zaliczane do typu „starzejącego się”
- Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców
- Wzrost liczby osób bezrobotnych, w tym długotrwale oraz osób do 25 roku życia
- Znaczny udział bezrobotnych zamieszkujących obszary wiejskie
- Ponoszenie znacznej ilości wydatków na pomoc społeczną
- Pogłębiające się patologie społeczne
- Niska aktywność społeczeństwa

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Mocne strony

- Piękne krajobrazy, występowanie rzek oraz funkcjonowanie zalewu
- Dobre warunki dla wędkarstwa
- Całkowite skanalizowanie Gminy
- Dość wysoka lesistość
- Uporządkowana zieleń miejska
- Czyste środowisko
- Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii oraz energooszczędnych rozwiązań technicznych

Słabe strony

- Zanieczyszczenia powietrza pochodzące głównie z emisji niskiej z gospodarstw domowych oraz z dróg
- Niewystarczający stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- Słabe gleby dla rozwoju rolnictwa
- Niska świadomość ekologiczna społeczeństwa
- Niewystarczające wykorzystanie surowców wtórnych

TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA

Mocne strony

- Piękne krajobrazy i korzystne walory przyrodnicze (rzeki, zalew)
- Funkcjonowanie Ośrodka Kultury Gminy i Miasta Drzewica, Kół Gospodyń Wiejskich,
- Organizowanie imprez o charakterze cyklicznym i niecyklicznym, w tym atrakcyjnych imprez sportowych
- Powstanie Regionalnego Centrum Kultury w Drzewicy
- Występowanie obiektów zabytkowych, Punktu Informacji Turystycznej
- Dostęp do boisk sportowych, w szczególności funkcjonowanie stadionu w Drzewicy, boiska w Radzicach oraz kompleksu Moje Boisko Orlik 2012 w Drzewicy
- Dostęp do placów zabaw, świetlic wiejskich
- Funkcjonowanie slalomowego toru kajakowego górskiego – jedynego w Polsce, położonego na nizinach
- Funkcjonowanie Ośrodka Sportu i Rekreacji w okresie od początku maja do połowy września
- Organizowanie spływów wytyczonymi szlakami kajakowymi, zawodów wędkarskich
- Funkcjonowanie ścieżek turystycznych
- Istnienie bazy noclegowej

Słabe strony

- Zbyt mała liczba gospodarstw agroturystycznych, niewystarczająca baza noclegowa dla turystów
- Słaba promocja Gminy oraz jej walorów
- Mała liczba turystów
- Część obiektów zabytkowych jest zaniedbana
- Nieatrakcyjny wizerunek Gminy
- Niewykorzystany w pełni potencjał dla rozwoju turystyki aktywnej i rekreacyjnej

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I ROLNICTWO

Mocne strony

- Liczba podmiotów gospodarczych utrzymuje się na stałym poziomie z tendencją wzrostową od 5 lat
- Wykorzystywanie funduszy unijnych na rzecz modernizacji/ budowy infrastruktury technicznej, stanowiącej bazę dla rozwoju przedsiębiorczości
- Funkcjonowanie „Pomocy dla przedsiębiorców”

Słabe strony

- Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców
- Wzrost liczby osób bezrobotnych
- Niski poziom aktywności gospodarczej wśród mieszkańców
- Stosunkowo niska dynamika rozwoju gospodarczego
- Brak rozwiązań innowacyjnych
- Występowanie w większości słabych gleb dla rozwoju działalności rolniczej

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Mocne strony

- Dobre połączenia komunikacyjne, wystarczająca sieć połączeń drogowych
- Gmina jest całkowicie skanalizowana
- Realizowanie inwestycji z zakresu modernizacji/ przebudowy/ budowy dróg, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
- Realizowanie inwestycji z zakresu termomodernizacji budynków oraz ciepłownictwa;

Słabe strony

- Niewystarczające wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

EDUKACJA I SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Mocne strony

- Dostęp do bibliotek, w tym zbiorów multimedialnych
- Dostęp do dobrze wyposażonych szkół, w szczególności Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Drzewicy
- Ciekawy program zajęć pozalekcyjnych dla uczniów
- Dostęp do dobrze wyposażonych sal sportowych i boisk

Słabe strony

- Brak instytucji oświaty szkolnictwa wyższego
- Niski poziom wykształcenia społeczeństwa
- Niewystarczające wykorzystanie możliwości, jakie daje e-kształcenie
- Słabe powiązanie systemu edukacji z potrzebami rynku pracy

POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA

Mocne strony

- Funkcjonowanie Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drzewicy, Warsztatu Terapii Zajęciowej w Drzewicy oraz Drzewickiego Centrum Wolontariatu „Ofiarna dłoń”
- Dostęp do instytucji udzielających świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej
- Realizacja w Gminie programów badań profilaktycznych
- Prowadzenie profilaktyki uzależnień

Słabe strony

- Znaczny udział osób korzystających z pomocy opieki społecznej
- Znaczna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych, w tym na obszarach wiejskich

SZANSE

- Coraz bardziej popularna staje się turystyka weekendowa, a także aktywne spędzanie wolnego czasu
- Kreatywne spędzanie czasu wolnego
- Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania
- Wykorzystanie wartości przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju i promocji Miasta i Gminy
- Promocja Miasta i Gminy Drzewica spójna z promocją powiatu i województwa łódzkiego; dobrze zaplanowany zakres i narzędzia promocji
- Większa aktywność w zakładaniu działalności gospodarczej
- Większa liczba miejsc pracy
- Wzrost aktywności lokalnej społeczności
- Rozwój możliwości w zakresie edukacji i pracy na odległość
- Wzrost popytu na żywność wysokiej jakości
- Moda na zdrowy styl życia i aktywność sportową
- Nastawienie polityki UE na wykorzystanie endogenicznych, unikalnych potencjałów regionów
- Dobre połączenia komunikacyjne z większymi ośrodkami miejskimi (potencjalne rynki zbytu dla lokalnych produktów i usług)
- Łatwiejszy dostęp do kredytów na rozwój działalności gospodarczej

- Modernizacja i budowa infrastruktury technicznej
- Wprowadzanie i promowanie w szkołach średnich postaw przedsiębiorczości
- Pozyskiwanie środków na prowadzenie szkoleń i zajęć doszkalających młodzież i dorosłych
- Dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy
- Prowadzenie szerokiego zakresu działań mających na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego wśród mieszkańców
- Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej dla poruszania się osób niepełnosprawnych

ZAGROŻENIA

- Wyludnianie się obszarów wiejskich
- Moda na turystykę zagraniczną
- Konkurencja ze strony innych dobrze rozwiniętych i atrakcyjnych turystycznie oraz inwestycyjnie jednostek terytorialnych
- Rozwój sprzedaży towarów przez Internet (konkurencyjność cen i jakości zagrożeniem dla miejscowych przedsiębiorców)
- Duża konkurencja w pozyskiwaniu dofinansowania ze środków Unii Europejskiej wśród Gmin i przedsiębiorców
- Niepewność co do źródeł finansowania inwestycji po roku 2022, kiedy wygaśnie obecny okres programowania funduszy strukturalnych UE
- Niestabilna sytuacja polityczna i gospodarcza poza granicami kraju, głównie na Ukrainie oraz w Rosji
- Niestabilne rynki zbytu produktów rolniczych
- Niska opłacalność produkcji rolnej
- Konkurencyjność produktów rolnych importowanych z krajów UE
- Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej oraz utrzymania pracowników
- Brak środków finansowych na rozwój przedsiębiorstw
- Skomplikowane procedury i wysokie wymagania instytucji pomocowych udzielających wsparcia finansowego
- Odpływ wykształconej młodzieży do większych miast
- Większa aktywność negatywnych zjawisk pogodowych
- Problemy w krajowym systemie ochrony zdrowia
- Globalizacja niosąca za sobą ujednoczenie

3.6. Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na danym obszarze

Szczegółowa analiza sfery społeczno- gospodarczej Gminy i Miasta Drzewica pozwala na wskazanie największych obszarów problemowych, stanowiących barierę dla jej dalszego rozwoju.

Najważniejszym problemem Gminy jest jej oddalenie od miasta wojewódzkiego jakim jest Łódź oraz od innych większych ośrodków miejskich. Związki funkcjonalne z organizmem miejskim Łodzi są więc słabe. Przez Gminę przebiega droga wojewódzka nr 728, a w jej pobliżu dwie drogi krajowe o numerach 12 i 48, niestety nie są one wystarczająco atrakcyjne dla nowych inwestorów, którzy wolą wybierać lokalizację w pobliżu sieci TEN-T (autostrady A1, A2), drogi S8 lub w samej Łodzi. Konkurencyjność geostrategiczna Gminy i Miasta Drzewica jest zatem niska. Teren Gminy i Miasta należy uznać za jeden z gorzej skomunikowanych w województwie z Łodzią. Położenie to znajduje odzwierciedlenie w rozwoju gospodarczym, peryferyzacja powoduje, że problemy Gminy nasilają się, a przeciwdziałanie im jest trudne. Województwo nie wdrożyło specjalnych form pomocy dla gmin peryferyjnych. Dlatego też cele rozwoju województwa łódzkiego m.in. spójność społeczno- gospodarcza województwa, nie zostaną osiągnięte bez specjalnych form pomocy.

Do podstawowych problemów Gminy i Miasta należy stagnacja w zakresie liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na jej obszarze. Choć w pięciu ostatnich latach odnotowuje się wzrost w liczbie podmiotów, to jednak są to niewielkie zmiany. Dramatycznie spada potencjał rynku oraz siła nabywcza mieszkańców. Siła nabywcza to skłonność konsumentów do zakupu dóbr i usług opierająca się o posiadane przez nich zasoby pieniężne i skłonności do zakupu na kredyt. W ciągu czterech lat w Polsce pensje wzrosły o ponad 400 zł, ale żywność w tym czasie podrożała tak bardzo, że siła nabywcza się skurczyła. W większych ośrodkach miejskich, w szczególności wśród bardziej zamożnych grup społeczeństwa, problem ten nie jest tak bardzo odczuwalny, jednak na obszarach wiejskich zmiany te są widoczne. Twarde dane o nominalnych wynagrodzeniach dowodzą, że się bogacimy. Ale to pozory. W 2013 roku przeciętne wynagrodzenia w przedsiębiorstwach wzrosły o 3,4 procent, ale w tym czasie żywność podrożała o 4,3 procent.

Problemem w strefie gospodarczej staje się także struktura podmiotów gospodarczych. Większość z nich zalicza się do grupy handel detaliczny lub hurtowy, który stopniowo przestaje być tą branżą, z której można żyć dostatnio. Brakuje małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych, które stanowią o sile lokalnej gospodarki. W najgorszej sytuacji znajdują się małe, niezależnie funkcjonujące sklepy, które nie mają możliwości zaoferowania klientom cen, jakie proponują sieci supermarketów. Największe z nich liczą nawet po kilka tysięcy placówek, co pozwala ustalić korzystniejsze warunki z dostawcami, a tym samym zaoferować niższe nawet o 20 proc. ceny. Zjawisko kurczenia się rynku detalicznego najbardziej widoczne jest w kategorii sklepów ogólnospożywczych. W centrum Miasta powstał dyskont Biedronka, którego popularność jest bardzo duża. Choć w większości społeczeństwo

jest świadome, że powinno wspierać lokalnych przedsiębiorców, to jednak o wyborze miejsca robienia zakupów decydują ceny. Dlatego też opieranie gospodarki na handlu jest niekorzystne w okresie długofalowym.

Na obszarach wiejskich Gminy nadal funkcjonuje wiele małych gospodarstw. W sytuacji problemowej znajdują się zwłaszcza osoby starsze, które starają się uprawiać ziemię, ale niestety są to gospodarstwa nieefektywne i nie są w stanie wyżywić wszystkich domowników. Problemem jest brak nowoczesnych rozwiązań, ale również brak finansów dla ich wdrożenia. Dlatego też, wiele osób odchodzi od rolnictwa, szukając pracy w innych sektorach. Konieczna jest zatem większa ilość szkoleń i kursów dokształcających dla mieszkańców. W Gminie występują również gospodarstwa duże, nowoczesne, jednak dominują te o powierzchni od 1 do 5 ha.

Malejąca liczba ludności zamieszkującej Gminę i Miasto Drzewica jest m.in. wynikiem niskiej liczby urodzeń. Przyczyn jest oczywiście wiele. Wiek, w którym matka decyduje się na urodzenie dziecka ulega wydłużeniu, część par nie stać na utrzymanie i zapewnienie dobrych warunków rozwojowych potomka. Problemem staje się również konieczność powrotu do pracy matki. Wówczas dziecko powinno pójść do żłobka lub przedszkola. Liczba miejsc w przedszkolu nie jest wystarczająca dla objęcia opieką wszystkich dzieci. Brak dostatecznej ilości miejsc przedszkolnych staje się przyczyną braku aktywności zawodowej jednego z rodziców (najczęściej matki), a w przypadku osoby samotnie wychowującej dziecko prowadzi do bardzo trudnej sytuacji finansowej. Nie zawsze rodzice mogą liczyć na pomoc rodziny. Pozostanie w domu wiąże się nie tylko z utratą dochodów, ale również z postępującą dezaktualizacją umiejętności i wiedzy, w wyniku czego w okresie późniejszym coraz trudniej znaleźć im pracę.

W ten sposób ujawnia się kolejny bardzo istotny problem, a mianowicie bezrobocie. W 2013 roku udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Drzewica wyniósł 13%, w powiecie opoczyńskim 11%, zaś w województwie łódzkim 9,7%. Świadczy to o bardzo złej sytuacji panującej na drzewickim rynku pracy. Większość osób bezrobotnych pochodzi z obszarów wiejskich; prawie 65% ogółu jest w wieku 18 – 44 lata; 46,4% to osoby zarejestrowane 12 miesięcy i dłużej, natomiast prawo do zasiłku posiada niespełna 16% zarejestrowanych. Są to bardzo niepokojące dane. Oczywiście jest, że część z tych osób z pewnością czerpie dochody pracując w tzw. szarej strefie, jednak to również źle świadczy o lokalnym rynku pracy, na którym trudno znaleźć jest zatrudnienie legalnie, gdzie pracodawca odprowadza składki, a osoba pracująca jest ubezpieczona. Problem bezrobocia ma bardzo złożone podłoże. Niewątpliwie jedną z przyczyn jest stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców Gminy i Miasta, którym posiadane kwalifikacje nie wystarczają na znalezienie pracy poza rolnictwem. Posiadanie statusu osoby bezrobotnej wiąże się również z brakiem lub niskimi kwalifikacjami i doświadczeniem. Osoby długotrwale bezrobotne wraz z upływem czasu tracą nabyte dotychczas umiejętności, jednak nie tylko. Praca jest wpisana w życie niemalże każdego człowieka, jej brak zaburza – uważany za powszechny – rytm życia. Bezrobocie powoduje bowiem nie tylko brak środków finansowych, jest również przyczyną zmian o podłożu

psychologicznym, osoba taka zaczyna wątpić w siebie, obniża się jej poziom samooceny, czuje się odrzucona i pozostawiona sama sobie. Z biegiem czasu trudno jest jej być aktywną w poszukiwaniu pracy, ponieważ nie wierzy w powodzenie podejmowanych prób.

Do problemów natury społecznej należy również zaliczyć wspomniany już wyżej stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców. Zdobywanie wykształcenia wyższego wiąże się z rozpoczęciem studiów w innych większych ośrodkach miejskich, takich jak np. Łódź, Kielce czy Radom. Wiąże się to z ponoszeniem znacznych nakładów finansowych czy to na codzienne dojazdy na uczelnię, czy na wynajęcie choćby pokoju w akademiku. Nie każdą rodzinę stać jest na takie wydatki, zatem często w wyniku niekorzystnej sytuacji finansowej rodziny, zdolne dzieci nie mają szansy na rozwój własnych umiejętności i zainteresowań. Konieczne staje się większe wykorzystanie możliwości jakie daje e- edukacja.

Problemem Gminy są również straty ponoszone w wyniku funkcjonowania budynków zarówno mieszkalnych jak i użyteczności publicznej, wynikające z ich niewystarczająco dobrego stanu technicznego. Poszczególne budynki wymagają remontów, termomodernizacji, dzięki którym wzrośnie ich efektywność energetyczna.

Gmina zmagą się z problemem niskiej emisji, szczególnie w miejscowościach o ścisłej zabudowie. Emiterami są głównie budynki prywatne. Wiele z nich opalanych jest w dalszym ciągu węglem lub drewnem. Powoduje to znaczne zanieczyszczenie powietrza w centrach miejscowości. W niektóre dni w roku w miejscowościach występuje smog. Aby ogrzać wodę użytkową mieszkańcy również w miesiącach letnich używają swoich pieców węglowych. Pozytywnym prognostykiem jest coraz większa świadomość społeczeństwa o problemach ochrony powietrza i oszczędnościach wynikających z wprowadzenia odnawialnych źródeł energii. Innym ważnym problemem jest ogólna niska efektywność energetyczna obiektów mieszkalnych. Wiele domów nie jest poprawnie docieplonych.

Położenie na ważnych ciągach komunikacyjnych sprawia, że przez Gminę przewożone są substancje niebezpieczne. Drogi regionu stają się coraz bardziej niebezpieczne mimo inwestycji poczynionych w ostatnich latach. Dlatego konieczne staje się zabezpieczanie Gminy przed awariami i wypadkami, które mogą wystąpić na drogach. Stanowią one niebezpieczeństwo dla unikalnej przyrody regionu. Służby ratownicze nie są w pełni przygotowane na takie sytuacje. Brakuje głównie nowoczesnego sprzętu w Ochotniczych Strażach Pożarnych. Do tego dochodzą niebezpieczeństwa pochodzące z nadzwyczajnych zjawisk pogodowych. Coraz częstsze stają się huraganowe wiatry, gwałtowne burze, które zagrażają ludziom.

4. Cele ogólne i szczegółowe rozwoju danego obszaru

Poniżej przedstawiono cel główny Strategii oraz cele strategiczne i cząstkowe, które służą jego realizacji.

CEL GŁÓWNY

Stworzenie mieszkańcom Gminy i Miasta Drzewica warunków dla wysokiego poziomu życia.

CELE STRATEGICZNE

1. Podniesienie poziomu warunków życia mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica poprzez wzmocnienie ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego i socjalnego oraz powszechny dostęp do edukacji, oświaty i sportu.
2. Wsparcie dla przedsiębiorczości oraz aktywizacja zasobów, w szczególności w oparciu o lokalne specjalizacje oraz atrybuty regionu.
3. Zachowanie i ochrona środowiska przyrodniczego oraz ładu przestrzennego w Gminie i Mieście Drzewica.
4. Pogłębianie procesu odnowy wsi dla utrzymania dziedzictwa historycznego i kulturowego oraz rozwój lokalnych społeczności.

OPIS CELÓW

Cel 1: Podniesienie poziomu warunków życia mieszkańców Gminy i Miasta Drzewica poprzez wzmocnienie ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego i socjalnego oraz powszechny dostęp do edukacji, oświaty i sportu,

realizowany poprzez:

- wdrażanie nowoczesnych form edukacji;
- zapewnienie mieszkańcom dostępu do nowoczesnych form przekazu informacji w szczególności do Internetu;
- ochronę zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców, w tym bezpieczeństwa socjalnego;
- rozwój funkcji edukacyjno- oświatowych i sportowych w gminie.

W ramach celu realizowane będą działania obejmujące wsparcie kierowane do osób i placówek realizujących proces kształcenia, mające na celu stworzenie równych szans w dostępie do edukacji, rozszerzenie oferty dydaktycznej o elementy rozwojowe wykraczające poza standardowe programy

nauczania, a także upowszechnienie kształcenia ustawicznego osób dorosłych, w szczególności osób odchodzących od rolnictwa oraz bezrobotnych.

W najbliższych latach nastąpi rozwój technik informacyjnych, dlatego szkoły muszą zostać wyposażone w nowoczesne formy edukacji uwzględniające techniki informacyjne oraz nowoczesne narzędzia nauczania. Udoskonalenie nauczania, wprowadzenie nowych i atrakcyjnych dla uczniów rozwiązań przyniesie wymierne rezultaty w uzyskiwanych wynikach nauczania, może zwiększyć ciekawość uczniów, a jednocześnie dać narzędzia do znalezienia niemalże natychmiastowej odpowiedzi na nasuwające się im pytania. Wdrażanie nowoczesnych metod nauczania powinno dotyczyć również edukacji przedszkolnej.

Kluczowym zadaniem Gminy staje się zatem wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży. Zapewnienie równego dostępu do edukacji wszystkim mieszkańcom Gminy będzie miało znaczenie priorytetowe dla rozwoju zasobów ludzkich. Dzięki realizacji działań przewidzianych w tym celu operacyjnym możliwa będzie lepsza identyfikacja barier ograniczających dostęp do edukacji i opracowanie bardziej efektywnych metod ich eliminacji. Proces ma jednocześnie wyrównać szansę w dostępie do pracy dla kobiet.

W kontekście następujących przemian niezmiernie ważne jest również objęcie szczególną ochroną dzieci i młodzieży, które narażone są na dziedziczenie negatywnych tendencji socjalnych, tj. przejmowanie przez młodzież wartości i postaw właściwych syndromowi „wyuczonej bezradności” oraz dążenie wszelkimi sposobami do podniesienia poziomu ich wykształcenia.

Działania te sprzyjają wzrostowi poziomu i jakości życia mieszkańców, stanowiąc inwestycje w kapitał ludzki, niezbędny w tworzeniu warunków dla wielofunkcyjnego rozwoju gminy.

Należy również pamiętać o zapewnieniu mieszkańcom bezpieczeństwa życia i zdrowia. Niezbędna jest ciągła współpraca pomiędzy policją a gminą oraz działalność prewencyjna.

Cel 2: Wsparcie dla przedsiębiorczości oraz aktywizacja zasobów, w szczególności w oparciu o lokalne specjalizacje oraz atrybuty regionu,

realizowany poprzez:

- kształtowanie postaw przedsiębiorczych ze szczególnym uwzględnieniem kobiet;
- ustawiczne kształcenie osób bezrobotnych, chcących podjąć pracę w nowym zawodzie lub podjąć samodzielną działalność gospodarczą;
- tworzenie dogodnych warunków i wsparcie dla nowopowstających przedsiębiorstw;
- rozwój instytucji otoczenia biznesu w szczególności w oparciu o działalność Lokalnej Grupy Działania;
- rozwój infrastruktury informatycznej i e- usług publicznych;
- dywersyfikację działalności gospodarczej opartej na rolnictwie.

Jak stwierdzono w przeprowadzonej analizie, liczba podmiotów gospodarczych prowadzonych w Gminie Drzewica wzrasta, niestety bardzo powoli. W 2013 roku funkcjonowało tu mniej przedsiębiorstw, niż 10 lat wcześniej. Druzgocące są statystyki dotyczące poziomu oraz struktury

bezrobocia mieszkańców. Problemem jest w szczególności bezrobocie długotrwałe, znaczny odsetek osób zarejestrowanych pozostaje w wieku największej aktywności zawodowej, co jeszcze bardziej wzmacnia rangę problemu.

Działania podejmowane w najbliższych latach powinny zatem skupić się wokół stwarzania dogodnych warunków dla zakładania i rozwoju działalności gospodarczej oraz aktywnej promocji Gminy służącej pozyskiwaniu nowych inwestorów.

Dla rozwoju działalności gospodarczej konieczne jest jednak posiadanie przez nowych lokalnych przedsiębiorców oraz pracowników stosownej, ugruntowanej wiedzy, popartej odpowiednim poziomem wykształcenia czy specjalistycznymi szkoleniami. Dlatego tak ważne staje się podwyższanie kompetencji dorosłych mieszkańców Gminy – w szczególności osób bezrobotnych, którym z czasem coraz trudniej jest wejść na rynek pracy, ale również osób pracujących, które powinny walczyć wiedzą i doświadczeniem o lepsze warunki pracy.

Konieczne jest wprowadzenie nowoczesnych technologii w procesie edukacji szczególnie młodych mieszkańców. O ile dla dzieci i młodzieży e- edukacja może stać się czynnikiem pobudzającym ciekawość, a także wzmacniającym przyswajanie wiedzy, wśród osób dorosłych zwiększa ona dostępność do szkoleń i informacji płynących z rynku pracy. E- edukacja, ale również inne e- usługi pozwalają na korzystanie z nich o wiele większemu gronu osób zainteresowanych. Większą rolę odgrywają tutaj chęci i zapał poszczególnych osób do korzystania z dostępnych możliwości.

Decydującą rolę w tworzeniu nowych, stałych miejsc pracy na obszarze Gminy i Miasta Drzewica będą nadal odgrywać małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP). Są one bowiem czynnikiem stabilności społecznej i rozwoju gospodarczego. Podstawowym czynnikiem wzrostu konkurencyjności gospodarki w gminie jest poprawa kondycji mikro oraz małych i średnich przedsiębiorstw, głównie pod kątem innowacyjności – stąd potrzeba odpowiednich, wysokich kwalifikacji oraz dostępu do informacji.

Wdrożenie innowacji pozwala uzyskać korzystną pozycję na rynku oraz determinuje dalszy rozwój przedsiębiorstwa, jednak najczęściej barierą dla inwestycji jest ograniczony dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania, ze względu na niską zdolność kredytową, a banki komercyjne nie są skłonne wspierać firmy na wczesnym etapie rozwoju. Dlatego też Urząd Gminy oraz lokalne organizacje m.in. Lokalna Grupa Działania powinny stworzyć system informujący o możliwościach dotacji ze strony funduszy strukturalnych dla lokalnych przedsiębiorstw oraz mieszkańców chcących założyć własną działalność gospodarczą.

Należy również zwrócić uwagę na poprawę konkurencyjności rolnictwa, która może zostać osiągnięta poprzez modernizację gospodarstw oraz wdrażanie innowacyjnych, sprawdzonych rozwiązań w zakresie produkcji oraz zarządzania. Konieczna staje się współpraca między producentami, wymiana informacji i doświadczeń. Zwiększona w ten sposób konkurencyjność będzie prowadzić do zwiększenia dochodowości.

Należy w tym miejscu wspomnieć również o konieczności pomocy dla osób odchodzących od rolnictwa, które nie są w stanie sprostać wymogom prawnym, albo których działalność staje się nieopłacalna. Osoby te muszą jak najszybciej zwiększyć poziom własnej wiedzy i umiejętności lub przekwalifikować się i znaleźć zatrudnienie.

W ramach celu operacyjnego realizowane będzie wsparcie na rzecz mieszkańców obszarów wiejskich i miejskich ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości, podnoszenie zdolności do zatrudnienia, zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej, wyrównywanie szans w dostępie do edukacji i rynku pracy, podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców obszaru, a zwłaszcza pozarolniczych umiejętności zawodowych oraz zwiększenie dostępu do podstawowych usług publicznych i społecznych.

Stymulowanie podnoszenia i aktualizacji umiejętności zawodowych przez pracowników, zwłaszcza osób starszych i o niskich kwalifikacjach, jest kluczowe dla utrzymania atrakcyjności pracowników dla pracodawcy i utrzymanie ich aktywności na regionalnym rynku pracy.

Cel 3: Zachowanie i ochrona środowiska przyrodniczego oraz ładu przestrzennego w Gminie i Mieście Drzewica,

realizowany poprzez:

- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrody dla promocji Miasta i Gminy Drzewica;
- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrody dla celów turystycznych;
- poprawę stanu otaczającego środowiska naturalnego oraz zachowanie jego unikalnych walorów;
- dbanie o ład przestrzenny i jego funkcjonalność dla wszystkich mieszkańców gminy;
- poprawę zdrowotności mieszkańców.

Ochrona środowiska oraz ładu przestrzennego jest jednym z warunków zachowania zrównoważonego rozwoju danego obszaru. Zrównoważony rozwój – wg Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska – to taki rozwój społeczno- gospodarczy w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

Koniecznym jest zatem zachowanie walorów drzewickiej przyrody, ale również podejmowanie działań służących poprawie jej stanu, dzięki czemu wzrośnie także poziom warunków życia mieszkańców.

Konieczne jest również zachowanie ładu przestrzennego oraz wprowadzanie funkcjonalnych rozwiązań, które podwyższając standard życia i pracy, będą jednocześnie tworzyły harmonijną całość z otoczeniem oraz nie będą szkodliwe dla środowiska oraz zdrowia mieszkańców.

Należy również pamiętać o możliwości wykorzystania naturalnych walorów przyrody do promocji Gminy oraz rozwoju funkcji turystycznej, która może wzmocnić rozwój gospodarczy Gminy ogółem.

W ramach celu wspierane będą przede wszystkim przedsięwzięcia infrastrukturalne w zakresie gospodarki wodno- ściekowej, gospodarki odpadami komunalnymi, ochrony przyrody, ochrony przeciwpowodziowej oraz nadzwyczajnych zagrożeń środowiska. Wspierane będą również działania w zakresie ochrony powietrza, w szczególności na obszarach przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń oraz działania dostosowujące małe i średnie przedsiębiorstwa do wymogów ochrony

środowiska. W kontekście ochrony powietrza szczególną uwagę należy zwrócić na efektywność energetyczną budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej. Należy pamiętać o możliwości wykorzystywania odnawialnych źródeł energii dla produkcji energii elektrycznej i ciepłej.

Cel 4: Pogłębianie procesu odnowy wsi dla utrzymania dziedzictwa historycznego i kulturowego oraz rozwój lokalnych społeczności,

realizowany poprzez:

- kontynuację działań prowadzonych w ramach LGD „Nad Drzewiczką”;
- podniesienie jakości życia i pracy ludności zarówno w mieście jak i na obszarach wiejskich;
- budowa, przebudowa, doposażenie obiektów pełniących funkcje kulturalne;
- tworzenie i wzmacnianie więzi społecznych dla umocnienia lokalnych tradycji i kultury;
- podniesienie świadomości kulturalnej mieszkańców, aktywizacja dzieci i młodzieży;
- wykorzystanie dziedzictwa kulturowego gminy w tworzeniu nowoczesnych form nauczania oraz w procesie promocji Gminy.

Odnowa wsi jest procesem aktywizacji społeczności lokalnych o charakterze strategicznym, ukierunkowanym ku oddolnej mobilizacji zasobów wiejskich. Proces ten ma na celu zaangażowanie lokalnych społeczności w podejmowane działania na rzecz poprawy warunków życia i pracy, ale również utrzymania dziedzictwa historycznego i kulturowego. Zachodzące zmiany muszą przebiegać przy udziale mieszkańców, oddolna inicjatywa wyznacza bowiem najbardziej pożądane kierunki działania. To mieszkańcy najlepiej znają własne potrzeby, mają świadomość występujących braków i nieudogodnień, to właśnie lokalna społeczność tworzy daną wieś, a zatem to właśnie ona powinna wytyczać cele i dążyć do ich osiągnięcia. Wskazane podejście umożliwi realizację celów szczegółowych, albowiem wspólne działanie mieszkańców, przebiegające w oparciu o wytyczony plan sprawi, że każda z tych zaangażowanych osób poczuje więź ze swoją małą ojczyzną. Mieszkańcy mając świadomość o możliwości wyboru czy podjęciu decyzji są bardziej chętni do podejmowania aktywnej współpracy.

Efektom jest rozwój życia społecznego i kulturalnego wsi w oparciu o powiększaną i waloryzowaną infrastrukturę społeczną, wzrost poczucia tożsamości i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego, poprawę i nowe kształtowanie warunków życia również w sferze infrastruktury technicznej.

Dla odnowy wsi konieczne jest podnoszenie świadomości kulturalnej jej mieszkańców, tak aby byli oni świadomi historii swojej Ziemi, tradycji i regionalizmów, aby mogli przekazywać je kolejnym pokoleniom i w ten sposób zachowywali dziedzictwo kulturowe.

Wspomniane wyżej tradycje, obrzędy, czy lokalne specjały mogą również służyć promocji Gminy i jej walorów. Mogą stać się również elementem procesu nauczania dzieci i młodzieży. Mogą one zostać wykorzystane również w nowoczesnych formach nauczania, dzięki którym najmłodszy mieszkańcy Gminy szybciej, ale również z większym zainteresowaniem będą chłonąć wiedzę. Dotychczasowe metody nauczania są jak najbardziej pożądane, jednak w obliczu zachodzących zmian i coraz szybciej

następującego postępu technologicznego, konieczne jest wprowadzanie metod uwzględniających nowinki technologiczne, które będą się cieszyć zainteresowaniem uczniów.

Realizacja celu doprowadzić ma do pielęgnacji unikatowej w skali kraju kultury województwa łódzkiego, poczucia tożsamości z tą kulturą oraz wykorzystanie jej w celu promowania Gminy. Odnowa wiązać się będzie również z rozwojem małych firm i gospodarstw agroturystycznych. Mieszkańcy sami muszą wziąć odpowiedzialność za otoczenie i własne miejscowości.

Ważnym elementem współpracy będzie czynne uczestnictwo Gminy w Lokalnej Grupie Działania.

5. Zadania zmierzające do poprawy sytuacji na danym obszarze

Zadania zmierzające do poprawy sytuacji na danym obszarze stanowią Załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu. Opis zadań również znajduje się w Załączniku nr 1.

5.1. Zmiany w strukturze gospodarczej obszaru

Załącznik nr 1 do „Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2015 – 2022”.

5.2. Zmiany w sposobie użytkowania terenu

Załącznik nr 1 do „Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2015 – 2022”.

5.3. Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury

Załącznik nr 1 do „Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2015 – 2022”.

5.4. Poprawa stanu środowiska

Załącznik nr 1 do „Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2015 – 2022”.

5.5. Poprawa stanu środowiska kulturowego

Załącznik nr 1 do „Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2015 – 2022”.

5.6. Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców

Załącznik nr 1 do „Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2015 – 2022”.

6. Realizacja zadań

6.1. Planowane zadania inwestycyjne w okresie 2015 – 2022

Opis zadań inwestycyjnych planowanych do realizacji w latach 2015 – 2022 znajduje się w Załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

Wszystkie projekty są zgodne z Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego. Harmonogram ich realizacji został przedstawiony w rozdziale 8 Plan finansowy.

6.2. Zadania planowane do realizacji po roku 2022

Realizacja poszczególnych projektów jest uzależniona od otrzymania dofinansowania oraz dat ogłaszania poszczególnych konkursów w ramach RPO WŁ lub PROW. Dlatego też harmonogram ma charakter intencyjny i będzie w ramach potrzeb modyfikowany. Jeżeli na poszczególne projekty gmina nie uzyska dofinansowania będzie je prawdopodobnie realizować w kolejnych latach, w tym prawdopodobnie również po roku 2022.

6.3. Powiązania realizowanych zadań z innymi działaniami realizowanymi na terenie powiatu/województwa

- I. Powiązania Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2015 – 2022 z dokumentami i programami planistycznymi stanowiącymi wykładnię polityki regionalnej na poziomach: krajowym, wojewódzkim oraz powiatowym:

Strategia Rozwoju Kraju 2020

„Strategia ...” przedstawia Wizję Polski 2020 jako: „aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka i sprawne państwo”. W dokumencie przedstawiono główne obszary interwencji, cele

i priorytety rozwojowe. Niniejsza Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica wpisuje się w szczególności w następujące dziedziny:

Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo

Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (rozwój kapitału społecznego; zwiększenie bezpieczeństwa obywatela).

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka

Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki (poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej);

Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki (zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych);

Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego (zwiększanie aktywności zawodowej; poprawa jakości kapitału ludzkiego; zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej);

Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych (zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu; upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych; zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych);

Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko (racjonalne gospodarowanie zasobami; poprawa efektywności energetycznej; zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii; poprawa stanu środowiska; adaptacja do zmian klimatu);

Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu (modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych).

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna

Cel III.1. Integracja społeczna (zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluceniem społecznym; zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych);

Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych (podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych; zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych).

Strategie są ze sobą spójne m. in. we wszystkich wyżej wymienionych obszarach aktywności.

Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)

Zachodzi zgodność niniejszej strategii ze Strategią Rozwoju Transportu:

CEL GŁÓWNY: Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym

CEL STRATEGICZNY 1: Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego

Cele szczegółowe:

- Stworzenie nowoczesnej, spójnej sieci infrastruktury transportowej
- Poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym
- Bezpieczeństwo i niezawodność
- Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko
- Zbudowanie racjonalnego modelu finansowania inwestycji infrastrukturalnych

Polityka Energetyczna Polski do roku 2030

Strategia zgodna jest z Polityką w szczególności w zakresie rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw. Podkreślone jest w niej znaczenie energii słonecznej: „W znacznie większym niż dotychczas stopniu zakłada się wykorzystanie energii promieniowania słonecznego za pośrednictwem kolektorów słonecznych oraz innowacyjnych technologii fotowoltaicznych.”. Zwrócono również uwagę na biomasę, energię geotermalną oraz wiatr. Polityka energetyczna zakłada wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014 - 2020

Niniejsza Strategia pozostaje spójna z Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój. Realizacja większości inwestycji zaplanowana jest w układzie komplementarnym do projektów realizowanych ze środków m.in. Europejskiego Funduszu Społecznego. Zaplanowane w ten sposób przedsięwzięcia spowodują maksymalizację efektów interwencji, wpłyną na zwiększenie ich spójności oraz efektywności.

W wyniku decentralizacji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce w latach 2014-2020, 72% środków tego Funduszu zasili regionalne programy operacyjne, a 28% Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 - 2020

POIiŚ będzie kontynuacją Programu funkcjonującego w latach 2007 – 2013. Zgodność Strategii z Programem przejawia się w następujących obszarach:

- PRIORYTET I (FS)

Promocja odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej:

- produkcja, dystrybucja oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE);
- poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym;
- rozwój i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji, np. budowa sieci dystrybucyjnych średniego i niskiego napięcia.

- PRIORYTET II (FS)

Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu:

- rozwój infrastruktury środowiskowej (np. oczyszczalnie ścieków, sieć kanalizacyjna oraz wodociągowa, instalacje do zagospodarowania odpadów komunalnych, w tym do ich termicznego przetwarzania);
- ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, poprawa jakości środowiska miejskiego (np. redukcja zanieczyszczenia powietrza i rekultywacja terenów zdegradowanych);
- dostosowanie do zmian klimatu, np. zabezpieczenie obszarów miejskich przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi, zarządzanie wodami opadowymi, projekty z zakresu małej retencji oraz systemy zarządzania klęskami żywiołowymi.

- PRIORYTET III (FS)

Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej:

- rozwój drogowej i kolejowej infrastruktury w sieci TEN-T, połączeń kolejowych poza tą siecią oraz w aglomeracjach;
- niskoemisyjny transport miejski, transport śródlądowy, morski i intermodalny;
- poprawa bezpieczeństwa w ruchu lotniczym.

- PRIORYTET V (EFRR)

Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa energetycznego:

- rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu gazu ziemnego i energii elektrycznej, np. budowa sieci przesyłowych i dystrybucyjnych gazu ziemnego lub energii elektrycznej.

- PRIORYTET VI (EFRR)

Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego:

- inwestycje w ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zasobów kultury, np. instytucji kultury, czy też szkół artystycznych.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020

Jak czytamy w Strategii: „Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 przyjmuje następującą wizję rozwoju regionu:

REGION SPÓJNY TERYTORIALNIE I WIZERUNKOWO, KREATYWNY I KONKURENCYJNY W SKALI KRAJU I EUROPY, O NAJLEPSZEJ DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ, WYRÓŻNIAJĄCY SIĘ ATRAKCYJNOŚCIĄ INWESTYCYJNĄ I WYSOKĄ JAKOŚCIĄ ŻYCIA. Terytorium województwa łódzkiego cechować będą silne powiązania wewnętrzne i zewnętrzne oraz atrakcyjne warunki zamieszkania i pracy. Promowane będą kreatywne postawy mieszkańców i przedsiębiorców. Zagwarantowanie najlepszej dostępności komunikacyjnej przełoży się na wysoką atrakcyjność inwestycyjną. Istotnym czynnikiem podnoszącym warunki i poziom życia mieszkańców będzie wysoka jakość środowiska przyrodniczego osiągnięta dzięki racjonalnej gospodarce jego zasobami. Województwo łódzkie będzie postrzegane jako region kreatywny i konkurencyjny, wyróżniający się specyficznym potencjałem efektywnie wykorzystywanym na rzecz długookresowego wzrostu oraz zrównoważonego i trwałego rozwoju.

Misja regionu łódzkiego zorientowana na:

PROWADZENIE ZINTEGROWANEJ I TERYTORIALNIE UKIERUNKOWANEJ POLITYKI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU, OPARTEJ NA WSPÓŁPRACY GOSPODARCZEJ, BUDOWANIU WIĘZI SPOŁECZNYCH ORAZ TOŻSAMOŚCI REGIONALNEJ.

Misja koncentruje strategiczne kierunki działań na:

- budowaniu przyszłości (dobrobytu) regionu dzięki wzmocnieniu endogenicznych potencjałów Województwa oraz współpracy gospodarczej, zarówno w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym;
- budowaniu powiązań między mieszkańcami i społecznościami oraz sprzyjaniu kreowaniu tożsamości Regionalnej z uwzględnieniem wielokulturowości i różnorodności regionalnej.”

Niniejsza Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2015 – 2022 wpisuje się w swych założeniach w wykładnię rozwoju województwa łódzkiego. Jej cele są spójne z celami strategicznymi dokumentu, a więc także z celami operacyjnymi oraz strategicznymi kierunkami działań. Realizacja działań zawartych w Strategii Gminy i Miasta przyczynia się do realizacji założeń wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

Plan Przeciwdziałania Depopulacji w Województwie Łódzkim

Celem głównym Planu jest „Odbudowa kapitału ludzkiego poprzez tworzenie sprzyjających warunków na rynku pracy, rozwój wykształcenia i kompetencji oraz poprawę jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego w perspektywie krótko i długookresowej.” Cel ten jest realizowany za pomocą celów szczegółowych. Przedmiotowa Strategia jest zgodna w szczególności z celami o brzmieniu:

- Dostępność i atrakcyjność miejsc pracy w regionie, sprzyjające warunki dla napływu ludności do województwa łódzkiego;
- Równe szanse edukacyjne w regionie, wysoka jakość usług świadczonych w systemie oświaty oraz równy poziom kształcenia na obszarach miejskich i wiejskich, w tym wsparcie na rzecz przeciwdziałania marginalizacji osób z obszarów wiejskich;
- Modernizacja szkolnictwa zawodowego oraz dostosowanie oferty edukacyjnej placówek kształcenia ustawicznego i praktycznego do potrzeb regionalnego i lokalnego rynku pracy;
- Zdrowi i świadomi profilaktyki zdrowia mieszkańcy województwa;
- Aktywizacja zawodowa kobiet/osób powracających na rynek pracy po przerwie związanej z wychowywaniem dzieci lub opieką nad osobami zależnymi;
- Wysoka atrakcyjność zatrudniania osób z grup defaworyzowanych (kobiety/młode matki/osoby niepełnosprawne) dla potencjalnego pracodawcy.

Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Łódzkiego – „LORIS - 2030”

Wizja Innowacyjnego Województwa Łódzkiego w roku 2030 brzmi: „Spójny terytorialnie i wizerunkowo, kreatywny i konkurencyjny w skali kraju i Europy, o najlepszej dostępności komunikacyjnej, wyróżniający się atrakcyjnością inwestycyjną i wysoką jakością życia.”.

Misją jest natomiast: „Prowadzenie aktywnej polityki innowacyjnej z wykorzystaniem potencjału wewnętrznego regionu do pobudzania kreatywności i przedsiębiorczości mieszkańców w trosce o zrównoważony rozwój.”

Województwo Łódzkie w 2030 to region:

- W którym siłą jest różnorodność.
- Który posiada tożsamość kulturową i gospodarczą.
- Który jest otwarty i przychylny dla przedsiębiorstw.
- Kreatywnych ludzi i przedsiębiorców.
- Silnego i konkurencyjnego lokalnego biznesu.

- Lokalnych patriotów.

Przekładając zapisy „LORIS – 2030” na rzeczywistość lokalną, widoczna jest zależność pomiędzy niniejszą Strategią, a dokumentem wojewódzkim. Cel Strategii Gminy i Miasta Drzewica wpisuje się w przedstawioną powyżej Wizję i Misję.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020

Stwierdza się zgodność strategii z Projektem RPO WŁ na lata 2014 – 2020, wersja 4.0 (w momencie sporządzania Strategii była to najbardziej aktualna wersja dokumentu).

RPO WŁ na lata 2014 – 2020 składać się będzie z siedmiu osi priorytetowych:

Oś priorytetowa I – Innowacyjność i konkurencyjność

Oś priorytetowa II – Transport

Oś priorytetowa III – Gospodarka niskoemisyjna i ochrona środowiska

Oś priorytetowa IV – Rewitalizacja i usługi dla społeczeństwa

Oś Priorytetowa V – Zatrudnienie i włączenie społeczne

Oś Priorytetowa VI – Kompetencje i adaptacyjność

Oś Priorytetowa VII – Pomoc techniczna

Niniejsza Strategia zgodna jest w swych zapisach z działaniami w obrębie:

- Osi priorytetowej I – Innowacyjność i konkurencyjność, w szczególności w ramach wzmocnienia konkurencyjności MŚP, sektora rolnego - spójność polega m.in. na promowaniu przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm; wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji.

Osi priorytetowej II – Transport

Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej.

Osi priorytetowej III – Gospodarka niskoemisyjna i ochrona środowiska

Powiązanie jest widoczne w ramach wspierania przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, w szczególności wspierania wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych; wspierania efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym. Spójność polega także na promowaniu dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zachowaniu i ochronie środowiska naturalnego oraz wspieraniu efektywnego gospodarowania zasobami, m.in. poprzez inwestowanie w sektor gospodarki odpadami/wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie.

Osi priorytetowej IV – Rewitalizacja i usługi dla społeczeństwa

Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK: wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia. Powiązanie widoczne jest także w działaniach ukierunkowanych na zachowanie i ochronę środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami: zachowanie, ochronę, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego oraz podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu). Bardzo istotne jest także promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją: inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych, oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych oraz wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

Osi priorytetowej V – Zatrudnienie i włączenie społeczne

Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników: praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją: aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.

Osi priorytetowej VI – Kompetencje i adaptacyjność

Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników: równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę; przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian; aktywne i zdrowe starzenie się. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie: ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2015 - 2022 jest spójna ze wszystkimi osiami priorytetowymi wyszczególnionymi w Projekcie RPO WŁ na lata 2014 – 2020.

Strategia Rozwoju Powiatu Opoczyńskiego na lata 2014 – 2020

Strategia formułuje wizję regionu jako:

„Powiat opoczyński polskim zagłębiem ceramiczno- budowlanym, obszarem atrakcyjnym turystycznie, miejscem kultywowania lokalnych tradycji i oferującym godne warunki bytowe mieszkańcom.”

oraz misję:

„Osiągnięcie pozycji lidera branży ceramiczno- budowlanej poprzez wykorzystanie obszaru funkcjonalnego oraz walorów krajobrazowych i kulturowych w celu zwiększenia atrakcyjności regionu.”

Wyznaczono również trzy cele strategiczne:

1. Wzmacnianie potencjału gospodarczego wokół zasobów posiadanych przez Powiat
2. Rozwój turystyki i rekreacji
3. Poprawa jakości życia mieszkańców

Cele strategii określone dla miasta i gminy Drzewica wpisują się w cele określone powyżej. Realizacja celów drzewickiej strategii sprzyja realizacji celów określonych dla całego Powiatu. Strategia Powiatu ma na celu jego szeroko pojęty rozwój obszaru, zatem wszelkie działania podejmowane w ramach miasta i gminy Drzewica przyczyniające się do wzrostu społeczno- gospodarczego tejże jednostki, realizują założenia dokumentu opracowanego dla Powiatu Opoczyńskiego.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Opoczyńskiego na lata 2012 – 2015 z uwzględnieniem lat 2016 – 2019, Opoczno 2012

Dokument zawiera cele strategiczne (główne), do których zaliczono:

- Poprawę stanu środowiska;
- Podniesienie walorów przyrodniczych powiatu;
- Minimalizację zagrożeń dla środowiska;
- Rozwój gospodarczy w oparciu o wysoką świadomość ekologiczną mieszkańców.

Jak czytamy następnie w Programie:

„Na realizację celów strategicznych składają się działania we wszystkich komponentach ochrony środowiska. Założenia planu zadań na lata 2012 - 2015 i lata 2016 – 2019 przeprowadzono w podziale na grupy:

1. Ochrona powietrza atmosferycznego;
2. Ochrona przed hałasem;
3. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym;
4. Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych;
5. Gospodarka odpadami;
6. Ochrona gleb i powierzchni ziemi;
7. Ochrona środowiska przyrodniczego;
8. Minimalizacja zagrożeń dla środowiska;
9. Przyjazny środowisku naturalnemu rozwój gospodarczy;
10. Edukacja ekologiczna.”

Wśród działań wymienia się:

- zmniejszenie zapotrzebowania na energię – termomodernizacja budynków;

- modernizacja źródeł ciepła i sieci ciepłowniczej, podłączenia do lokalnych sieci ciepłowniczych, rozwój sieci gazowej;
- modernizacja systemu komunikacyjnego w celu zmniejszenia emisji spalin;
- popularyzacja ekologicznych źródeł energii – budowa sieci gazociągowych,
- modernizacja sieci elektroenergetycznych oraz popularyzacja odnawialnych źródeł energii;
- racjonalizację gospodarki wodnej w gminach powiatu opoczyńskiego poprzez:
 - rozbudowę lub modernizację sieci wodociągowej;
 - kontynuację budowy sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej;
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu;
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych pochodzących z gospodarstw domowych, biur, jednostek administracji publicznej;
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych trafiających na docelowe składowiska – przez wprowadzenie powszechnego systemu selektywnej zbiórki odpadów;
- właściwe zagospodarowanie terenów nadrzecznych i zbiorników wodnych:
 - egzekwowanie regulaminu utrzymania porządku i czystości;
 - ochronę jakości powietrza, wód i gleby;
 - monitoring zagrożeń środowiska;
 - edukację ekologiczną.

Niniejsza Strategia zawiera działania spójne z wyżej wymienionymi, komplementarne wobec siebie – zachodzi zatem zgodność pomiędzy dokumentami.

Lokalna Strategia Rozwoju Lokalna Grupa Działania „Nad Drzewiczką”

Strategia określa cele ogólne:

I. Poprawa jakości życia z uwzględnieniem rozwoju dziedzin rekreacji, turystyki i kultury;

II. Rozwój potencjału społecznego i aktywizacja mieszkańców LGD;

oraz

- cele szczegółowe do celu ogólnego I:

1. Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i kulturalnej;

2. Promocja obszaru LGD;

3. Rozwój przedsiębiorczości, w tym różnicowanie działalności w kierunku działalności nierolniczej;

- cele szczegółowe do celu II:

1. Wspieranie inicjatyw społecznych na rzecz rozwoju społeczności lokalnych;

2. Podnoszenie wiedzy i umiejętności mieszkańców, w tym w zakresie pozyskiwania zewnętrznego dofinansowania.

LGD obejmuje teren gminy Drzewica, a zatem podejmowane w jej ramach działania służą rozwojowi tego obszaru. Niniejsza strategia jest zbieżna z zapisami strategii LGD. Obydwa dokumenty powstały w celu kreowania zrównoważonej polityki rozwoju społeczno- gospodarczego Drzewicy.

- II. Zadania realizowane w ramach strategii rozwoju powinny być również komplementarne z innymi dokumentami określającymi rozwój danego obszaru, stanowić ich uzupełnienie i przyczyniać się do kompleksowego, zrównoważonego rozwoju danego obszaru. W związku z tym, niniejsza Strategia pozostaje w ścisłym powiązaniu z:

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Drzewica na lata 2009 – 2013

Jak zapisano w PRL celem głównym jest „Zapewnienie mieszkańcom gminy wysokiego poziomu życia poprzez rozwój przedsiębiorczości, turystyki, tworzenie przyjaznych warunków zamieszkania.”

Dla realizacji tego celu określono cele strategiczne, zaś dla nich cele cząstkowe.

Wśród celów strategicznych wyróżniono:

1. Wspieranie rozwoju gospodarczego w Gminie Drzewica
2. Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury społecznej i rozwój funkcji kulturalnych
3. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego
4. Odnowa wsi - pielęgnacja kultury i tradycji

Widoczna jest bezpośrednia zgodność pomiędzy Planem a niniejszą Strategią. Cele dokumentów są zbieżne, dokumenty są komplementarne wobec siebie, Strategia stanowi kontynuację PRL na lata 2009 – 2013, co jest dowodem na zachowanie ciągłości działań, jednocześnie świadczy to o prowadzeniu przemyślanej polityki rozwoju społeczno- gospodarczego obszaru w oparciu o analizę i uwzględnianie zmian zachodzących w otoczeniu.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Drzewica

W Studium określono ogólne zasady polityki zagospodarowania przestrzennego, należą do nich:

- Dążenie do poprawy ładu przestrzennego na drodze sukcesywnego wdrażania opracowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- Ochrona i optymalne wykorzystanie istniejących wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego.
- Ochrona i modernizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz realizacja programów [dolesień] zalesień.
- Zachowanie terenów otwartych wyłączonych z zabudowy kubaturowej i w miarę możliwości wyłączonych z lokalizacji nadziemnych urządzeń infrastruktury technicznej.
- Intensyfikacja rozwoju Drzewicy; rozbudowa, sanacja i rekonstrukcja układów substandardowych na drodze wdrażania opracowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- Rozwój obszarów rekreacji weekendowej i pobytovej oraz rozwój budownictwa [letniskowego] rekreacji indywidualnej na atrakcyjnych obszarach gminy.

- Wdrożenie procedur przygotowania obszarów stanowiących potencjalną ofertę miasta i gminy Drzewica dla pozyskania inwestorów realizujących oczekiwane i niezbędne dla rozwoju gminy inwestycyjne przedsięwzięcia.
- Tworzenie wewnętrznych, organizacyjnych i programowych podstaw dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego.
- Modernizacja układu komunikacji kołowej oraz zachowanie rezerw pod rozwój sieci komunikacyjnej.
- Realizacja ścieżek rowerowych na obrzeżach komunikacji kołowej oraz ścieżek rowerowych - rekreacyjnych, łączących atrakcyjne obszary gminy.
- Tworzenie organizacyjnych i programowych podstaw dla rozwoju usług i działalności gospodarczej.
- Dbalność o higienę i estetykę miejsc zamieszkiwania, pracy i wypoczynku.

Niniejsza strategia rozwoju zgodna jest z zapisami Studium.

III. Inwestycje Gminy i Miasta Drzewica komplementarne wobec planowanych działań:

Poniżej przedstawiono przykładowe inwestycje przeprowadzone przez Gminę i Miasto Drzewica w ostatnich latach. Projekty te są komplementarne względem tych planowanych do realizacji w niniejszej Strategii.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007 – 2013

Tytuł projektu	Wartość projektu/ wartość dofinansowania	Okres realizacji
„Aktywizacja i integracja kobiet w Gminie Drzewica”	50 000,00 zł/ 50 000,00 zł	2010 rok
„Budowanie tożsamości lokalnej poprzez spotkania integrujące mieszkańców”	49 997,00 zł/ 49 997,00 zł	lata 2008 - 2009
„Dożynki Gminne - Krzczonów 2009”	49 740,00 zł/ 49 740,00 zł	2009 rok
„Indywidualizacja Nauczania i Wychowania Uczniów Klas I-III w Gminie Drzewica”	205 220,40 zł/ 205 220,40 zł	lata 2012 - 2013
„Uwierz w Siebie”	1 450 997,60 zł/ 1 303 134,80 zł	lata 2008 - 2014

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013

Tytuł projektu	Wartość projektu/ wartość dofinansowania	Okres realizacji
„Wsparcie systemu ratowniczo-gaśniczego powiatu opoczyńskiego poprzez zakup pojazdu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Drzewica”	636 240, 00 zł/ 540 804,00 zł	2010 rok
"Budowa Regionalnego Centrum Kultury w Drzewicy"	14 290 773,80 zł/ 7 133 531,28 zł	2010 - planowana data finansowego zakończenia

realizacji projektu:
31.12.2014**Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013**

Tytuł projektu	Wartość projektu/ wartość dofinansowania	Okres realizacji
„Remont Placu Wolności w Drzewicy”	788 091,92 zł/ 461 251,00 zł	2010 rok
„Przebudowa i rozbudowa wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku strażnicy OSP w miejscowości Strzyżów z przeznaczeniem na świetlicę wiejską”	368 379,62 zł/ 226 462 zł	lata 2009 - 2010
„Przebudowa i rozbudowa wraz ze zmianą sposobu użytkowania budynku strażnicy OSP w miejscowości Dąbrówka z przeznaczeniem na świetlicę wiejską”	455 025,16 zł/ 233 259,00 zł	lata 2010 - 2011
„Przebudowa i rozbudowa istniejącego budynku strażnicy OSP wraz ze zmianą sposobu użytkowania na świetlicę wiejską w Domasznie”	333 229,27 zł/ 199 486,89 zł	2012 rok
„Rozbudowa i wyposażenie wraz ze zmianą sposobu użytkowania strażnicy OSP w m. Zakościele z przeznaczeniem na świetlicę wiejską”	194 657,58 zł/ 119 574,88 zł	2012 rok
„Program zwiększenia atrakcyjności turystycznej Zalewu Drzewickiego - etap 1 (ścieżka pieszo- rowerowa, oświetlenie, plac zabaw, pomost pływający)”	448 614,98 zł/ 272 307,00 zł	2011 rok
„Remont stadionu MGKS „Gerlach” Drzewica w Drzewicy”	1 226 726,76 zł/ 227 693,00 zł	lata 2013 - 2014
„Przebudowa boiska LKS „Radzice” w Radzicach Dużych”	545 947,64 zł/ 333 766,00 zł	2012 rok
„Budowa placu zabaw i boiska w miejscowości Brzuza”	120 706,67 zł/ 78 508,00 zł	2012 rok
„Budowa placu zabaw w miejscowości Radzice Małe”	69 065,08 zł/ 39 127,00 zł	2012 rok
„Budowa zbiornika wyrównawczego wody pitnej na terenie stacji uzdatniania wody w Strzyżowie”	437 492,48 zł/ 259 283 zł	2009 rok
„Remont infrastruktury wodno- kanalizacyjnej na terenie Gminy Drzewica”	1 452 650,56 zł/ 852 818,97 zł	2012 rok
„Instalacja pomp ciepła i kolektorów słonecznych na budynkach użyteczności publicznej w gminie Drzewica”	2 218 565,96 zł/ 1 308 001,00 zł	2012 - 2013
„Organizacja Dożynek Powiatowo-Gminnych w Drzewicy”	39 763,73 zł/ 22 861 zł	2010 rok
„Wydanie folderu i kalendarza promocyjno-informacyjnego Gminy i Miasta Drzewica”	27 159,00 zł/ 16 000,00 zł	2012 rok
„Organizacja imprez kulturalnych i sportowych na terenie gminy Drzewica”	59 921,31 zł/ 30 642,01 zł	2013 rok
Budowa odcinków sieci kanalizacyjnej w miejscowościach: Strzyżów, Dąbrówka, Zakościele oraz odcinka sieci wodociągowej w miejscowości Strzyżów	527 592,06 zł/ 263 698,00 zł	2014 rok

Rozbudowa, przebudowa i wyposażenie budynku OSP w miejscowości Trzebina z przeznaczeniem na świetlicę wiejską	516 572,12 zł/ 281 914,00 zł	2014 rok
Budowa placów zabaw w miejscowości Domaszno i Dąbrówka	50 428,80 zł/ 25 000,00 zł	2014 rok
Budowa placu zabaw w miejscowości Radzice Duże	35 669,40 zł/ 23 424,00 zł	2014 rok
Budowa siłowni zewnętrznych w miejscowości Drzewica	39 999,60 zł/ 25 000,00 zł	2014 rok
Kultywowanie tradycji ludowych na terenie gminy Drzewica poprzez organizację dożynek gminnych	33 970,45 zł/ 25 600,00 zł	2014 rok

Oprócz projektów, które uzyskały dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych Gmina przeprowadziła w latach 2007 – 2013 kilkadziesiąt inwestycji obejmujących infrastrukturę drogową, wodociągową, kanalizacyjną. Realizowano zadania z zakresu termomodernizacji budynków, ale również remontów np. przedszkoli.

7. Oczekiwane wskaźniki efektów realizacji Strategii

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Drzewica na lata 2015 - 2022 będzie monitorowana za pomocą zestawu wskaźników. Pomoże to wyciągać wnioski i mierzyć skuteczność działań podejmowanych przez Gminę i Miasto. Wskaźniki realizacji Strategii nie są tożsame ze wskaźnikami poszczególnych projektów realizowanych w ramach Programów Unijnych. Wskaźniki Strategii są bardziej ogólne i obrazują ogólne zmiany w Gminie i Mieście, w następstwie realizacji różnych powiązanych ze sobą projektów. Dołożono wszelkich starań, aby poszczególne projekty wzajemnie na siebie oddziaływały

tworząc efekt synergii. I tak działania związane z infrastrukturą techniczną połączono np. z działalnością edukacyjną, szkoleniową, co ma w rezultacie wpłynąć np. na rozwój przedsiębiorczości czy zwiększenie liczby miejsc pracy. Strategia ocenia te działania spójnie.

Niezwykle ważnym i niezbędnym etapem jest wyciągnięcie wniosków z realizacji Strategii.

Poszczególne wskaźniki nie są również podporządkowane danym celom strategicznym. Ze względu na efekt synergii należy je monitorować wspólnie.

Poniżej przedstawiono wskaźniki efektów realizacji Strategii:

Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców

Wartości wskaźnika można zweryfikować na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego. Należy je porównać z poziomem bezrobocia mieszkańców, w tym z bardziej szczegółowymi danymi o strukturze osób bezrobotnych, które są dostępne w Powiatowym Urzędzie Pracy. Należy również skorelować je z poziomem średnich dochodów mieszkańców. Szczegółowa analiza wskaże, czy występują pomiędzy tymi wskaźnikami zależności.

Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie

Jest to bardzo pożądany kierunek zmian w obszarze społeczno- gospodarczym. Aktywizacja miejscowej ludności nie tylko polepszy stan i jakość jej życia, ale również wpłynie pozytywnie na rozwój całej Gminy i Miasta Drzewica. Dane te należy porównać do wskaźników dotyczących poziomu wykształcenia, wysokości średnich dochodów mieszkańców, ale również ilości podmiotów gospodarczych funkcjonujących w Gminie.

Liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych w Gminie

Pożądany jest wzrost liczby przedsiębiorstw oraz miejsc pracy w szczególności dla miejscowej ludności. Należy regularnie sprawdzać wartość wskaźnika oraz strukturę podmiotów funkcjonujących w Gminie i Mieście. Wnikliwa analiza wskaże, które z branż rozwijają się, a w których działach obserwowany jest spadek liczby przedsiębiorców. Wskaźnik jest ściśle powiązany z dwoma powyżej, ale również ze wskaźnikiem mówiącym o dochodach miejscowej ludności.

Wzrost cen działek na terenie Gminy

Dane dostępne w Urzędzie Gminy i Miasta w Drzewicy. Wzrost wartości wskaźnika będzie świadczyć o wzroście atrakcyjności tych terenów. Będzie jednocześnie wyrazem zasadności podejmowanych działań inwestycyjnych na rzecz rozwoju Gminy i Miasta.

Wzrost średnich dochodów gospodarstw domowych

Wzrost wskaźnika wpłynie na lepszy rozwój społeczno- gospodarczy całej Gminy i Miasta Drzewica. Posiadanie większych środków finansowych powiększa wachlarz produktów i usług, z których

korzystają mieszkańcy. Daje również możliwość inwestowania zgromadzonych środków. Bardzo często niewystarczające zasoby finansowe hamują rozwój przedsiębiorstw, ich zwiększenie może zatem doprowadzić do unowocześnienia prowadzonych gospodarstw albo wprowadzania nowych produktów, usług lub rozwiązań w przedsiębiorstwach.

Polepszenie stanu zdrowia mieszkańców

Dane można zweryfikować w jednostkach służby zdrowia. Wszelkie inwestycje, których efektem będzie polepszenie stanu i jakości środowiska przyrodniczego, a także bezpośrednie inwestycje w infrastrukturę społeczną, w szczególności sportową, powinny przynieść pozytywne aspekty zdrowotne dla mieszkańców Gminy i Miasta.

Poprawa jakości życia mieszkańców

Wzrost jakości życia mieszkańców Gminy i Miasta będzie przejawiać się poprzez zwiększenie liczby ludności zamieszkującej Gminę i Miasto Drzewica oraz dodatnie wartości salda migracji – w szczególności - wewnętrznych. Będą one świadczyły o polepszeniu się warunków dla zamieszkania i pracy, a zatem poprawy jakości życia mieszkańców.

Spadek kosztów utrzymania budynków

Dane można zweryfikować w Urzędzie Gminy i Miasta w Drzewicy. Jest to bardzo pożądanym kierunkiem zmian, dzięki któremu zaoszczędzone pieniądze będzie można przeznaczyć na inne działania służące rozwojowi Gminy i Miasta oraz ich mieszkańców. Wskaźnik ten należy skorelować z poczynionymi w Gminie i Mieście inwestycjami, w szczególności w zakresie termomodernizacji, wykorzystania odnawialnych źródeł energii jak i wprowadzenia rozwiązań energooszczędnych.

Wzrost liczby mieszkańców Gminy i Miasta

Szczegółowe dane dostępne są na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego. Rejestrację prowadzi się w podziale na płeć. Liczba mieszkańców wynika z ruchu naturalnego ludności oraz ruchu migracyjnego. Wzrost wartości wskaźnika będzie świadczyć o polepszeniu się warunków dla osiedlenia w Gminie i Mieście Drzewica. Warto sprawdzić, czy wzrost ludności jest wynikiem migracji czy też wzrostu liczby urodzeń.

8. Plan finansowy

Plan finansowy realizacji Strategii stanowi Załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu. Realizacja poszczególnych projektów jest uzależniona od otrzymania dofinansowania oraz dat ogłaszania poszczególnych konkursów w ramach RPO WŁ lub PROW. Dlatego też harmonogram ma charakter intencyjny i będzie w ramach potrzeb modyfikowany.

9. System wdrażania Strategii

Strategia jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu Strategii towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Strategia gminy i miasta jest warunkiem koniecznym rozwoju danej jednostki terytorialnej. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby mógł przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jego wdrażanie, czuwanie nad jego realizacją i kontrolowanie przebiegu.

Właściwy proces wdrażania Strategii wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Przedkładana Strategia jest "własnością" społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim była budowana. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Niezwykle istotne jest partnerstwo ponadgminne. Wdrażanie wytyczonych planów zakłada potrzebę animacji od podstaw, która wiąże się z głębszymi kwestiami, takimi jak: zmiana mentalności, stosunki społeczne oraz kultura lokalna, których ewolucja jest procesem rozłożonym na wiele lat.

Realizacja Strategii uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe Gminy wskazują, że na realizację przyjętych celów Jednostka zabezpieczy 15% wkładu w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Za wdrażanie Strategii odpowiedzialny będzie Urząd Gminy i Miasta Drzewica.

1. Zarządzanie

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Strategii będzie pełnił specjalnie powołany zespół pracowników. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- zapewnienia zgodności realizacji Strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych;
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Strategii;
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Strategii;
- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Strategii;
- zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach;
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Strategii.

2. Instytucja wdrażająca Strategię Gminy i Miasta Drzewica.

Urząd Gminy i Miasta, jako instytucja wdrażająca Strategię, odpowiedzialna będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne;
- bezpośrednią realizację działań przewidzianych w Strategii w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania;
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

W przypadku Strategii, kluczową postacią w procesie jej realizacji i monitoringu jest Burmistrz. Kierując bieżącą działalnością, ma największy wpływ zarówno na sam proces opracowywania Strategii, jej wdrażania, jak również oceny jej realizacji. Do najważniejszych zadań Burmistrza w zakresie zarządzania i monitoringu należałoby bezpośredni nadzór nad wdrażaniem strategii oraz wyznaczenie koordynatora jej realizacji.

Ważną rolę w procesach wdrożeniowych Strategii odgrywać powinien koordynator strategii jako osoba zaangażowana bezpośrednio w realizację zadań wyznaczonych w Dokumentcie i dobrze zorientowana w istniejących realiach, mająca jednocześnie bezpośredni wpływ na procesy gospodarcze i społeczne zachodzące w gminie i mieście.

Główne zadania koordynatora polegałyby na:

- bieżącej analizie stanu realizacji Strategii;
- obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających lub mogących wpłynąć na realizację strategii;
- prowadzeniu bazy informacji;
- wypracowaniu kryteriów oceny stanu realizacji Strategii;
- aktywnym poszukiwaniu źródeł finansowania.

Wdrażanie na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Opierać powinno się ono na odpowiednim rozdziale zadań realizacyjnych w ramach struktury organizacyjnej Urzędu. Pozwala to na koncentrowanie się na konkretnym przedsięwzięciu, a tym samym zwiększa jego efektywność.

10. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii

10.1. System monitorowania

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zawansowania projektu czy strategii i jej zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób,

aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowania wdrażania Strategii oraz jej poszczególnych elementów dokonywać będzie Komitet Monitorujący. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania Strategii i jej realizacji, w skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie Strategii. Skład Komitetu Monitorującego przedstawiać się będzie zatem następująco:

- Burmistrz Gminy i Miasta Drzewica;
- Skarbnik Gminy;
- Koordynator Zespołu;
- Przedstawiciel Rady Gminy.

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz na pół roku. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komitetu przez Sekretariat Komitetu. Funkcję Sekretariatu Komitetu Monitorującego pełnić będzie sekretariat Urzędu Gminy i Miasta Drzewica. Obowiązkiem Sekretariatu będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji Strategii w formie standardowego raportu monitorującego. Obowiązkiem Sekretariatu będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego, zawierających ustalenia w/w posiedzeń i przesyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całej Strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i Strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane z wdrażaniem Strategii, Komitet Monitorujący powinien podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Na koniec każdego podokresu planowania (tzn. styczniu 2022 roku) Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń Strategii. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami Strategii, a jego rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie szczegółowo wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Urzędzie Gminy i Miasta w Drzewicy.

10.2. Sposób oceny

W procesie monitorowania Strategii przewidziano następujące fazy:

Ocenę wstępną

Rozpoczęcie każdego programu i wchodzących w jego skład projektów poprzedzone zostanie ustaleniem wszelkich parametrów ilościowych i jakościowych (wskaźniki określające wyniki realizowanych zadań). Zostaną również wyraźnie określone etapy cząstkowe realizacji poszczególnych zadań (termin rozpoczęcia i zakończenia). Przyjęte raz parametry powinny być stosowane przez cały czas realizacji programów i projektów.

Monitoring sterujący

Dotyczy całego okresu wdrażania projektu. Zadaniem prowadzonego monitorowania będzie wykrycie wszelkich odchyień, jakie mają miejsce w trakcie realizacji projektu.

Kontrolę końcową - ewaluację efektów

Ewaluacja zaczyna się w już procesie planowania/programowania. Można powiedzieć, że planowanie ukierunkowuje ewaluację i ewaluacja ukierunkowuje planowanie przyszłych działań. Jest to bardzo ważna funkcja ewaluacji, gdyż pozwala na zbadanie wewnętrznej logiki programu/projektu. Logika programu/projektu opisuje relacje pomiędzy wszystkimi jego elementami: potrzebami, strategią, celami, nakładami, działaniami, produktami, rezultatami i wpływem. Ewaluacja, badając wewnętrzną spójność programu/projektu, weryfikuje w jaki sposób nakłady programu przekształcane są w produkty, jak produkty prowadzą do uzyskania rezultatów i oddziaływania, a więc i zaspokojenia potrzeb grup docelowych.

Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z programów finansowanych przez Unię Europejską. Głównym zadaniem jest zatem dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji:

- identyfikacja słabych i mocnych stron;
- oszacowanie możliwości i ograniczeń;
- usprawnienie zarządzania;
- wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego;
- poprawianie błędów dla celów odpowiedzialności;
- wsparcie alokacji zasobów finansowych;
- ulepszenie procesu decyzyjnego.

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- działania programów;
- wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów;
- wpływu na problemy, do których odnoszą się programy;
- wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia programów i projektowania nowych programów;
- identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Jednym z celów ewaluacji jest również zapewnienie przejrzystości wykorzystania środków publicznych poprzez przekazywanie i upowszechnianie informacji o powodzeniu lub niepowodzeniu przedsięwzięć

finansowanych z programów pomocowych. Ewaluacja ma również wymiar edukacyjny. Uczy bowiem rejestrować i stymulować zmianę, analizować i rozumieć złożoność zjawisk.

Ocena końcowa powinna określić, na ile zakładane w Strategii cele zostały osiągnięte oraz ustalić przyczyny wszelkich odchyłeń w realizacji. Ewaluacja posłuży za podstawę sprawdzenia, czy planowane efekty są zgodne z przyjętymi celami i ich miarami. W trakcie ewaluacji zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wnioski z ewaluacji zostaną wykorzystane w trakcie realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości.

10.3. Sposób inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

Uwarunkowania współpracy

Fundamentem ideowym wyznaczającym podstawy współpracy państwa, w tym samorządów terytorialnych i organizacji pozarządowych jest zasada subsydiarności, zapisana w preambule Konstytucji RP. Zakłada ona, że państwo bierze na siebie tylko te zadania, których nie są w stanie rozwiązać obywatele i ich wspólnoty. Praktyczną konsekwencją przyjęcia tej zasady jest decentralizacja państwa i przekazywanie władzy lokalnej wspólnotom samorządowym. Bardzo ważnym krokiem na tej drodze jest przeniesienie znacznej części kompetencji rządu centralnego samorządom: powiatom i województwom. Obok tego procesu powinien się dokonywać proces przekazywania części kompetencji

państwa obywatelom dobrowolnie zreszającym się dla rozwiązywania zadań społecznych. Przemawiają za tym nie tylko względy ideowe, ale i praktyczne. Nie chodzi tylko o to, że obywatele mają prawo sami definiować swoje problemy i liczyć na pomoc państwa w ich rozwiązywaniu, ale także o to, iż w wielu dziedzinach organizacje te szybciej i taniej potrafią rozwiązać problemy niż administracja rządowa i samorządowa.

Podstawowym faktem, który winni uświadamiać sobie wszyscy samorządowcy i pozarządowcy jest to, że podmiotem ich działania są ludzie. Zarówno samorząd lokalny, jak i organizacje pozarządowe, choć w oparciu o różne podstawy (samorząd z mocy prawa, organizacje dobrowolnie) są reprezentantami społeczności. Obie te instytucje, znów w różny sposób i na różnych zasadach, dążą do wspólnego celu. Jest nim zaspokajanie potrzeb społecznych, służenie ludziom, którzy wybrali swoich przedstawicieli do tych instytucji. Zrozumienie tego, skądinąd oczywistego faktu, nie jest wcale powszechne, a jest to przecież fundament współdziałania, w ramach wspólnej misji, jaką jest dobro społeczności lokalnej. Organizacje pozarządowe z reguły są znacznie bliżej ludzi, wyrastają w odpowiedzi na ich konkretne potrzeby. Administracja natomiast często (na całym świecie zresztą) zapomina o swojej misji, o tym, komu służy. Świadomość misji, nadanie podmiotowości ludziom uruchamia proces uwłaszczenia obywateli, przywrócenia im podmiotowości poprzez tworzenie możliwości wpływania na własne sprawy. Jednym z nurtów takiego procesu uwłaszczenia obywateli jest budowanie współpracy władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi, które pełnią funkcję uspołeczniania życia zbiorowego.

Organizacje, o czym była już mowa, powstają tam, gdzie pojawiają się niezaspokojone potrzeby. Najczęściej są odpowiedzią na problemy dnia codziennego, gdyż te właśnie są najbardziej istotne. Część organizacji w sposób świadomy pozostaje na tym poziomie działania. To jest ich misja, tak określiły swoją rolę i miejsce: pomagać wtedy, gdy pojawia się problem. Najczęściej zresztą uzupełniają w ten sposób działania samorządu i państwa. Jednak inne organizacje starają się poszukiwać przyczyn problemów, a nie tylko łagodzić ich skutki. To jest skuteczna metoda rozwiązywania problemów, ale trudna, bo wymagająca umiejętności i wytrwałości w docieraniu do rzeczywistych źródeł problemów, spojrzenia ponad codziennością. Wiele organizacji, które w tym właśnie upatrują swoją rolę, stara się docierać do źródeł problemów i rozwiązywać je, i to zarówno w skali lokalnej, jak i ogólnopolskiej.

Nie jest to również łatwe dla samorządowców, którzy bardzo często przygnieceny są problemami dnia codziennego: dziurawymi jezdniami, czy brakiem pieniędzy na wypłatę zasiłków z pomocy społecznej. Ale także wśród nich istnieje wiele przykładów starań o patrzenie na problemy w dłuższym horyzoncie czasowym i określanie celów, które odnoszą się do źródeł problemów, a nie tylko do ich skutków - w myśl twierdzenia, że lepiej zapobiegać niż leczyć. Przykładem takiego podejścia do określania celów działania są Strategie w wielu gminach w Polsce.

Świadomość tego, że w działaniu najważniejsze są rezultaty wiąże się ściśle ze świadomością misji, celów. Myślenie w kontekście rezultatów podejmowanych działań wymaga planowania i to w dłuższym horyzoncie czasowym. Finansować należy nie działania, ale ich rezultaty. Dobrze znane są sytuacje, w których pewne rezultaty można osiągnąć bardzo prostymi, tanimi sposobami. Nie da się ich jednak

zastosować, trzeba wybrać sposób droższy i niekoniecznie gwarantujący osiągnięcie zakładanych rezultatów, tylko dlatego, że tak mówią przepisy. To bardzo często problem administracji, którego rozwiązaniem mogą być organizacje pozarządowe, elastyczne i - między innymi dzięki temu - skuteczne w działaniu.

Władza samorządowa z mocy prawa jest gospodarzem w swojej gminie. Dobry gospodarz to nie zawsze ten, który sam wszystko potrafi zrobić najlepiej, ale przede wszystkim ten, który potrafi dobrze kierować innymi. Władze samorządowe powinny przede wszystkim tworzyć warunki do współpracy, z wszystkimi tymi, którzy działają dla dobra społeczności lokalnej, w tym z organizacjami pozarządowymi.

Organizacje potrafią osiągać założone rezultaty taniej i skuteczniej niż na przykład jednostki budżetowe, obciążone administracją i skrępowane przepisami. Jest to również, a może nawet przede wszystkim, ważne z jednego jeszcze powodu. Ludzie wtedy są szczęśliwi, gdy czują w pełni, że ich potrzeby są zaspokajane, gdy się ich nie wyręcza, ale daje się możliwość decydowania o zaspokajaniu własnych potrzeb. Jedną z form takiego uczestnictwa jest właśnie współpraca z organizacjami pozarządowymi, które reprezentują interesy obywateli.

Innym elementem świadomości współpracy jest uświadomienie sobie ról jakie pełnią obaj partnerzy. Oczywiście jest, że podstawą dla określania tych ról jest stan obecny, co nie oznacza, że nie można dążyć - w ramach obowiązujących reguł - do jego zmiany. Władze lokalne, w ramach bycia gospodarzem w swojej gminie, zobowiązane są do świadczenia określonego zakresu usług o określonych standardach. W przeciwieństwie do nich, organizacje tworzone są dobrowolnie, same określają to co robią. W określeniu ról pomaga zidentyfikowanie i przekonanie się nawzajem o swoich atutach. Samorząd, na przykład ma możliwość kreowania warunków i regulacji dotyczących różnych sfer życia publicznego, posiada zasoby i środki na prowadzenie działań na rzecz mieszkańców, ma dostęp do różnych źródeł informacji. Organizacje natomiast są elastyczne, nie są bowiem skrępowane tyloma przepisami co samorząd, mogą być zatem znacznie bardziej innowacyjne, mają lepsze rozpoznanie potrzeb społecznych, mogą efektywniej świadczyć usługi na rzecz mieszkańców. Dobre poznanie siebie nawzajem, określenie własnych atutów i słabości pozwala precyzyjnie określić role obu partnerów. Różnice w ich możliwościach działania i w tym czym dysponują stanowią siłę współpracy, w której obaj partnerzy mogą uzupełniać się, pomnażając efekty współdziałania.

Organizacje pozarządowe jako partner samorządu terytorialnego

Organizacje są reprezentantem społeczności lokalnej, wyrazicielem potrzeb, dążeń i oczekiwań tej społeczności (lub jej grup). To powoduje, że dla samorządu organizacje stanowią znakomity "pas transmisyjny", którym przepływają informacje zarówno od ludzi do samorządu, jak i od samorządu do społeczeństwa. Organizacje jako reprezentant społeczności powinny mieć zatem możliwość wypowiedzenia się w sprawach ważnych dla społeczności i współuczestniczyć w podejmowaniu istotnych dla mieszkańców decyzji. Główne formy współpracy to: stała współpraca informacyjna, konsultacje, współdziałanie w podejmowaniu decyzji przez władze samorządowe. Organizacje świadczą również, o czym była już mowa, pomoc bezpośrednią na rzecz mieszkańców społeczności lokalnej.

Dysponują w tym zakresie potencjałem, wiedzą i doświadczeniami. Mogą być zatem znakomitym wykonawcą zadań publicznych, których zakres i sposób realizacji określa samorząd.

Główna forma współpracy: kontraktowanie usług organizacjom przez samorząd. Organizacje obok wykonywania zleczanych przez samorząd zadań publicznych, proponują zupełnie niekonwencjonalne, nowatorskie sposoby rozwiązywania problemów. Pełnią funkcję innowacyjną i w tym zakresie samorząd również powinien współpracować z nimi, przede wszystkim inspirując działania innowacyjne i wspierając ich realizację.

Główne formy współpracy to: programy dotacji i inne formy wspierania organizacji.

Organizacje pozarządowe spośród innych partnerów samorządu terytorialnego wyróżniają następujące cechy:

- łączenie funkcji usługowej i reprezentacji;
- bardzo dobre rozpoznanie potrzeb, dążeń i oczekiwań społecznych;
- elastyczność podejmowanych działań, łatwość w dostosowaniu ich do potrzeb i preferencji klientów/adresatów działań organizacji;
- potencjał, przede wszystkim ludzki;
- aktywizowanie i organizowanie wokół działań organizacji społeczności lokalnej;
- możliwość pozyskiwania środków na realizację działań niedostępnych lub trudno dostępnych dla samorządu i innych partnerów;
- elastyczność w kalkulowaniu kosztów realizacji działań.

Programy współpracy najczęściej przewidują następujące formy współpracy pomiędzy samorządem i organizacjami pozarządowymi:

- konsultowanie decyzji podejmowanych przez władze samorządowe z organizacjami pozarządowymi, najlepiej w ustalonym wspólnie trybie i formie;
- zaproszenie organizacji pozarządowych do współtworzenia strategii rozwoju lokalnego, szczególnego znaczenia nabiera w tworzeniu regionalnych planów rozwoju nowych województw samorządowych;
- określenie zasad i procedur ubiegania się przez organizacje pozarządowe o dotacje z budżetu samorządowego na realizację innowacyjnych projektów służących mieszkańcom danej społeczności lokalnej;
- uwzględnianie organizacji pozarządowych w przetargach na wykonywanie zadań publicznych;
- stanowienie prawa lokalnego (uchwały Rad Samorządów), które w sposób kompleksowy określają cele, zasady, mechanizmy i formy współpracy samorządu i organizacji pozarządowych.

Różne formy wspierania działań organizacji, na przykład:

- zaproszenie organizacji pozarządowych do współtworzenia strategii rozwoju lokalnego, szczególnie znaczenia nabiera w tworzeniu regionalnych planów rozwoju nowych województw samorządowych;
- określenie zasad i procedur ubiegania się przez organizacje pozarządowe o dotacje z budżetu samorządowego na realizację innowacyjnych projektów służących mieszkańcom danej społeczności lokalnej;
- uwzględnianie organizacji pozarządowych w przetargach na wykonywanie zadań publicznych;
- stanowienie prawa lokalnego (uchwały Rad Samorządów), które w sposób kompleksowy określają cele, zasady, mechanizmy i formy współpracy samorządu i organizacji pozarządowych.

Różne formy wspierania działań organizacji, na przykład:

- możliwość korzystania z infrastruktury posiadanej przez samorząd; organizacje bezpłatnie lub na zasadach preferencyjnych mogą korzystać z lokali, sal na szkolenia i konferencje, środków transportu;
- możliwość korzystania z informacji posiadanych przez samorząd;
- możliwość korzystania z wiedzy i doświadczeń ekspertów samorządowych;
- możliwość korzystania z kanałów promocyjnych gminy;
- możliwość korzystania z kontaktów zagranicznych gminy;
- możliwość udzielania przez gminę rekomendacji dla organizacji pozarządowych,
- możliwość korzystania ze szkoleń i to zarówno w zakresie merytorycznych zagadnień, jak i w zakresie rozwoju organizacyjnego, jak też dotyczących funkcjonowania władz samorządowych, urzędu gminy i miasta, etc³⁴.

³⁴ Wykorzystano: Tomasz Schimanek, „Organizacje pozarządowe w Polsce”

10.4. Działania informacyjne i promocja Strategii

Gmina i Miasto Drzewica będzie upowszechniać informacje o projektach i jego efektach przede wszystkim na obszarze jego realizacji oraz na ogólnodostępnej stronie internetowej. Informacje o projektach i Strategii będą również upowszechniane na terenie Polski. Celem takiego działania jest szeroka promocja projektów oraz zachęcenie do współpracy na terenie Polski i Europy.

Działania promocyjne będą zgodne z wymogami Rozporządzenia w sprawie środków informacyjnych i promocyjnych stosowanych przez Państwa Członkowskie odnośnie pomocy z funduszy strukturalnych.

Zapewnienie informacji zwrotnej jest jednym z kluczowych elementów umożliwiających efektywne wdrażanie Strategii oraz ocenę działań promocyjnych. Również systematyczne zbieranie danych i gromadzenie ich w istniejących bazach danych jest elementem ułatwiającym późniejsze prace i działania promocyjne. Celem ewaluacji działań promocyjnych jest odpowiedź na pytanie, czy wszyscy mieszkańcy regionu mają wystarczającą wiedzę o działaniach realizowanych przez Urząd Gminy i Miasta? W przypadku problemów z promocją, działania powinny być korygowane w miarę zapisów projektu. Innym celem jest zapewnienie efektywnej promocji przy jednoczesnym obniżeniu jej kosztów.

W prasie lokalnej i regionalnej oraz w Internecie podawane będą systematycznie informacje na temat zaangażowania finansowego UE w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

Przewodniczący
Rady Gminy i Miasta
w Drzewicy
Marian Kaluźny